

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homiliae Adm. Illvstris Ac R.dissimi Domini D. Fr.
Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriae
Episcopi Barbastrensis & Albarrazini Ord. FF.
Prædicatorum**

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, Anno M.DC.XLIX.

Homilia IV. De vita quam Deus communicat cum in SS. Sacramento recipientibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53084)

domi curat, hic coetuum sedem sibi fixit: & contendit ut Deus te delicijs deinceps, quas instantium tribuit, qui velut caelestes affectibus terrenis expediti vivunt ac si purissimi essent spiritus? Non in inhiis nisi lucris tuis, opibus, honoribus, voluptatibus ac recitationibus, Deumque non nisi transeunter habes, & intendis ut ipse thesaurus te cumulet quibus illos tantum honorat apud quos permanenter hospitat. Accedit Christus vel natus in mundo, vel in stabulo à Regibus adoratus, vel mortuus vel redimtus, & omni spiritu vacuus languescis, de terra factum te non attollis, nec pio quidem seruens desiderio. Rorem illum supernum non attendis, nec gratiarum Dei pluviam ex SS. profluentem faciamtis, & quæteris horum mysteriorum

tibi fructum denegari? Oportet ut primo terrenos de voluntate tua extirpes effectus, intellectum ad immensa illa bona suscipere attollas quæ Deus in celo in præmium tuis præparavit: ut in remoto omni obstaculo cursumque rei Christianam mentem in te suscipere merearis, quatenus pluvia gratiæ suæ in hoc SS. Sacramento, tuis nobis gustandas offerat delicias, ad suavinos alliciat bonitatem, nobis augeat virtutes, & hæc omnia nobis proficiant ut Deum permanenter complectamur, nam permanens in nobis nequaquam nos desideret usque dum perpetuo & ineffabili illum gaudio possideamus, iam magis vitam nobisque in caelesti gloria viciniorum: Ad quam nos perducatur Pater, filius, & Spiritus S. Amen.

HOMILIA IV.

DE VITA QVAM DEVS

COMMVNICAT EVM IN SS. SACRAMENTO RECIPIENTIBVS.

Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me vivet propter me. Ioan. c. 6.

1. Christus vivens est de nos palantes. 2. Ratio similitudinis.

Divino plane consilio Christus Ecclesiam suam vineæ comparavit: quia ipse velut vitis eius principalis illam erat facturus, & fidelibus suis ut sacramentis multiplicatur: nam sicut filij sui ad ipso dominos recipientes insufficientes gratiarum, illum fructibus caelestium virtutum prestantissimis exornant, cuius opera in singulis opera sunt vitæ: quia per illam vitam sit i comparant & lucrantur æternam. Hoc idem Dominus alio loco exposuit, ubi se vitem appellans huius vineæ caelestis primarium, conditiones ad eam proprias fidelibus ut palmitibus suis: quatenus illi adhaerentes ornamentum eius & decorem adaugeant, quibus Ecclesia S. dilatur, dum filiorum suorum longe latèque extenditur incrementis: *Ego sum vitis vera. Veritatem huius similitudinis qua se Christus, nuncupat vitem probat eleganter D. Thom. Sicut vitis licet def-*

pecta videatur, omnia tamen signa excedit in dulcedine fructuum: ita Christus, est mundo de sepe visus videtur, quia pauper erat, & ignobilis videbatur, & ignominiam sustinens, tamen dulcissimos fructus produxit, secundum illud: *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Quis enim corticem noians vineam cooperientem non indicabit eam potius inutilem? videtur enim nihil habere posse quod in ea quis magnificari quis in o conselit illam ut abiectam, sterilem & assecerem. Porro si fructum tempus expectaveris, betrosque gustaveris maturos, nihil illa suavius, nihil gratius, nihil quod alijs arborum fructibus queat in dulcedine comparari. Talem Christum esse dixeris: quoad exteriora, pauper est, vili habitus, & nullus affimationis, ignominij contempti que emulum abiectissimus. Porro si fructum eius autuleris eumque gustaveris, aliam longe feres sententiam, effertes eum enim ut omni melle dulcior: cuius sua itatis testimonium his veris sponsa declarat: *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Ut talis igitur vitis Ecclesiam fecundare intendit

Ratio similitudinis.

tendit palmitibus fructiferis, nempe fidelibus: vt in illa plantati & multiplicati illam reddant vberem pulcherrimam diuinis fructibus grauidissimam, nimirum sanctoerum multitudine ornatissimam: quorum vitæ sanctitas ex diuina huius vitis Christi promanat: sanctitate, ex cuius influxibus numerus augetur fidelium & crescit gloria meritorum. Hoc autem probare intendit illi tantum hos continere palmites, qui fructus referunt opera vitæ: fideles etenim in illa plantandi opera tenentur virtutum & sanctimoniarum producere, eamque meritorum cumulis citare caelestibus: quia si tales nequaquam sunt sed steriles, non est quod se glorienter fecundos esse huius vitæ palmites, sed ipsi tantum, vt sacramenta mortua, condemnandos: *Omniem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. Vt autem palmes vitam habeat conditiones exponit illi necessarias: Sicut palmes non possunt ferre fructum nisi in se manserint, nisi in me manserint, nisi in me manserint, nisi in me manserint. Sarcinamentum corporale ferre non potest ex se fructum, nisi vineæ vnatur cum fructus hic nasci debeat ex vitæ principio, eamque ex se habere non possit, necessario debet illi copulari & incorporari, quatenus ex radicibus ascendente sursum humore vitali & vegetatio ad palmites, hoc modo vitam ex illa participant. Hoc Saluator proponit vt declaret si vitam velimus adipisci: nam talem esse conuenit in ordine ad opera nostra vt fructus sint vineæ Ecclesiæ conformes, requiritur vt vniamur Christo, in ipso mansionem nostram facientes. Hæc enim opera nostra vitæ efficit dignissimos fructus: Mansio ergo in Christo, sic D. Thom. est ratio fructificatio. n. hæc autem in Christo mansio, non esse debet qualescumque vt opera sint vitalia: plures enim inuenias, existentes in Christo per fidem: verum tamen non est Christus in illis: & quemadmodum Christus est ipsa vita, hæc illis deest: vnde vitæ fructus producere illis est impossibile. Oportet igitur vt Christus in nobis sit, dum nos in illo per charitatem manemus: itaque tunc opera nostra censebuntur fructus vitæ, quando germinauerint ex charitate & amore Christi per quem in illo mansionem facimus, & habitamus.*

III. Fructus ferre continent palmis.

IV. Peret autem si vitæ vnatur Christo, in ipso mansionem nostram facientes. Hæc enim opera nostra vitæ efficit dignissimos fructus: Mansio ergo in Christo, sic D. Thom. est ratio fructificatio. n. hæc autem in Christo mansio, non esse debet qualescumque vt opera sint vitalia: plures enim inuenias, existentes in Christo per fidem: verum tamen non est Christus in illis: & quemadmodum Christus est ipsa vita, hæc illis deest: vnde vitæ fructus producere illis est impossibile. Oportet igitur vt Christus in nobis sit, dum nos in illo per charitatem manemus: itaque tunc opera nostra censebuntur fructus vitæ, quando germinauerint ex charitate & amore Christi per quem in illo mansionem facimus, & habitamus.

mur, & per quod vitam spirituales in nobis asserimus operibus: hic enim fructus est à fidelibus profertendus, ex quo digna sunt & proponuntur vineæ sacramenta, atque hoc modo cognoscamus vnde hoc nobis procedat in commodum, at: sicut vita principalis operum nostrorum procedit ab illa quam in illi Patre aeterno communicat per actum æternæ generationis: etenim vitæ me in mundum ad comitum exercitum in humane telestionis remediis, v. lozem adepti sunt proportionatum, vt telestionis æquale fuerint pretium, propter vineam namque diuinæ inter me & Patrem, in qua vitam mihi communicat: ita quoque intelligendum est opera nostra vitam habere spirituales, illi proportionatum, que requiritur vt quæ vnatur in Ecclesia, velut eius sacramentum si Christo Domino in SS. Sacramento coniungatur, de quo velut de essentia nostre spiritualis de diuinæ principio promanare debet meditare in illo hac vitæ, productio operum gratia: cum sit fons eius & securigo: *Gratia & veritas per Iesum Christum facta est*; hoc ipse Saluator dicit verbis indicat: *Sicut nisi me vnatur Patre, ego vno propter Patrem, & qui manduca me, vnatur propter me.*

Patet æternus principium est omnis vitæ, cum enim ab ipso procedat vlti de primo principio persona filij, & ab vtroque spiritus S. quibus per proprias actus generationis & ipsa generationis omnium communicat vitam, quam in se habet: deinde dicitur à ipso, velut de principio procedere, vita quam communicat filio, quam habet à Patre, ex vnione quam habet cum illo in diuina sua natura: quæcirca hoc indicat quod sicut ille, quia Patri est vnus, ab ipso eandem habet vitam: ita similiter qui comedit carnem eius ac sanguinem, in quo propter realem coeomitantiam, & inseparabilem vnionem cum natura diuina, ac est quoque diuinitas, vitam existens in diuina hac Communione, eam participabit vitam quam Christo Pater suus communicat: ita hoc exponit D. Thom. *Filius propter vnitatem quam habet ad Patrem, recipit vitam à Patre, ergo qui vnatur Christo, recipit vitam à Christo.* Et cum in SS. Sacramento nos Christo vniamus, eumque nobis incorporamus omnino certum est, quod in ipso Christi vitæ dignum illum recipere non communicetur, atque per hæc opera exercebit vitæ & meritoria, quatenus per hæc fructus palmes fiat vineæ Ecclesiæ proportionatis, ad quam tales vnatur modo referentur admitti, qui vitæ Christo vnatur per hæc

huiusmodi unionem vitam gratiae spirituales partem. quam hoc mediantem illis infundit. Hanc vitam Christi fidelibus concedit per unionem seu incorporationem cum eo in V. Sacram. cum enim sit vita gratiae, de illa impossibile est agere, nisi nobis Mater gratiae subueniat: hanc igitur salutatione Angelica ab illa partem. *Sanctae Mariae.*

SS. Sacramentum extensio quaedam est Incarnationis Verbi, in qua nobis vita tribuitur Deo propria, qua Christo in Incarnatione communicatur.

Inquiri magni consilii Angelus D. Thom. rationem qua ducti Christi fideles maiori pompa ac solemnitate (& merito quidem) mysteria SS. Sacramentum, quam alia Sacramenta venerunt & hanc ingenio suo dignam pie fecerit in medium: *Quia in hoc Sacramento totum mysterium nostrae salutis comprehenditur.* Et sicut alicuius mysterij veneratio maior est: aut minor secundum uenturam immensa bonitatis Dei, quam in eo recognoscimus, atque in hoc in summo gradu eius manifestetur bonitas: cum in illo mysterio salutis eminet Sacramentum: hinc est quod illud caelo pompaque multo digniore ueneretur. Vt fidei habeo articulum nostrae salutis mysterium sacrosanctam Verbi Dei Incarnationem: *Propter nostram salutem descendit de caelo, & incarnatus est de Spiritu S. Vnde significat ex eo quod in illo comprehendatur mysterium Incarnationis, in quo Deus bonitatis suae signa dedit irrefragabilia, idcirco praeter ceteris honore colatur eminentiori.*

Pures occurrunt rationes quibus conformitas probetur inter SS. Sacramentum & Incarnationem Verbi, quibus ostenditur esse quaedam epilogum seu compendium eius quod illa comprehendit, quoniam nulla alia daretur ratio, quam quod in eo eadem attributa diuina relpenderent, quod probat D. Tho. ex D. Ioan. Damasc. quae in Verbi Incarnatione praesulgebant, quae clarum proferebat bonitatis, sapientiae, iustitiae, & omnipotentiae diuinae testimonium: *Per Incarnationis enim mysterium monstratur simul bonitas, sapientia, iustitia & potentia Dei.* Et cum in hoc diuino Sacramento, manifeste declaret ipsa eadem attributa, sufficienter probatur proportio uisus ad alterum qua declaretur eorum comprehensio: Haec autem maxime proposito nostro conuenit quam ad-

ducit D. Chrysostom. qui luculenter hanc probat ueritatem. Perpendit SS. hic Doctor eius excellentiam, & optime trutinat eam quoque quae concernit mysterium Incarnationis, & ite considerata utriusque dignitas e SS. Sacramentum uocat extensionem mysterij Incarnationis: *Dum multis uocatur na Incarnatio extensio.* Hoc concello optime dixit D. Thomas quod in eo comprehendatur mysterium nostrae salutis. Censuit D. Ambrosius Lib. 1. de Interpella. pro, hanc Iob mysterij Incarnationis magnitudinem expressisse uerbis plane mysticis, & omnino prophetiis, quibus SS. hic Patriarcha hoc uoluit mysterium enodare: *Qui commouet terram de loco suo, & columnae eius conturbantur.* Hoc actum est dum Deus factus est homo: commouit terram de loco suo, & columnae eius tremore concusse sunt. Locus terrae est infimum, & centrum ipsum, qua de causa ipsa reliquis elementis est inferior. Arripit illam Deus & extollit usque ad altissimum caeli: terram nostram designat humanitas ex natura sua uilis & abiecta, creaturarum omnium infima: hunc assumit Deus & extollit usque ad caelorum altissima, ad ipsius Dei celsitudinem, eam uniuersis supposito Verbi Diuini: *Quo altius celsi non potest* ait D. August. & haec humanitas, quae cadere debebat ad infimum praepro creatore iniuxta supposito, attollit eam ut suppositio inuatur diuino, quod altissimum occupat locum. Opus hoc tremore caeli columnas concussit, id est ipsos Angelos, ut hoc exponit Virgini Angelus Gabriel, dum ait illi: *Ecce concipies in utero & paries filium & c.* Et filius Altissimi uocabitur. Filium in utero o Virgo concipies in quo naturae humanae abiectio subleuabitur & uietur altitudini filij Dei. Opus hoc tale futurum est, ut nec ego nec reliqui Angeli eius captiamus mysterium, soli reseruetur Spiritui S. eius utpote auctori. Haec igitur terra ad caelorum exalata sublimitatem caelestes habuit & diuinas proprietates, diuinum esse, diuinam subsistentiam: quocirca dum filius Dei sit homo ipse homo factus est filius Dei, & quamuis diuinitas uelo coniecta sit humanitatis, quo illam obumbravit, non ideo tamen habere desinit Dei diuinitatem, & sub illis totius uita uiuere Dei: nam haec illi Verbum communicabat per unionem hypostaticam qua uic tam sibi seruabat inseparabiliter illam humanitatem. Itaque opera quae uisus coram humanitatis fruatur homo uiuente uita Dei illi naturae communicata, eo modo quo Pater aeternus Verbo diuino suam communicauerat.

Idem quaedam habet uisus imaginem in fa-

Super illud. Vnus panis & uinum corpus
Lib. 1. de Interpella.
Lob 9. 6.
III. Propheta Iob de re concussa sunt. Locus terrae est infimum, & centrum ipsum, qua de causa ipsa reliquis elementis est inferior.
Lib. de Interpella.
Lib. de Interpella.
Lib. de Interpella.

IV. Huius figura fuit Sancta Sanctozona.

brica loci Sancta Sanctorum: ita namque Deus huius sibi servavit dispositionem ob multitudinem Sacramentorum quibus abundat, ut nec Anglico quidem sed suo tantum illam comiterere decreverit ingenio: ipse propria manu eam delineavit, atque ad eius executionem duos creavit operarios quos sapientia replevit super-naturali quoad opera polymita, horum autem sunt nomina Beseleel & Ooliab. Deus igitur praecepit fieri Sancta Sanctorum, in Hebraeo legitur Sanctitas Sanctitas: locus hic erat summae dedicatus sanctitati, ipse nempe Dei, ubi singulariter illa representaretur in arca illa toti orbi notissima, auro primo & fulvo nimis contexta, & super illam propitiatorium, quod erat tabula quaedam ex auro mundo & hinc, ita vitula ut carbo videretur ignitus: deinde confici iussit ore textorio insignem velum ex hyacintho, purpura, cocco bis tincto, & bysso retorta, opere polymitaro assate compositum. Hoc a sapientissimo iussit arte componi: Opere plurimoque pulchra varietate contextum in Hebraeo legitur: Opere artificis doctissimi sates illud pueris. Velum hoc inter alia miracula huius operis tabernaculi splendebat augustius: unde a D. Chrysolto dicitur Velum pretiosissimum: velum expandendum erat, ut illo locus ille reteretur Sancta Sanctorum.

Exod. 36.

V. Eiusque velum.

Hanc fabricam exponit D. Cyril. Alexandr. atque in illa permagna contineri mysteria, ac potissimum insigne esse hieroglyphicam eorum quae Deus erat acturus: nec hic multa requiritur ad eius intelligentiam speculatio. Sciunt omnes illud Sancta Sanctorum, seu Sanctitas Sanctitatum denotare Christi divinitatem, eiusque divinitatem personam, fontem & originem totius sanctitatis: velum autem aperte Apostolo purissimam eius refert humanitatem: Per velamen id est per carnem suam. O quale velum industria contextum sapientissimi illius operarii, Spiritus S. ex mundissimo sanguine Virginis ipsius calis soleque non horis: velum mille confectum polymitis, ornamentis sublimis, opere plurimo, omnibus inquam ornatum gratis, domis, & qualiter caelesti pulchritudine qua Deus praefulget: velum hoc carnis operiebat Sanctuarium divinae personae: quia sub humanae operibus, quae efficiant, abscondebatur Christus opera Dei suamque vitam: ita significat D. Ioannes primo Sanctuarium deseribens maiestatem: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, &c. Cui statim velum oppandit carnis: Et Verbum caro factum est. Itaque sub hoc velo gloria, maiestas, & supre-

Ham. 2. de Cruce.

Lib. 10 de Adorn.

VI. Quae latius exponitur.

ma Dei dignitas comprehendebatur, vita quoque eius, quam illi naturae communicatae ex visione personae Verbi, cui omnem suam tribuit vitam per aeternam generationem. Haec omnia velum tegit humanitatis, itaque per mysterium Incarnationis communicat Deus homini esse suum, & divinitatem & propriam vitam, quam Pater Verbo communicat.

quasdoquidem per illam Christi cum ipsa vitionem, dum se Christus totum hominum communicat, ipsa pariter illis communicatur idque tanta dignitate, ut ipsi Angelis sunt auctori dum contemplantur Deum in mentem esse descendere in tugurium adeo pusillum, quale est pedus hominis: & Deus qui ipsa est unitas & sanctitas non designetur in terreo um adeo horridum: hoc est quod Angelos tale quid spectantes in stuporem rapit quam maximum, nec excellentiam capit in modo quo se Deus in hoc divino Sacrament. communit: at hominibus, ipsi Spiritus S. sua illam gratia faciente manifestet. Et in hac communicatione homini insuadet digne illum recipienti proprietates & conditiones Dei: ita ut non videatur idem ipse, qui ante erat, vivente: iam non vivit affectus hominis in ipso: quia iam vivit Christus: Non ego, inquit Apoll. iam non ego, vivis vero in me Christus.

Hebra. 10. 20.

Iean. 1.

Itaque sub hoc velo gloria, maiestas, & supre-

Has omnes igitur perpende in SS. Sacramento circumstantias, & procul dubio in omnibus illis invenies divinam quandam & expressam mysterij Incarnationis imaginem. Hoc primum in illo occurrit quod ait Ioh. Qui commovet terram de loco suo. Sicut enim per illud terram illius hominis singularis extulit ad supernum vique caelum divinitatis suae famuliter extollit hominem illum recipientem ad ius calis in agnitivum: quia singulis hominibus in SS. Sacramento esse tribuit & divinitatem, quam tantum communicavit homini illi Christo, illosque subleat ad statum divinitatis: quandoquidem per illam Christi cum ipsa vitionem, dum se Christus totum hominum communicat, ipsa pariter illis communicatur idque tanta dignitate, ut ipsi Angelis sunt auctori dum contemplantur Deum in mentem esse descendere in tugurium adeo pusillum, quale est pedus hominis: & Deus qui ipsa est unitas & sanctitas non designetur in terreo um adeo horridum: hoc est quod Angelos tale quid spectantes in stuporem rapit quam maximum, nec excellentiam capit in modo quo se Deus in hoc divino Sacrament. communit: at hominibus, ipsi Spiritus S. sua illam gratia faciente manifestet. Et in hac communicatione homini insuadet digne illum recipienti proprietates & conditiones Dei: ita ut non videatur idem ipse, qui ante erat, vivente: iam non vivit affectus hominis in ipso: quia iam vivit Christus: Non ego, inquit Apoll. iam non ego, vivis vero in me Christus.

Hoc ipse Deus declaravit in figura huius SS. Sacrament. mystico illo Agno, quem praeccepit Israelitis ut ederent, velut praecincti & penula induti, baculos tenentes manibus ad iter pedestre paratissimi: Bene vestros accingatis, & calcamenta habebitis in pedibus vestris, tenentes baculos in manibus: omnes enim paratos esse oportebat & prompto ad egressum de Aegypto, quo nobis statim intelligi, ut accessuri ad S. Communionem, haec ex suscipimus praeparatione ac si iam Iobis egrediendum esset de Aegypto mundi huius, & moriendum. Qui morti proximus est, ita omnes vitae huius curas abijci, ut nullus de

sollicitus, in futura tantum suam extendit sollicitudinem: & ita videtur iam affectibus huius mundi. valde dicere vt nullus eum remoretur; illa igitur dispositione accedere conuenit, vt illis omnibus soluti, nostræ voluntati affectus tantum impetent cælestes: quatenus absque vilo impedimento nobis concedatur Dei conuentiones: vt in omnibus nostris actionibus videamur magis spirituales quam carnales, magis diuini quam humani: & viuente in nobis Christo, eius in nobis vita manifestetur, quæ in hoc cælesti epulo communicatur: *Et vni a Iesu manifestetur in nobis.* Nam si ut in Christo, licet operata velo humanitatis vita illa manifestetur quam illi Pater æternus communicauit propter vniouem quam habet cum diuina eius natura: ita similiter in nobis manifestetur vita Christi, quamuis abscondita sub tegmine accidentium huius diuini Sacramenti propter vniouem cum ipso dum eum in S. Communione recipimus: *Sicut misit me vitæ Pater, & ego vitæ propter Patrem: & qui manducat me vitæ propter me.*

IX. Fabrica illa diuina dicta Sancta Sanctorum Incarnationis figura expellam etiam habet cum SS. Sacramento conuenientiam: sicut enim eam Deus ipse delineauit & præscripsit, & hoc operatus est mysterium: similiter & ipse Deus insignem hanc ædificauit fabricam SS. Sacramentum ipse Christus hoc instituit, verus Deus & Dominus noster, vt declarat D. Ambrosius: *Antor Sacramentorum quis esto, nisi Dominus noster Iesus Christus:* vnde dicitur *Sanctus Sanctum:* erat etenim locus altissimæ sanctitatis Dei laeuis sub cortinis humanitatis in Incarnatione, de quo omnis Sanctorum sanctitas emanat: pariter in SS. Sacramento locus est sanctitatis Dei: quia in illo totus continetur. Christus velis operatus accidentium: cuius personam vtique diuinam, in qua sunt omnes thesauri sapientia & scientia Dei Patris, ipse Pater constituit omnis sanctitatis originem: quia fons est & fœturigo gratiarum, quibus Sanctos creat Ecclesia.

X. Sub tegumento humanitatis Pater æternus homini illi totam suam communicauit diuinitatem, vitam, diuitias, gazas, maiestatem, magnitudinem, & sub velamine accidentium, dum Christus se totum tradit hominibus, suam illis communicat diuinitatem: per illum igitur cibum illos reddit diuinos: tam vt alibi diximus, alimentum suum comedenti inludit conditiones SS. vero Sacramentum, cibis est diuinus, ac prouide homines illud manducantes diuinos

reddit, & conditionibus adornat cælestibus, thesauros operisque illis tradit gratia: suæ: quia in rei veritate animam impingnat omnibus Spiritus S. donis ac gratijs illi communicatis: *Mens Opus, & omnium spiritualium charismatum abundantia impingatur:* ait D. Thom. Et quemadmodum Pater æternus Christo vitam suam communicauit, ita & Christus suam igne communicauit: *Qui manducat me vitæ propter me.* Itaque quantum sapio, Christus per hoc SS. Sacramentum ad singulos homines illa dona extendit, quæ Pater suus illi in mysterio Incarnationis contulerat. Hoc igitur supposito probatur, quam elegantè dixerit D. Thom. *Quia in hoc Sacramento totum, mysterium nostræ salutis comprehenditur.*

§. 2. *Sicut Christus totam humanitatis suæ massam temperauit fermento diuinitatis ad nostræ redemptionis opus: ita massam singulorum immiscuit SS. Sacramento, vt nostræ salutis opera exequeremur.*

Singulari proflus argumento declarari potest, quod in hoc mysterio nobis innotescit, etenim si quid noui, profectio quedam est & extensio eius quod fecit Deus in Incarnatione. Ad huius expositionem scripsit D. Ioan. hæc verba adeo tremenda, vt illa percipiens in terram te prosternas & merito: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* q. d. Hoc noueris quod Verbum diuinum in nobis habitaturum nostramque salutem operaturum nostram assumpserit carnem, illam contemperans, & virtutem illi largiens opus adeo præstans exequendi: & quamuis verum sit, ait D. Thom. *Magnum sit dare se in factum peregrinationis nostræ (per Incarnationem) maius in preiurium redemptionis: porto taliter se nobis tradere, vt à nobis non peller separari, qualiter se nobis tradit in SS. Sacramento. Cui datur in cibum, datur non ad separationem aliquam, sed ad omnimodam vniouem, beneficium est omnem excedens modum beneficii ceteraque vincens, atque vt tale profectum illud idem Euangelista, & quasi hæc verba: *Verbum factum est copulat illis de SS. Sacramento. Caro mea vere est cibus &c. Accipite & comedite.* Ex quibus apparet quod dilatauerit & extendit summum illud bonum, vt omnibus tribueretur, sub eodem velamine & cortinis suæ diuinitatis, quas*

6
Ioan. x.
Opus. 88
I.
Maximū beneficiū
V. Eucharistia.

quas sumpsit ut homo fieret, sub quibus totam naturam humanam attemperavit in singulis hominibus cum vita Dei, quam illis in S. Communionem largitur, sicut remansit in illa ipsa, natura illa singularis Christi Domini per ineffabile mysterium Incarnationis.

Math. 13. Hinc credo sensum esse mirabilem illius parabole de fermento, quam referunt D. Matth. & D. Luc. qua Dominus inter alia mysteria Regni caelestis Ecclesiae suae hanc dno declaravit Incarnationis scilicet & SS. Sacramenti: ut

II.
Sub parabola fermenti explicatur Incarnatio. Lib. 3. de Doctr. Christi. c. 25.

pote quae caeteris in ipsa clarius effulgent: *Simile est regnum calorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae saxis, donec fermentum est totum.* Praemonuit nos D. Aug. quoniam & D. Th. notantque quod sicut in SS. litteris Leo quodamque, in quantum ferox est & crudelis, significet daemonem & principes tyranos: & in quantum naturam gerit nobilem, & fortitudinem praef. et maiestate plenam, Christum praenotet ac viros sanctitate & moribus insignes: idem sit iudicium de fermento: quia si species eius amaritudinem qua corrumpit & inficit totam massam, res significat plane malas, & ut tali pharasi proposuit Christus, inquit ille, superbiam & vanam gloriam hypocritarum, Phariseorum, haec enim bona opera quibus fulgebant corrumpuntur: *Attendite ad fermentum Phariseorum, quod est hypocrisis.* Quo declaratur, quantum habeat vim vitium illud quo opera nostra bona inficitur: & Apost. Paulus ut nos inducat ad deserenda opera peccati filias sic ait: *Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio:* & alio loco: *Non in fermento malitia & nequicia.* Itaque his omnibus indicamus mali esse symbolum. Et in quantum bonum est, & massam fermentat, eiusque cruditatem suo decoquit calore, rem denorat bonam, mystera nempe nostrae fidei eminentiora: vnde illud assumit Redemptor noster ad illa designanda.

III.
Fermenti duplex interpretatio.

Scribunt itaque Evangelistae D. Mat. & Luc. dum die quodam Dominus coram innumera plebis multitudine contionaretur, cepit eis proponere mysteria Regni caelorum sub diversis parabolis & rerum similitudinibus quas praemans habebant, & sepe repetit nomen: *Regnum calorum;* & alijs multis praemis illam de fermento proposuit, teste D. Luca, postulat attentionem: *Cui assimilabo Regnum Dei?* ut audientium animos ad maiorem excitet attentionem; ita rem expendit D. Pet. Chrysol. *Dicens, cui est simile Regnum Dei, appendit animos auditorum, & attentionem reddis stupere toto quod Regno*

IV.
Familiares Christi proponit apte similitudines. D. Pet. Chrysol. Sacm. 99.

Dei, quid impeno animo valent temperari? Et quando iam sublime quid audire expectant, nihil adfert ex celsum dignitati Regni caelorum quod exponeret, confortis, sed plana omnia & humilia secundum nostri intellectus hebetudinem: *Illis mente per multa & magna praeparantibus, galei Dominus in hostio passus, in manu panis collaria mulieris, Regni sui inveniit & firmat exemplum dicendo: simile est fermentum. Declarat illud sumpta similitudine a rebus infimis & maxime communibus, ut omnes cum melius intelligerent loquentem, cum & ipsa domus tua abiectione ancilla ex illis quae quotidie manibus tractat possit ex eius virtute & viribus decens capere similitudinem; similitudine fermenti, quod maxime domesticum est & inter manus versatur vilium ancillarum, altitudinem deprimat mysteriorum omnium subtilissimum. Fermentum accipit ancilla tua, illudque commiscet ingenti massae, & totam fermentat. Quis hoc ignorat? Per hoc igitur adeo familiare exponit iuxta declarationem D. Pet. Chrysol. Mysterium Incarnationis, & secundum D. Cyrill. Alexandr. arcanum SS. Sacramenti, & non minus certitudine dicere possumus virumque denotari.*

Massam ex se duram & indigestam fermentum attemperat, sed illam operet in se incorporet & abscondat, fermentum hoc totam peccat farinam, & illam suo calore fermentatam ut ex virtute huius unione, & eo quod sub farina lateat fermentum, ipsius calore panis efficitur delicatus, ut vite modo sit optima alimentum. Hoc est (teste D. Pet. Chrysol.) mysterium Incarnationis, in ipso namque divina sapientia, mulier illa, tria farinae sata assumit, tria inquam, ex quibus nostra componitur humanitas, spiritum, carnem & animam: ut ex D. Paul. exprimit: *Vi unigenitus spiritus vester, & anima & corpus servetur.* Spiritus est anima, in quantum est rationalis, anima est ipsa, ut sensitiva, corpus est caro quae vita vivit vegetativa, quod apposite declarat D. Thom. hoc ventiliam mysterium: itaque massam ex tribus componere farinae mensuris, nihil aliud fuit quam perfectam componere humanitatem intellectu, sensibus & carne constantem. Erat ex se iam pridem massa illa admodum indigesta, & parum fermentata, imo quasi mortua ad opera spiritualia, & virtutis exercitia. Quid factu opus ut fermentetur? Miscetur illi fermentum, Verbum scilicet divinum, ex mente D. Pet. Chrysol. praestantissima eius persona: hinc enim est quae fermentat omnia

omnia & viuificat hac humanitate, atque illi in-
corporetur, totam perdat, atque in tantum vt
cero fiat: *Verbum caro factum est.* Hoc modo illam
fermentauit, tantumque perfecit, vt omnino di-
uina eualeat, diuinum esse vitamque accepit:
Donec fermentatum est totum. Supernaturalem ac
diuinam adeptam est vitam, atque ad opera heroica
virtutis ac sanctitatis perfectam: in tantum vt
vno oculo intuitu animas illuminaret, vt patet
in D. Petro: sola oris sui salua, oculos cecco tri-
buor, fimbria vestimenti sui omnigenas cura-
uit infirmitates: oris sui potestate mortuos susci-
tata vitamque infuderit. Notandum ex D.
Chryl. non distulim: *Apposuit, sed abscondit*
fermentum in farinae faris, quia personam diuini
Verbi, eius diuinitatem, maiestatem, magnitudi-
nem & diuitias abscondit in humanitate, vt di-
cere liceret Propheta: *Vere in es Deus abscondi-
tus.* Per quod humanitati propria vitam com-
municauit, quae in ordine ad supernaturalia &
diuina velut mortua langueret: sed ex hac diuini-
tate viuone & occultatione illam viuificauit no-
uamque ei vitam comparauit.

Hoc Deus per vatem Abacuc indicauit, quā-
do locutus de hoc opere, quod erat illi propriū,
quodque in mysterio incarnationis erat opera-
tura sic ait: *Domine opus tuum, in medio annorū
vniuificat illud.* Opus Dei tale futurum erat quo
farinam naturae humanae fermentaret, illi esse
nouam vitamque largiretur aptam operibus ah-
esperficiendis beatitudinis suae proportionalis.
Eia age, Domine, inquit, propheta: viuifica opus
illud, ingrediarer spiritus & vita, vt eo viuificato
opera sint condigna vitae aeternae, quae cumque
homo fecerit. Vniatur illi Verbum: nam sicut
ingrediens anima in corpus illi vitam infundit:
ita similiter Verbum diuinum ingrediens, & vi-
uens se naturae humanae, omnibus eius operi-
bus vitam infundit. Quantum sapio meminist of-
fium de quibus Vates. Ezechiel, abducitur hic in
campum conspersum ossibus, craticisque defun-
ctorum. Ex Domini prophetae: dicitur mihi:
num ossa ista uiuent? num se ad opera disponet
vitalia? Tu nosti Domine. Eia igitur, ad illa om-
nia verbum mentem accedat, eisque vitam infun-
dam. Ossia haec arida naturam designant huma-
nam, aridam & vitam priuam spiritualem per
mortem peccati: incapax videbatur seu impo-
tens vt homines operibus sese exerceat spiritua-
libus, & vitae aeternae condignis. Quid igitur re-
medij? Mittat Deus Verbum suum aeternum,
Verbum diuinum vt naturam assumens huma-
nam, & illam quasi conuenerans fermento di-

uinitatis sua, & in illa abscondens; eo modo
quo in farinae fermentum absconditur, illam
extollat, et ditatem decoquat, vitamque largia-
tur spiritualem; vt hoc modo virtute polleat
diuina, & fermentata diuina apta sit operum
exercitijs, quibus homo vitam lucretur sempit-
ternam.

Vniuit igitur se Verbum Dei naturae huma-
nae hypostatice, & sub velo humanitatis diuini-
tatem abscondens naturam opus suum perfecit,
nempe vitam homini infudit: illam ergo sic ab-
sconditam communicauit homini illi Christo,
vt in ipso, velut capite suo, homines vitam pos-
sent adipisci diuinam & spiritualem, quae illis
opus erat vt eam operibus suis tribuerent, quo
omnia illa vitam haberent; quia Deo proprium
nouimus quasi occultare se vt opera sua perfici-
at, atque vt bona sua opesque communicet:
illas quasi semper abscondere. His enim descri-
bit conditionibus Vates Evangelicus: *Erit vir
sicut qui abscondit a vno, & celat se a tempo-
rate.* Ad litteram de Christo loquitur, iuxta ex-
positionem D. Hieron. Theodor. Procop & Cy-
rill. In Hebr. 20 legitur: *Erit vir occultans spiri-
tum.* Quod sic explicat Procop, *Erit vir occultans
suam diuinitatem*, quoniam D. Petro, dum illam
manifestat, prohibet, & ceteris discipulis ne
eum reuelent, & prodant donec a mortuis re-
surrexisset. Septuaginta transferunt: *Erit occultans
sermones suos.* Quia Christus communiter
in parabolis & similitudinibus loquebatur, sub
quibus mysticia sua indignis ea audire propo-
nebat: ipse met hoc attestante Apostolis suis: *Vo-
bis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris au-
tem in parabolis vt videntes non videant, & au-
dientes non intelligant.* Verum & hoc significa-
uit, quod diuitias suas occultaret; hoc enim si-
gnificat verbum *Sermones*, sub hoc quippe ro-
mine in 5 pagina frequenter veniunt diuitias;
quoniam & ipse Isaias hoc videri termino quo
significet Regem Ezechiam omnes diuitias
suas gazasque ostendisse Regis Babylonix Le-
garis; *Non fuit verbum, quod non ostenderet eis.*
Hoc idem igitur de Christo declaratur, quod ver-
ba sua occultaret, quo significet, quod diuitias
suae diuinitatis sub humanitate in incarnatione
absconderet: opes suas sub pauertate, om-
nipotentiam sub nostra infirmitate, gloriam sub
nostris poenis, consolationem sub lacrym s. re-
gnum caelorum sub paupertate spiritus, satietatem
sub fame, gloriam & honorem sub igno-
minijs, quietem, pacem & tranquillitatem, sub
persecutione, vitam aeternam sub morte, sub ca-

139
VIII.
Christus
dicitur vir
occultans.

Luc. 8.10

IX.

Sermones
denotant
diuitias.

Isai. 55.2

luminis æternam beatitudinem, & sub crucis opprobrio cæli maiestatem. Hæc sunt diuitiæ quas semper abscondit, qua de causa dicitur vit occultans: *Vit qui abscondit sermones suos.*

X ¹⁰ Hæc ergo omnia extendamus ad SS. Sacramentum. Verbum Dei in Incarnatione vitam spirituales & diuinam communicauit naturæ humane, eam sibi hypostaticè seu personaliter vniens, & sicut in Incarnatione hoc solum concessum credimus naturæ singulari Christi: hic tamen recipienti conceditur, & singulis ad illud accedentibus, propter vniionem ipsius cum natura recipientis: quia sicut cibus, incorporatur & vniuntur ei vita spiritualis & diuina: *Qui manducat me, viuet propter me:* sub velo humanitatis suam occultauit diuinitatem: hic vero sub accidentibus panis ac vini diuinitatem humanitatemque abscondit, sub quibus speciebus totus exiit. In mysterio Incarnationis dum latee sub humanitate, operibus suis vitam inspirat, redemptionem seculi et hominis: at in SS. Sacramento sub speciebus Sacramentalibus vitam largitur operi nostræ iustificationis per gratiam, quam in eo communicat recipienti: ut illa mediante exercere se possit in operibus beatitudinis laudandis: sub humanitate facultates suas omnes abscondit, & sub speciebus Sacramentalibus in hoc cælesti Sacramento Deus suas omnes occultauit animam suam, diuinitatem, omnipotentiam & sapientiam: quatenus sicut illas omnes in Incarnatione largitus est, intelligamus illam nobis concessam in SS. Sacramento, ut in hoc eas omnes accipiamus.

Fermentum abscondit suæ diuinitatis in farina nostræ naturæ ut ita fermentaretur, vitamque acciperet Dei: ut diuina exequeretur opera, & hic in SS. Sacramento in massa singulorum hominum abscondit: statumque hanc diuinitatem Sacramentalitatem, hic Christus corpus suum Sanctissimum occultauit, pretiosissimum suum sanguinem, animam & diuinitatem: ut ipsa tota sub his speciebus recepta, omnino fermentetur, & vniatur cuius in pectore absconditur. Occultat in Incarnatione omnes suos thesauros, & in Sacramento ut credo, Deus quasi reponit omnes suas facultates, & carum omnium thesaurum maximum: quandoquidem in illa diuinitatem suorum attributorum manifestet eminentiam sunt enim hæc Dei facultates. Ita nobis vitam largitur, quam habet à Patre suo, sicut & illi naturæ singulari, quam personæ suæ diuinitati copulauit, illam concessit: *Sicut misit me vniens: Pater, & ego vniens propter Patrem, &*

qui manducat me, viuet propter me. Sub illa speciebus collocauit Christus vitam supernaturalem & diuinam, quam nobis ad salutem communicat, illum sub forma alimentum recipientibus: est enim ut vita nutritiui animi.

Descendit filia Pharaonis ut lauaretur in flu. 11 mine, & manus aquis in iunctura fice llam ad. 10 uerit decursu aquarum defluentem, miratur uis. 10 parum, & quid esset curiosa san. 10 his suis prae. 10 de fice llam pit vt confestim fice llam aquarum defluxu de. 10 uerit lapsam colligerent: praecepto eius velociter obe. 10 diunt, & adhibita non segni diligentia rapuer. 10 runt, & fice llam esse cognouerunt ex iudici. 10 compactam bitumine circumueniente illam aquis innatantem, hanc filia Regis spectandam dederunt, & ilico virgulas seu iunctos distoluit, quibus separatis pñionem inueniunt pulcherrimum Moysen nempe: sub his itaque tegumentis vitam infantis illius repererunt, sub vniuntibus illis iunctisque occultatam. Qui fice llam defl. 10 itis spectaret, ex iunctis tantum contextum iudicasset, sed si quid sub his lateret, inspexisset, ueniens qui lateret, & quod vitam huius infantis complectebatur. In decursu misericordiarum Dei, hic enim est fluminis procedens à latere dextero quem vidit Ezechiel, & ante pōderantur. 10 quæquam inde profluunt, quæ dona quibus nos Deus cumulat, quæ beneficia potro singularet hoc quo hincat, & oculos rapit filia Regis Ec. 10 clesie S. oculos nepe filie quibus Dei cognoscit mysteria, fice llam esse dico ex iunctis componit, bitumine perlitam: hæc quippe est S. hostia, in qua corpus & sanguinem Christi credimus sub virgulis illis & iunctis accidentium, quibus SS. Altaris Sacramentum occultatur. Illud Ecclesia assumit singulari nota deuotione, qua festum eius veneratur: ut enim præmissimus mille adducitur congruentis cur hoc præ ceteris Christi Domini mysterium recolat festiuus.

Qui oculis corporis tantum eius expendit exteriora, non nisi panis & vini cerit accidentia, saporem & odorem panis: nam omnia hæc accidentia hanc fice llam SS. Sacramenti componunt. Porro etiam Ecclesia lumine Spiritus S. in illa uera dissoluit hæc accidentia, & per fidem detegit, quid sub illis lateat, Christum Dominum cerit in illis absconditum, carnem eius ac sanguinem puerulum sole puriore quantum ad innocentiam vite inculpate, formosissimum si gratiarum attendas immensitatem, quibus SS. eius humanitas ornabatur. *Cara mea uis est cibus: qui sub velamine cibi ad potus se nobis tradit: & quamuis cibus uideatur tantum panis*

ae vni mortui: vitam esse noueris quidquid in illo later, quia vita est Patris, qui principium est ex quo omnia procedunt, quae vitam habent: e- tenim humanae naturae communicata sub his absconditae accidentibus, eam ipsa tribuit con- dignè Sacramentum accipientibus: Sicut misit me ueniens Pater, & qui manducant me uiuent propter me. Nam sub hoc epulo vitam suam abscon- dit, quae nostrae vitam infundat diuinam & spi- rituali.

Adiunge igitur huic Verbum caro factum est: quo vita significatur quam Verbum humanae naturae inspirauit per admirabilem illam unio- nem illud: Caro mea uere est cibus: ut carni huic eroda & indigesta & quasi mortuae ad diuinam & spiritualia, incorporatam propter hoc quod tibi uerbis illis asserit: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum, assumens & comedens, tibi ipsi incorpores, atque ita mediante hac car- ne & sanguine Christi, vitam alloquaris Dei: quatenus hac uita diuina & supernaturali, opera perficias diuina & supernaturalia. Hoc sensu declarat hunc locum Theophilus: dicens: in quantum Deus sibi nostram in iuit carnem, sub ea diuinitatem occultauit, in tantum illa ipsius Dei uita uiuificatur. Et D. Thom. huic alludens expositioni, illam assumit, uelut quoddam ante- cedens, ut totum hoc inferat quod in discursu laicus exposuimus: ita similiter carni suae copu- lando in SS. Sacrament. naturam communican- tium, hoc efficit, ut omnes ex hac unione eadem Dei uita uiuificentur.

§.3. Verbum Dei semper nobis perfectius reddidit, quod à nobis sumpsit ad In- carnationis mysterium: & ita nobis reddidit in SS. Sacramento vitam hu- manitatis perfectiorem eum in illo no- bis Dei uitam largiatur.

11. P. Rosquamur praerogatiuas, quibus Chris- tus Dominus nobis reddidit, quod de no- bis assumpsit illo conceptu caelesti quem nobis suggestit Doctor Angelicus, dum de di- uinis disputat beneficijs nobis à Deo in hoc SS. Sacram. collatis, uelut melius illud efficiendo in in illorum testimonium, quidquid de nobis as- sumpsit, nobis illud reddidit. Sibi natu- ram nostram humanam assumpsit diuinæ suae coniungens personae: non exiguo certe eam per hoc honore dignatus: an hic substituit?

nequaquam: quia haec omnia eo fecit animo, ut hominem diuinitatis suae redderet partici- pem: Vagantur siquidem Dei filius, sua diuinita- tu uolens nos esse participes, nostram naturam as- sumpsit, ut homines Deos faceret, factus homo. Et quamuis homini uideretur hoc beneficio satis factum, quo naturam eius Deus sic honoraue- rat, ut illam à Deo non posset exigere, quam si- bi assumpserat: nihilominus uoluit illam sibi re- tinere, sed illam uita Dei iam perfectiorem, di- uinamque fulgentem conditionibus singulis no- bis eam restituit in non leue nobis beneficium: nempe salutem nostram, vitam spiritualem & diuinam, quam in hac eadem natura in cibum nostrum concessa nobis communicat: Et hoc in- supra quod de nostro assumpsit, totum nobis con- liti ad salutem.

Nihil à nobis unquam Deus poposcit, aut sumpsit nisi ut perfectius multo nobis id resti- tueret: Et bene sit uobis, & protulerit dies in Deut. 5. terra promissionis uestrae. Agit Spiritus S. de eo 33. quod petit Deus, & uult, ut nimirum omnibus diuinis eius praeceptis obtemperemus, & aga- mus quidquid nobis praeceperit, & hoc ostendit in antecedentibus quibus Moysi praegrandem Probatur- indicauit affectum quo desiderat ut praeceptis eius obediamus: Quis det talem eos habere mon- tem, ut timeant me & custodiant uersa man- data mea in omni tempore. Primo uerbo seruen- tia sua testatur desideria: Quis det? Haec loquen- di formula arden-issima declarat desideria, & anxietates quibus cor affligitur. Sic illas mul- tavit Dauid quibus tenebatur desiderio deside- rans uas aquae de cisterna Bethlehem: O si quis mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

Quaero Domine, numquid tu ille, qui nullius eges? numquid tu ille omnibus efficaciter plenus: eum integra gaudes bonorum omnium abun- dantia? Non sufficere hoc autem persuasum tibi sit, non hoc seu aliud à nobis Deus expostulat utpote illius indigus, tuaeque necessitati reme- dium in futurum illud sibi reuerans, handqua- quam

D. Tho. Opus. 58.

1.

Christus nobis

melius reddidit.

quod à nobis sumpsit.

sumpsit.

Et hoc in- supra quod de nostro assumpsit, totum nobis con- liti ad salutem.

Nihil à nobis unquam Deus poposcit, aut sumpsit nisi ut perfectius multo nobis id resti- tueret: Et bene sit uobis, & protulerit dies in Deut. 5.

terra promissionis uestrae. Agit Spiritus S. de eo 33.

quod petit Deus, & uult, ut nimirum omnibus diuinis eius praeceptis obtemperemus, & aga- mus quidquid nobis praeceperit, & hoc ostendit in antecedentibus quibus Moysi praegrandem Probatur- indicauit affectum quo desiderat ut praeceptis eius obediamus: Quis det talem eos habere mon- tem, ut timeant me & custodiant uersa man- data mea in omni tempore. Primo uerbo seruen- tia sua testatur desideria: Quis det? Haec loquen- di formula arden-issima declarat desideria, & anxietates quibus cor affligitur. Sic illas mul- tavit Dauid quibus tenebatur desiderio deside- rans uas aquae de cisterna Bethlehem: O si quis mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

II.

in antecedentibus quibus Moysi praegrandem Probatur- indicauit affectum quo desiderat ut praeceptis eius obediamus: Quis det talem eos habere mon- tem, ut timeant me & custodiant uersa man- data mea in omni tempore. Primo uerbo seruen- tia sua testatur desideria: Quis det? Haec loquen- di formula arden-issima declarat desideria, & anxietates quibus cor affligitur. Sic illas mul- tavit Dauid quibus tenebatur desiderio deside- rans uas aquae de cisterna Bethlehem: O si quis mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

Deut. 5.

terra promissionis uestrae. Agit Spiritus S. de eo 33.

quod petit Deus, & uult, ut nimirum omnibus diuinis eius praeceptis obtemperemus, & aga- mus quidquid nobis praeceperit, & hoc ostendit in antecedentibus quibus Moysi praegrandem Probatur- indicauit affectum quo desiderat ut praeceptis eius obediamus: Quis det talem eos habere mon- tem, ut timeant me & custodiant uersa man- data mea in omni tempore. Primo uerbo seruen- tia sua testatur desideria: Quis det? Haec loquen- di formula arden-issima declarat desideria, & anxietates quibus cor affligitur. Sic illas mul- tavit Dauid quibus tenebatur desiderio deside- rans uas aquae de cisterna Bethlehem: O si quis mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

1. Reg. 23.

mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

1. Reg. 18.

mihi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be- thlehem: & similiter quibus affligebatur mortem deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio- nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do- mine mi, quod inde tibi licet ex mea man- datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua nunquam declinem, ut ardentem ita demon- stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum euenit commodum?

33.

Quaero Domine, numquid tu ille, qui nullius eges? numquid tu ille omnibus efficaciter plenus: eum integra gaudes bonorum omnium abun- dantia? Non sufficere hoc autem persuasum tibi sit, non hoc seu aliud à nobis Deus expostulat utpote illius indigus, tuaeque necessitati reme- dium in futurum illud sibi reuerans, handqua- quam

33.

quam-

quam: sed ut nobis per illud bonum confereat eminentius illud in seipso per seclius efficiens, nobis postmodum reddatur: *Et bene sit vobis, in commodum nostrum. Rogat te Deus ut animam tuam illi tradas, ut bene tibi sit ut gratiam suam tibi largiatur, & hoc modo divi em illam hoc thesaurum possideas. Cor tuum requirit, ut bene sit tibi ut illud amore suo repleat, & ita illud habeas excellenti adeo plenitudine adornatum. Intellectum tuum petit, ut bene sit tibi, ut illum divina sua luce illuminet, si que aptius dispositus, ad divinorum mysteriorum cognitionem. Team efflagitat voluntatem, ut bene sit tibi: ut illam Deo tradens extollas eam ad supernorum inclinationem, quia sunt bona divina, & ita illam recipias meliorem quiete & tranquillitate letantem quam tibi horum bonorum gaudium infundet. Elemosynam tuam quærit in paupere, ut bene sit tibi, quatenus illam tibi duplicatam restituat, cumulatori te misericordia remunerans. Opera tua bona desiderat et bene sit tibi, eaque premio compensata remittat non inferiori quam gloria sua æternæque beatitudine.*

III. Et eo fine idcirco nostram assumpsit humanitatem, eam naturam verbo suo divino personaliter uniens, nostrum corpus, carnem, animam: quia per illam operaturus erat maximum nostrum bonum, nostram scilicet redemptionem, in se nostra suscipiens peccata, pro illis deprecans, & satisfaciens, penamque tolerans, quas nos pro ipsis meriti eramus; & cum illud in propria non posset natura sua divina perficere: hæc enim in se orare non poterat, non supplicare, cum inferior non sit, nec pati, nec afflictiones penamque sustinere, nec in Cruce mori, cum sit impassibilis, immortalis & æterna: ad hoc nostram assumpsit: est enim proprium subiectum laborum, penarum & mortis; ut dum illas petrasse, atque in nostra patitur natura, ipsa nostra absolueret libera quantum ad sufficientiam obligationis, qua cunctis hæc tenebatur afflictionibus, penamque culpis nostris condignis, & vitam acciperet quam propter illas amiserat.

Hoc primicerius Apostoli Gregis D. Petrus indicavit divinis hæc verbis: *Peccata nostra ipse pertulit in corpore nostro super lignum, ut peccata mortui iustitiam vivamus, cuius livore sanati estis.* Peccata nostra vitam gratiæ spirituales nobis ademerant, eratque natura nostra humana mortua in ordine ad eius opera. Ut nos ipsos ab illis liberaremur penis, quæ hanc nobis manarunt ut pateremur, ipse eas in se assumpsit, in na-

tura humana, quam sibi in illum faciem cognoscit, ut eam postmodum nobis restituere, sua spiritali ac divina, quæ illi decet, adoniam. Ni fallor meminit visiois illius ostense D. Petro Casareo. Illam appolite describit D. Luc. hoc modo, *Ascendit D. Petrus in superiora domus in qua hospitium habebat, ut tante quietus oraret circa horam sextam. Et orationi interitus vehementiori in mentis rapitur excessum, ut etiam detque aperiri calum & inde devotissimi litterarum magnum, & mundum: *Linteum magnum, in quo de linteis erant omnia quadrupedia & serpenta terra, & con volatilia cali: & quamprimum hoc D. Petrus intuetur, ecce vox de celo ruit: Surge Petre, accede ad & manduca. Eia Petre manduca & comede hæc quæ vides, animalia. Hec Domine mi, sit D. Petrus à tali malo libera me Domine: partem quia hæc omnia animalia divina tua lege reprobandur ut immunda, nec tale quid vocem comedi: partem quia hæc animalia mortua sunt quorum veneno vita mihi iostaur, & hoc, sic mihi persuadeo, nequaquam tu Domine desideras: *Absti Domine, quia nunquam manducavi omne commune aut immundum.* Non hoc te Petre affligat, ita Dominus, linteum enim adeo parum est & mundum ut virtute sua ac puritate possit omnem tollere immunditiam, & horum animalium veneno, quo illud infecit, morderi: *Quod Deus purificavit, tu me commans dixeris.***

Papæ, quæ tanta mysteria! sed hoc argumeto nostro maxime convenit quod ponderat Gloria in excelsis. Linteum hoc purissimum humanitatem denotat mundissimam, quam Dei filius assumpsit, quæ de celo descendit, non quod ibi formata fuerit aut de parte aliqua cæli composita, ut nonnulli malevoli mentuntur hæretici, sed quod cælesti coarctum fuerit virtute, & opere Spiritus S. in tertia ventris purissimi, ex lino limpidi & incorrupto mundissimi sanguinis viscerum Mariæ cælestis Imperatricis. Illam igitur Deus assumpsit, non ut sibi eam servaret, sed ut in eam omnia venenosa congregaret animam nostrorum peccatorum, in illam omnes committentem penas, quas pro illis merueramus: *Peccata nostra in eo iniquitatis omnium nostrum.* In illa ergo omnia nostra recolegit crimina: ut eius munditia nos ab eis purificaretur: & postquam in illa pro salute omnibus satisfecit, ita ut nulli illi mercedis pro hoc ab aliquo solueretur: *Qui peccatum non servavit in eis, nec inventus est dolus in ore eius: Ex vivoque, Petrus, quam habuit ad puritatem personam infinitam, cui vita erat, cum satisfecisset, mundior evasit.*

ipfis stellis : atque hac puritate insignem, & ita perfecte completam nobis illam vult tradere in SS. Sacramento: quatenus ea quae iam ex se fordida erant: & execrabilia, absque omni vitali gratia, propter peccata nostra, vnica iam vero diuina per eminentem illam gratiam hypostaticam vnionis, in finem habeat puritatem, sanctitatem & vitam non aliter quam ipsius Dei: atque hanc eadem natura tam perfecta, & gratiarum abundantia adornata nobis ab ipso testimur in SS. Sacramento, postquam in ipsa nobis infusa contulerat beneficia & misericordias praestiterat plane caelestes: vt cum illo participes reddamur eiusdem vitae diuinae quam nobis per vnionem communicauit: hoc quippe Christus indicat: *Sicut memisti vniuersi Patres, & ego vniuersi propter Patrem, & qui manducant me, vniuersi propter me.*

Modo patet, quam sapienter vereque dixerit, vt expendimus, D. Tho. etiam rationes allegas mirabilis institutionis huius SS. Sacramenti, hanc vnam producit: vt nobis ad salutem redderet multo perfectius ac nobilissimum id quod de nobis assumpserat: *Hoc quod de nostro assumpserit, totum nobis contulit ad salutem.* Verum est, multa à nobis mutauit eorum, quibus nostrum operatus est salutem, nouimus enim quod descendens de caelo nostram assumpserit humanitatem, carnem & sanguinem, in qua redemptionis nostrae opus exercuit: & quia illam ad haec opera erat assumpserat, idcirco de illa se iactat & velut de veste cultiori gloriatur, quia formosus adeo cunctis apparuit, vt de illo protopater eius Dauid eccinerit: *Speciosus forma praesentis hominum:* quoniam quia veste hac ita resplenduit, vt spinor Ecclesiam sanctificat, vt filiae eius procedant illum inspecturae, velut qui gloria & honore decoratus ad pompam procedit: *Venite & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suae:* quae verba pene omnes SS. PP. interpretantur de humanitate, quam sibi Deus desponsauit ipso die incarnationis suae: quando quidem illa ludus velut ornamento praecelentiori prodierit in mundum propter excellentiam, quam in operibus seruaret, quae in illa erat perfectus adeo sublimis, & admiranda.

Licet autem hac humanitate velut ornamento veste gloriaretur, nostramque hac humanitate illustraret naturam, non illam tamen sibi retinuit nam totam nobis restituit nobis ad salutem multo digniorem: licet enim nostra humanitas ex se & per se parua valeat virtute, nec etiam

caro nostra, teste Aposto. quidquam habeat boni cum ipsa malorum nostrorum & mortis origo fuerit, secundum id quod per illam peccatum contrahimus originale, & sumus filij Adae, atque ab ipsa & per ipsam appetitus nascantur rebelles motusque inordinati perpetuo spiritum bello impugnant: *Cara concupiscit aduersus spiritum.* Nihilominus hanc eandem naturam assumit sibi Verbum Dei sibi que vniuersi personaliter vnione hypostatica, atque ex illa vnione ei accedit tantus perfectionum diuinarum cumulus, vt vitam habeat Dei, esse Dei, actiones Dei, opera Dei, Deique magnitudinem & dignitatem, quibus purificata & ab omnibus illis imperfectionibus emundata, quibus ex se scedabatur, & ita perfecta reddita, exaltataque ipsa purior, ipsi Seraphim sanctior, plena gratijs, & earum effluua fons, omnigenis ornata virtutibus, operibus praesulgens sanctissimis, vita fruens beata, caro iam deificata, ipsi Angelis spiritalior, hoc modo disposita nobis remittitur: facitque Deus, vt ita nostra sit, & vniuersi cuiusque, vt illam comedamus, nobis incorporemus, ac per hoc vitam diuinam consequamur, quam illi Deus in hac ineffabili vnione communicauit.

Nonnumquam se Christus api comparat multis de causis, sed potissimum in opere eius principali, ex quo à Spiritu S. commendatur. Ingreditur apis hortum tuum, & floribus infidet purioribus ac fecundioribus, atque ex eis totum sibi colligit: videsis iuste posse conqueri quod tibi quod tuum est auferat, hortoque tuo crescit. Verum tamen nulla tibi iustae querelae ratio suppetit, imo potius gratitudinis: quia id ipsum quod ex horto tuo totumque sumit floribus tibi reddit multo perfectius: totum colligit indigestum: qui aliud non est quam mollis aqua, nullius tibi commodi, & hanc sibi incorporat, suoque digerit stomacho, & ita nobilitat, vt illum coagulet & mel reddat dulcissimum, atque in hac dispositione ipsius praerogatiuis decoratum tibi restituit in alueario, vt omnes hominum intellectus rapiat in admirationem artis eius industria, quae mel composit fauiscasque distinguit, vt hanc imitari non possint primi & quidem expertissimi artifices.

Hoc effecit opus apis illa diuina. Christus Dominus: descendens enim in hortum huius mundi infedit flori formosissimo ac purissimo viscerum Virginis Mariae: ex illa totum collegit carnis suae purissimae, camque ita sibi incorporauit, vt diuinam effecit: & eo usque subleuauit: vt diuinam essentiae consors fieret: *In quo inuabitur*

Ro. 7. 18.
VIII.
Humane naturae
Gal. 5. 17.
Christo.

Eccl. 11. 3.
IX.
Idcirco
Christus
api comparatur.

Colof. 2. 9. inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, illam admirabiliter concoxit, & ita subleuavit, vt vere esset caro deificata: proutera huic SS. humanitati tot tantaque communicat dona gratia: & gloria, vt ipsa sola nectum plura possideat, quam omnes Angeli, sed eam insuper omnium potum creat originem: De cuius plenitudine nos omnes accepimus. Itaque eam ita praparatam, tot thesauris ditatam, tam eminentibus superis que donis ornaram, nobis restituit factam mel gratiarum suauissimum in aluacato caelesti SS. Sacramenti, opere adeo artificioso & admirando, vt nec supremorum Seraphim intellectus modum eius queant comprehendere. Deinde hæc eadem natura ita ditata, ipsaque Dei vita viuificata nec non per illam viuens: Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: etiam nobis singulis eandem tribuit vitam, vt ita per illam viuentes in operibus ipsa se exerceat spiritualibus, que procedunt velut de principio vite spiritualis gratia: Et qui manducat me viuere propter me.

§. 4. Adest Deus in SS. Sacramento velut in throno solis: ex illo namque singulis vitam infundit, & quidquid boni in hominibus esse commendatur.

15 **P**ropheta Regius Redemptorem nostrum perpendit velut in throno residentem misericordiarum, in SS. Sacramento: hic etenim Deus eorum patentius ostendit magnitudinem, & quam excellentes in illo recipiamus attendens, eas illustrat ac mystico celebrat cantico: *Ps. 88. 1. Misericordias Domini in æternum cantabo.* Tunc illo psalmo literaliter loquitur de Christo, qui velut Rex terræ supremus suam ostendit maiestatem & magnitudinem, non more Regum terrestrium, suorum subditorum impendio, à singulis eorum sumendo ea quibus indigent ad suam exaltationem, sed eam manifestando dum eis præstat misericordias, & bona largitur quæcumque possident. Thronus autem in quo Christus Dominus suam potissimum ostendit celsitudinem, est SS. Sacramentum: unde ad huius confirmationem de throno loquitur in quo Christum contemplantur misericordie suæ præstantiam manifestantem qui thronus erat vt thronus solis, in quo se Deus exhibet benefactorem multo liberaliorem, & effusiuorem ad maiorem fidelium salutem, quam in reliquis mysterijs. Quando ergo ex infinito bo-

no nihil amplius esset quod nobis in eo communicat, quam vita quam nobis largitur, sufficiens hoc argumentum esset, quod in throno solis, de quo cecinit Dauid *Thronus eius sicut sol in conspectu meo.* Erat thronus seu sedes Christi vt sol: sedes seu thronus illustratissimi Regis ille est in quo patentius suam exposuit dignitatem ac maiestatem. Sæpe diximus in SS. Sacramento maxime splendescere omnipotentiam suam, suam iustitiam & misericordiam Dei, quibusque sua propria supremæ eius maiestatis ac dignitatis expressio: quocirca dicitur: *Thronus SS. Sacramenti, in quo Deus manifestus suam patet faciem maiestatem, erit instar solis in conspectu eius.* Sol est velut omnium creatorum Rex, quæ vt talem Deus in celo statuit: quale est regnum solis: nulliter in mundo regnat? Fortitan non accipit bonum creaturatum, super quos radiorum potestatis suæ, splendoris & caloris immittit? Nequaquam: sed illis largitur quicquid in illis perfectum laudatur, & clarius in illis manifestatur. Luna tribuit pulchritudinem, stellis locum, terra virtutes producenti in absconditis suis venis aurum, argentum & alia pretiosa metalla: campis germinandi plantas & herbas, communicat arboribus vitam, & virtutem proferendi fructus tum sapientissimos tum tenerimos: aquis generandi pisces, floribus vt exaltantur venustissimi & odore gratissimissimi vt ipse nec atomum quidem ab his accipiat: creaturis: nulla tamen est, que non ab illo recipiat quicquid boni habet: hoc enim intellego dixisse Dauid: *Nec est quis se abscondat à calore eius.* Talis est diuinus ille thronus SS. Sacramenti, hæcque ea gloria qua se gloriosum ostendit & magnificentum. Ego claritatem ab hominibus non accipio. Gloriam illustrationis suæ ac splendoris ab hominibus non emendicat, nec est in ipso aliquid perfectio seu excellentia ab eis participata, Christus nec virtus aliqua aut res alicuius momenti, quæ ab ipsis mutauit: hoc etenim terrenis Regibus proprium est, qui ad throni suæ maiestatis subcimentum necesse habent à suis recipere subsidia diuitias terrenaque bona, quibus ipsis succurrunt & adiuant ad maiorem potestatem eorum magnificentiam: ipsi quippe hæc ex se non habent, unde subditi eorum fulciant & sustentant thronum. Porro Christi Domini nostri thronus in hoc SS. Sacramento de se adeo illustris est, splendens & magnificus, vt ablit omnino quod ab hominibus aliquam maiestatis suæ partem accipiat: imo veto totum illis confer quicquid bo-

I.
Thronus
Christi
est SS.
Sacramentum.

ni pulchri gratique complectuntur. Angelus illuminat: quia ex claritate diuinitatis Christi Domini relucet in illis lumen gloriæ: quo illo percipiunt. Patriarchis dedit fidem: quia præter illam quam habuerunt de Christo venturo, adauit eis illam quam habuerunt de mirandis & præclaris ab iplo prodigijs perceptandis, inter quæ hoc elucet, quo nobiscum manet in SS. Sacramento, quod omnium est eminentissimum. Prophetis spem infudit: etenim dum confiderant quam liberaliter se suis hic communicet sub regimine illorum accidit um, accersit in illis spes videndi illum remoto omni velo clare ac manifeste post hanc vitam in gloria; & multo magis cum diuinum hoc Sacramentum eius pignus sit in iplo de hoc illos reddit securos. Apostolos charitate inflammasit, cum enim sit Sacramentum charitatis, & in quo amor Dei erga homines extremum exerit potentie suæ, nouos in illis excitat gratissimi amoris titulos, vt in illo huic amori respondeant Martyres fortitudine corroborant: quia vires sibi comparant raris ferendis cruciatibus conuenientes. Ita testatur D. Chrysostomus. *Vi leones flammam sperant, sic ab illa mensa discedimus.* Doctores replet sapientia, quia Christus Dominus noster sub his speciebus latens Sacramentalibus, thesaurus est sapientie Patris: *In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie Dei.* Confessoribus gratiam largitur & fortitudinem qua mouis reprimant delicta nostræ naturæ: sic enim audio D. Cyril. Alex. *Sedat cum in nobis manet Christus sanientem membrorum nostrorum legem, pietatem corrumpit, perturbaciones animi extinguit: quinimo mellifluis subfigit Bernar. Si quis nostrum non tam sepe ennuero, non tam acerbos sentit iracundia metui, inuidia, luxuria, aut caterorum huiusmodi, gratiam agat corpori & sanguini Domini: quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, & gaudent quod pssimum vltius accedat ad sanitatem.* Virgines exornat munditie: fuleit etenim illas in Virginitate nam idcirco dicitur: *Vinum & Jan. germanas Virgines: quod Paschal. Doctes insignis Domini e. profecuntur: qui conferens verba illa Apostoli 21. habet loquentis de vino nostro naturali: In quo est luxuria, cum illis Vatis Zacharia, de hoc sic elatur SS. Sacramento: Felix fructu ubertatis, ex qua Virginitas germinatur: nomen hoc nostris ger-*

minu vini castitas corrumpitur, ab isto vero Virgi. Zacha. 9. nes procreantur: Peccitentes de remissione dele- 17. stantur peccatorum: vt enim probat D. Thom. 3 q. 79. Hoc Sacramentum quantum est ex parte sua virtutem habet proflorent in ex passione Domini ad remittenda qualibet peccatorum genera. Habet virtutem hoc Sacramentum ad remittendum quæcumque peccata ex Passione Christi, que est fons & causa remissionis peccatorum. Omnes itaque particulariter in virtute qua fulgent confirmat & corroborat: hoc enim ex Apostolo dicitur: *Omnia per ipsum & in ipso constant, sive in Col. 1. 6. calis sive in terra.* Nullum igitur bonum in filijs Ecclesie respicere, quod non ab hoc diuino sit participatum & collatum sole, SS. inquam Sacramento. Quinimo & hoc declarat D. Ioan. Euang. 16 et enim describens thesauros gratiarum eius, quibus affatim abundabat, sic ait: *Vidimus eum Ioan. 1. plenum gratia & veritate: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. gratiam pro gratia: id est à prima gratia usque ad vltimam.* Hoc supposito congruenter dicimus quod sit velut thronus solis: & hanc sumentes metaphoram hoc, me- ni simili- bus capiemus, si constituamus solem esse, velut Regem ciuitatis exyllallinæ, qualem videt Diu. Ioan. adam antibus pulcherrimus & clarissimus & fulgentem. Quod sol super illos regnet, hoc nemo dixerit in eo consistere, quod si se eorum sibi astrabat diuitias, lucem & quidquid habent pretiosi: quinimo quod ipse sua illis bona communice. Primo deit illis naturam adamantum: ex se quippe non nisi terra erant commutis. Præterea illis insidens & super irradians singulis esse quoddam participatum solis tribueret, vt singuli sol ipse esse viderentur. Vltimo gratiam conferret pulchritudinem omnibus eorum partibus & punctulis si haberent: ita vt quidquid in se cunctisque suis partibus haberent boni, a sole dimanaret. Hoc igitur est Deum in animabus residere eumque in ipsis velut solem in adamantibus continere, non ab eis quidquam sumendo, sed quidquid in illis est, producendo: primo diuinum esse gratiæ, vitam spirituales & supernaturalem, secundum eandem ipsam, quæ est in Christo: vt enim venissime dixit D. Petrus, participatio quædam est diuinæ naturæ, & omnes eius partes velut exornat & illustres reddit: intellectum fidei, voluntatem spe & charitate, potencias omnes donis caelestibus & supernaturalibus: tandem Deus anime sua tribuit bona, imo & seipsum, & hoc modo residere locumque occupare velut in throno proprio in di-

ina hoc solido per mirabiles illos effectus, quos in anima proicit, Deo propinquissimus est. Quo circa dum canit Propheta quod sol sit thronus eius, locus & sedes, in qua Christi resplendet maiestas, proprie nobis declarat ipsum esse Deum.

Expōnit D. Paul. eleganter hunc modum quo Deus in diuino hoc throno resideat, nimirum quod cum Deus sit anima, cui se in hoc Sacramento communicat, omne bonum: Deus totus, est in omnibus rebus: *Ps. sit Deus omnia in omni-*

VII. **SS. Sa-** cramenti ut animas ad regnum gloriæ suæ lucraretur: videatur significare, quod hoc sit thronus Sanctorum: quia illi soli hunc possunt intrare qui tales fuerint. Vocatur SS. Sacramentum thronus Sanctorum: cum enim ex illo profuatur omnis gratia qua sanctificantur, velut de fonte & origine, de qua vita emanat spiritualis, idcirco in illo velut in throno Sancti omnes splendescunt: quandoquidem hic omnis sanctitatis suæ communicationem ostendat: Thronum hunc Sanctorum fundat & confirmat per virtutem passionis suæ ac mortis, qua velut ad vltimū mundi terminum: quando nāque mundus derabit, semper velut de perenni scaturigine procedet omnis gratia vitæque spiritualis Sanctorum: semper enim Redemptor noster nobiscum in hoc diuino throno commorabitur. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Verum dicimus quod Deus sit in anima iusti per gratiam, eam ut proprium sibi assumens thronum: *Anima iusti sedes est sapientia:* non aliquid ab illa recipiens, sed suum illi dans diuinum esse participatum, illuminans intellectum, inflammans charitatem, & memoriam excitans: porro secundum hunc modum exilendi in anima, non se perfecte ac integre Regem eius ostendit ac Dominum, quodque regnet in illa velut in magnifico diuinitatis suæ throno.

VIII. **Quid sit regnare Deum in anima iusti.** Nam regnare Deum in anima nihil est aliud quam suas illi diuinitas, thesauros, & ira seipsum communicare: hoc autem Deus non agit per solam gratiæ suæ communicationem: quia licet ut verum admittamus eam esse quandam diuinæ naturæ participationem, non tamen in ipsa est ac diuina eius substantia, sed tantum in effectibus gratiæ supernaturalibus, itaque per illam participes sumus Dei, estque Deus in nobis, non secundum esse suum substantiale, sed in effectibus & accidentibus, quæ in nobis operantur: nam ita declaramus hoc Theologicæ, quod se-

participatio diuinæ naturæ, quam iustus creditur: sic tantum communicatio Dei: inuentionis quæ iuste communicatur per effectum, quæ per gratiam suam illi conficitur. Verumtamen non se communicat Deus substantialiter, sed in hoc magnifico throno SS. Sacramenti, vbi ipsa diuinitas substantialiter, quam communicauit naturæ humanæ Christi in persona Verbi, ea ipsa est, quam in hoc diuino throno communitur.

Audiamus D. Chrysostomum. *Vi. non solum per dilectionem, sed et ipsa et illam carnem conuertit. In quo per cibum hunc efficitur, quem nobis largitur: quem eleganter sequitur D. Cyril Alex. Dicitur: An forte ista putat aduersarius Christi ignem nobis nobis fieri. Nonne corporaliter facti communicantur carnis Christi, Christum in nobis habitare? Et clarus exponens hanc spirituales diuinitatis nobiscum unionem hæc addit. Corporaliter solum per benedictionem mysticam nobis se habet vnitur. Spiritualiter autem ut Deus. Itaque ipsa diuinitas substantialiter vnitur nobis spiritualiter in hoc Sacramento: sicut in eo ipso eius humanitas se nobis vnit corporaliter: in eo quoque potentia suæ manifestat magnitudinem: corpus & sanguis Christi, non separatum ab anima, sed illi vnitus, & ambo conuincta diuinitati: nam propter realem concordantiam, ita Theologos, quam habuit cum humanitate in ymone hypostatica Verbi, ubi semper est, vobiscum que fuerit humanitas Christi, cum autem ipsa nota sit in SS. Sacramento substantialiter, le hominibus exhibens in cibum. *Cara mea vobis tribuit, vere ac realiter est in anima. Christum recipientis, & ita perfecte & complete in ipso regnat, sicut dicere quod sol regnat in altitante, in quo bonum omne producit, quod ipse completi ut, si se totum illi incorporaret, taliter igitur regnat Deus in anima iusti, secundum quod se illi tribuit in SS. Sacramento: quod est esse Deum in omnibus suis creaturis. *Ps. sit Deus omnia in omnibus, non aliquid ubi ab illis accipiens, imo potius quicquid in illi boni est, ei communicat.***

Handwritten mark resembling the number '47' or similar characters.

Small handwritten mark or symbol.

Small handwritten mark or symbol.

§. 3. Communicantibus se totum Deus exhibet, sicut in gloria se totum beatis singulis communicabit.

F Vnus explicemus extensionem Incarnationis in SS. Sacramento, sique eius ratio fundamentalis quam sepius in illo triumamus: quod se maximam habeat cum statu gloriae proportionem communicatio illa qua se Deus hic communicat, multumque conueniat illi communicationi, qua se beatis in caelo communicat spiritibus, ubi sicut dicemus se totum praebet omnibus, & est omnia in omnibus, ut dixit Apostolus. *Erut omnia in omnibus.* His paucissimis verbis modum exponit quo Deus perfecte regnat in statu gloriae in singulis beatis, & in omnibus conuenit: ita ut singuli totum possideant Deum ut suum, & quidquid Deus est illis concedatur: atque hoc modo considerare licet illum regnantem in hominibus in SS. Sacramento, in quo cum se singulis totum tribuat quantum ad modum quo in Incarnatione se totum Deus naturae illi singulari Christi tribuit, manifeste patet, extensionem & dilatationem huius hic inuenti mysterii. In dubium est, cum Deus Dominus sit & Rex omnium vniuersae is, in omnibus illis regnet, sique per essentiam, praesentiam & potentiam, quia simplicissimus est & indivisibilis: vnde in illis omnibus est & ibuens esse & contentiones singulis proprietates, ut explicat D. Tho. ita ut, iuxta supradicta nihil ab illis accipiat, sed totum esse & bonum quo fruuntur, illis elargiatur. Porro non totus est in omnibus: quia quibusdam naturam hanc tribuit & proprietates, alijs alias, multumque ab his differentes. Caelo dat incorruptionem, sed non sensum, soli lucem, at non vitam, sp. endoem stellis sed nequaquam intellectum, fontibus refrigerationem, sed non in corruptibilitatem, ceruis leuitatem, sed non fortitudinem hanc leonum, sed non pulchritudinem, hanc pavoni sed non claritatem. Porro in caelo in statu glorioso beatitudinis, erit Deus omnia in omnibus, & in omnibus copulatum, quia indivisibilis est, & ita perfecte cumulateque in illis regnat.

§. 19 Hoc in Deo notavit D. Ambro. quando perpendens animae rationalis naturam, de ea dixit, quod creata esset ad imaginem & similitudinem Dei. *Creatus igitur Dominus Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.* Attende, inquit,

eo modo quo anima est in corpore, si queque Deus in beatis, perfecte & totaliter in eis regnat, & similiter regnat in recipientibus eum in SS. Sacramento. Anima tota est in toto corpore, & tota in qualibet eius parte nec maior est in maioribus nec minor in minoribus. *Tota in toto, & tota in qualibet parte.* Qua ratione tota est in qualibet parte? quia indivisibilis est: verum quomodo tota sit in omnibus partibus, non tamé est in illis tota, quia opera sua omnia in omnibus illis non operatur. In oculis operatur visum, & non in auribus, auditum in auribus & non in naribus, olfactum in naribus & non in lingua, gustum in lingua & non in cerebro, imaginationem in cerebro & non in manibus. *Anima in suo corpore ubique viget, visificas illud, mouet, & gubernat, nec enim in maioribus corporum sui membris maior, & in minoribus minor, sed in minimis tota, & in maximis tota.* Et in hoc, inquit ille, Deo similis est, etenim Deus est omnia in omnibus, in singulis operando quidquid boni habeat: in quibusdam velut floribus pulchritudinem, in alijs refrigerationem, ut in fontibus, in alijs saporem & gustum sicut in fructibus, in alijs incorruptibilitatem ut in caelis, in nonnullis hominibus producit eminentem sapientiam, ut in Salomone, in alijs fortitudinem ut in Samson, ne in caelo autem ubi perfecte dominatur: *Erut 1. Cor. 13. omnia in omnibus, totumque se omnibus communicabit.*

Totum se dabit omnibus, quia se singulis Sanctorum vniat, se in animabus statuens singulorum, ac si Sol se totum statueret in adamante, ita ut se damus sit vnum in essentia, & trinum in personis, omnipotentiam suam, aeternitatem, gloriam, diuitias, magnitudinem & maiestatem diuinam: etenim per hanc communicationem singuli beatorum tanto splendore ac claritate radiabunt, ut ipso sole nostro materiali in medio suo cursu sepius clariori luce sint radiaturi. Praeterea erit omnia in omnibus, quia in omnibus & in singulis producet quidquid boni est, & in creaturis Deus vniat creaturam: solis pulchritudinem, fulgorem stellarum, incorruptibilitatem caelorum, fontium refrigerationem, gratiam florum venustatem, omnium sapientiam & scientiam, fortitudinem omnium quos imaginatio potest comprehendere fortissimos. *Erut omnia in omnibus.* Itaque quisque beatus in se solus omnes complectetur perfectiones quas Deus in mundo creauit, & mille prerogatiuis eminentiores. Hoc igitur est regnare Deum in tege ac perfecte in anima, dare se totum & quid-

II. Sed cum quadam differetia.

IV. Beati omnes omnia in creaturam possident perfectiones.

quid habet regni sui possessoribus, & per hoc subditos suos, reges procreare: sic ait d. Iohannes. *Fecisti nos Deo nostro regnum & regnabimus super terram.* Nos regnum suum effecit & regnabimus: impropria hęc videtur phrasıs: etenim compertum est, quod qui regnat, Rex est, & hoc in regno: regnum autem quis vquam regnare vult? Per hoc excellentia declaratur, quia Deus in beatis regnat: etenim in gloria nihil ab illis sumit, quo se extollat, vt Reges terrę, quoniam illis munera d. s. tribuit, eaque tam preclara vt Reges creet, vt regnent, & cum illud sit maximum bonum, quod ipsis conferre potest, munusque preclarissimum, quo dari non potest insignius, ideo desiderat tantumque studet vt illo potiatur. Sed quid in hoc 6. Domine tibi lucrari? An forsitan bonis tuis cumulus accretis: diuitiis tuis augetur? potestatis tue fines extenduntur? Omnino non: sed cum per hoc non intendat aliquid accipere, vel lucrari sibi: ideo sollicitus se ostendere videtur Deus vt eum tanquam nostrum habeamus.

¶ 20 Bono natura e est seipsum communicare, bonum autem infinitum infinitam habet inclinationem se communicandi, & sicut non sinit nisi in communicatione, in qua se communicat: in finitę se totum omnibus totumque singulis distribuens, & hanc se communicationem in gloria prestat beatis: ita nostro modo loquamur, impellitur Deus vt se nobis hac comuni ratione largiatur. Hoc concessio optime David toto pectore eum asseuerat beatum, in quo, velut populo suo Deus dominatur. *Beatus populus, cuius Dominus Deus eius: cum regnate in illo Deum, nihil sit aliud, quam illi maxima sua largiri: bona totumque sic illi se tradere, ac si alteri non traderet.* Hoc idem igitur quod in celo consideramus, vb. Deus regnat se tradens beatis eo modo quo declaramus, possumus & in SS. Sacramento, per cuius communicationem se trahit Deus communicanti: eo modo vt in ipso sit ac qui regnat in anima: hic est omnia in omnibus & singulis eum recipientibus: *Erit omnia in omnibus* ita canit eleganter ecclesia ex D. Thom. *Corpus Dominicum datum discipulis, sic totum omnibus quod totum singulis.* Quamam possidet bona Deus, quę hominibus in hoc diuino cibo non communicat? Quid Deus in celo beatis prestat, in quibus integre & perfecte regnat, quod hominibus negat in hoc SS. Sacramento? Quas per omnes creaturas distribuit perfectiones, quas cunctis hominibus gratias, quas hic minime concedit digne communicantibus, imo

& excellentia digniori. Quam mihi dederit voluntatem quę mortaliū na placeat oculis, quia Deus animam non decorat respectu diuine sue presentie? Quam excogitare posses amicitiam: quę talis apud homines habetur, quę non gaudet anima iusti in sacra Communione? Quales aliquis possidet vquam diuitias & beluam comparandos illis quos condigna preparatione accedentes non participant? Quę forniculo dari potest, quę resistit illi, quę Deus animam in SS. Sacramento corroborat: Omnes licet turpi proficiant vites & in eam insurgant, nec aguntur timore, nec socordia languent. Quam sapientiam insudit Deus, quod donum nature concessit rationali seu intelligenti quod non possidet homo hoc celesti coniugio reuerentis: Cum in illo totus tradatur i. l. i. Deo, qui venustas est, suauitas, amoenitas, refrigeratio pulchritudo diuinitis, thesaurus, fortitudo, sapientia, maiestas & omnipotentia, vnicuique verbo, nullum Deum possidet bonum, quod illi non tribuit, cui se totum communicat, quemadmodum in hoc SS. Sacramento. *Fecisti nos Deo nostro regnum & regnabimus super terram.*

Constituit Deus vt regnum suum illam animam cui se totaliter communicat, & hic, ubi sibi nihil reuerat, quod homini non tribuit, pater quod illum creet regnum suum: etenim regere Deum in aliquo non alio sit sine, quam vt illa preclariora sua concedat bona: lucem quippe insudit intellectui, quatenus supernaturali lumine fidei clarus illum cognoscat: voluntatem ardentius inflamat, vt eum seruientius diligit: Reges per experientiam dulcedinis quę pura gaudet in conscientia: eum sit ipsa calorum iudicium quę recipitur, peccata remittit: quam loquidem eum institutum fuerit in remissionem peccatorum rupturas consolidat, eum enim sit Sacramentum charitatis, illas supplet quę in amore erga Deum esse possunt, nostram corroborat infirmitatem: eum enim sit ipsum Dei fulcimentum, quandoquidem seipso se sustentente, reparatē nobis potest repiditatis pusillanimitatem superuenientis fulcimenti viribus quod nobis hic elargitur: & eum sit future glorie pignus, nobis ius ad illam tribuit: regnat itaque in nobis sua communicat nobis dona gratias, misericordias, personam, meritum, corpus, sanguinem, animam & vitam: quatenus dum illum habemus in cibum nostrum, eundem qua Deus vita fruamur. *Et qui manducauit me, viuet propter me.*

Et nobis quę inde commodi Regnabimus se per terram. Vt Reges in terra dominabimur, &

Apoc. 5. 10
V. Quomodo dicitur regnum regnate.

Ps. 143. 15

VI. Idē perpende in SS. Sacramento.

quid hoc tantum quandoquidem singuli, dum nobis totus tribuitur Deus verus & vniuersalis terra Rex in SS. Sacramento, in corpore suo complexuri sumus Regem: & sicut tertium Regem regnant in terra sub omnia hac attrahentes: ita similiter, ne fallar, nos tales Deus pronuntiat, nobis largiendo omnes suas gratias, dona & perfectiones, quandoquidem si rem penitus attendamus: ex eo quod totus nobis tradatur Deus, sequi videatur, quod omnia nobis concesserit: cum nihil simus dicturi, quod nobis nolit esse vtili atri. Suis nobis Angelos mittit custodes, Apostolos praedicatores, Doctores magistros, martyres nos confirmantes, confessarios a peccatis nos absoluentes, Sacerdotes nobis sequestros, sanguinem suum quo lauemur, carnem qua nutriamur, Sacramenta quibus viuamur, passionem suam, cruciatum & mortem, vt eam offeramus in nostrorum scelera remissionem: *Omnia vestra sunt* inquit Apost. *sive mors sive vita, sive mundus sive praesentia, sive futura, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, omnia vestra sunt.* Extulit nos in Reges, dediditque vt in terra regnemus, ex eo quod in nobis regnet se nobis communicans, vnde constat, quod nobis vt propria assignaret omnia, cunctaque nobis deseruient. Duo Reges totum inter se mundum partiti sunt, Christus Dominus noster, & Satanus: differunt passionis, & intentionibus ac operibus dissentunt. Dæmon Rex ferus ac barbarus, cui nomen mors & perditio: cuius haec firma sunt vota & iudicia, quibus se perdat, cuius opera ad destruendum tenent, furandum & occidendum: auferit agique vt gratiam amittamus, & ius quo laetabamur, ad caeli gaudia, vita nobis percat spiritualis, charitas euanescat, pignus ipsius stellis pretiosius, dona dilapidemus Spiritus S. quorum singula cunctis praeponderant creaturis.

Hoc euidenter nobis constat in prodigio illo: omnem etenim illi consumpsit substantiam, quam paternis secum extulerat latibus, quem illis iam exutus crudeliter nimis excepit, passusque est fame inuerrere. Vah Regem adeo immitem! Porro Christus Dominus noster Rex est oppellitis conditionibus commendabilis, & operibus diuersis laudabilis: cuius intentio nostram spectat salutem, cuius studium nobis vitam procurat perpetuam: cuius nomen est saluator, redemptor, & iactura nostrae damni que reparator: cuius opera sunt beneficia, diuinæ gratiae collatio, & in eadem consecratio, vt eo magis nobis ius ad aeternam gloriam asseratur; auget

in nobis charitatem, diuinis nos cumulat donis, tribuit quicquid habet, imo seipsum in singulos effundit: quia hæc communicatio consistit, in eo quod ipse in nobis regnet: unde nobis tribuit vitam quam in se complectitur: *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Cum enim sit vita Dei concessa in SS. Sacramento, facit vt velut Dei viuamus: *Et qui manducat, me viuet propter me:* Dignitate ceteris creaturis eminentiori, eum velit omnia esse nobis propria.

§. 6. Quia SS. Sacramentum memoriale est Passionis Dominicae, totus Christus in illo omnibus & singulis datur: sicut Passio pro omnibus & singulis peracta fuit.

Multas ac preclaras adducit D. Tho. congruentias quibus probat SS. Sacramentum esse memoriale Dominicae Passionis, & eorum aliquibus probat quod consistat in eo quod homo per illud se Christo perfecte vniet, secundum quod perfectius particeps fit fructuum Passionis eius: *Eucharistia est Sacramentum Passionis Christi: pro vt homo perficitur in vnione ad 3. p. q. 73. Christum passum.* Vnde cum charitas vinculum sit, securitas nexuque perfectionis, & Sacramentum hoc Sacramentum sit charitatis, proculdubio maiori certitudine nos participes efficit Dominicae Passionis, cum per illud vniamur Christo multo perfectius quam per reliqua Sacramenta. Hoc concessio ex eo ipso quod videmus in Passione Domini, possumus cognoscere quantum in illo nobis Deus largiatur. Quinimo hæc principalior fuit ratio, ob quam Christus hoc SS. instituerit Sacramentum: vt nimirum memoriale legitimum relinqueret ineffabilis beneficii quod nobis per illam contulit, cum in illo plura consideremus ex eius Passione. Deinde Christus hoc idem precepit tempore institutionis illius: *Hæc quæsumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Ex quo conclusit D. Paul. quod semper dum communicas memoriale, representatum ac demonstratum exhibeas mortis ac Passionis Domini: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis mortem Domini annuntiabitis.* Hæc omnia comprehendit D. Thom. his verbis: *O sacramentum consuetum in quo Christus sumitur, recollitur memoria Passionis eius.*

Non pauca eaque singularia continet Passio Christi mysteria, quorum primicerium hoc statuumus:

IX. Erros quoque negamus.

1. Cor. 3.

X. Deus & dæmon duo Reges sub contrarij.

22. 40

D. Tho. 3. p. q. 73. Ar. 3. ad 3.

Luce. 22. 19

1. Cor. 11.

16.

T 3

tuimus : quod taliter illam ordinaverit ad omnium hominum salutem in communi, vt singulis in particulari profuerit, ac si pro illo solo Christus passus fuisset : effectus proprius hic est omnipotentia Dei, infinita sapientia, ac immensa bonitatis : nec enim minorem singuli fructu ex illa hauserunt, ac omnes simul coniunctim.

Matt. 10. 41. Hoc Christus indicavit quando de morte sua locutus fuit : *Veni filius hominis dare animam suam redemptionem pro multis.* Locus hic non

culibet obuius est, sed illum exponit praesens argumentum : *Redemptio enim*, inquit, *pro multis.* Quid hoc Domine mi? Numquid Passio tua ac mors omnibus erat profutura? Hoc nobis alle-

1. Cor. 15. ruit D. Paul. *Pro omnibus mortuus est Christus.*

Isai. 53. 6. Et Isai. longe ante dixerat: *Deus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum* : pro omnibus peccatis nullo excepto. Si hoc ita sit, quomodo dicit Christus *Pro multis?* Ad huius enodationem SS.

Doctores multas praesertim quaestiones Theologicas. Vnde dicunt aliqui significare, quod licet mortuus esset pro omnibus, & omnibus esset eius Passio profutura quantum ad sufficientiam, multis tamen tantum quoad efficaciam. Explicant alij quod terminus hic *Multis* in S. eloquio comprehendat terminum *Omnis*; & ita dicitur e uoluerit mortuus est pro omnibus: omnes hae expositiones doctae sunt & securae.

1. Cor. 15. Porro singulare quoddam honore mysticum ex D. August. scilicet *Pro multis* significare pro varijs, ac diuersis, quodq; pro singulis eorum tota Christi passio peracta fuerit : quia singulis ipsa profuit, ac si pro omnibus Christus mortuus fuisset. Dux exercitus generalis iacet multos sibi subesse milites Domine magna tibi necessaria est patientia, magna prudentia qua cum tam multis conuerseris eosque dirigas. An ergo omnes non gubernat? Vtique: verum illo verbo significat, vt ad regendam tantam varietatem conditionum, cuique se contemperando ac si sola esset, qua cum opereretur conuersari, eamque gubernare, maxima requiritur sapientia ac prudentia, qua singulorum se conformet conditionibus.

Eodem igitur modo Christus eminentiam exponit diuinae sapientiae in eo quod taliter SS. suam disposuit Passionem, quod cum esset pro varijs distinctisque peccatoribus : hoc enim significat *Pro multis*, tota tamen ita singulis profuerit, ac si pro vno tantum mortuus fuisset. Deinde haec eadem formula D. Paul. opponens redemptionem & obedientiam Christi, culpae & inobedientiae Adams, sic ait : *Per inobedientiam*

Rom. 5. 19.

vnius hominis, peccatores constituti sunt multi. Non quod omnes non fuerimus peccatores quia *Omnis in Adam peccauimus* : sed vt declaret, quod ex primo peccato, seu prima transgressione tanta varietas ac multitudo criminum ac peccatorum, vt in eorum singulis tantum ediderit stragem, ac si vnus tantum in Adam peccasset. Ita similiter Christus pro multis passus est quia mortuus est pro omnibus, qui varij erant & differentes peccatores, quibus singulis fructus mortis eius accersit, ac si pro illis vnica mortem pertulisset. Ea de causa omnis alij S. Ecclesia Passionem Domini vocat beatam & enim inter missarum solemnitas legitur : *Sub hoc memores Domine nos seruis tuis tam beatae Passionis.* Vt in aeternis Missae Collectis : *Filius tuus beatae Passionis nos reparas.* Beata? Vnde illa precor beatitudo? quoniam protypum ponit sui summam miseriae, quae vnum pollet opprimit tot calumniae appetitum, tot ignominiae licentiam, totque cruciatibus expositum, quales Christus tolerabat. Porro dixeris illam infamiam & maledictam quandoquidem per illam implebitur illud Ap. stol. *Christus factus est pro nobis maledictum*: quod ita probat: *Quia scriptum est: Maledictus omnis, qui pendet a ligno.* Crux autem non nisi sentina habebatur & a quo doctus inferturum.

Verum tamen proprie nomen illi assignat beatitudinis, ab ipsa quippe pendet omnis gloria & beatitudo sanctorum vel de causa effectum, etenim pro singulis eorum tolerata, totaque oblata pro debitorum eorum solutione perfecte potuit illos ab omni genere liberare calamitatum, atque in statum introducere beatitudinis. Appellavit D. Gregor. peccatum Adams : *Fuit culpa*, tantum qua occasio fuit, vt talem haberemus Redemptorem, qualem nos habuisse gaudemus, nempe filium Dei, si solus in hoc occasione tantib; bonis, quamuis in se mala esset, nossem tamen illi conuenit felicitas, quanto magis beati dicitur Passio Domini, quae occasio tantum non est, sed causa vera omnis beatitudinis & gloriae Sanctorum tota oblata pro singulis quasi pro vno cuiusque beatitudine tantum fuisset offerenda? Hinc alia proinde ratio, cur dicatur beata scilicet quia participat & includit in se virtutem Dei, illamque operatur ad modum formaeque beatitudinis. Illam autem, scribente Ap. stol. Deus ita perficit, vt *in Omnia in omnibus*, nam licet omnibus deum in communi, hoc ita sit vt licet cum differentia secundum cuiusque merita, sit tamen pro multis, vt modo

modo dicimus, particulariter tota est uno quoque in singulari, ac si pro vniuerso fieret: nec enim cum Deus dicitur amplius, nec augetur frequentius, nec cogitaretur distinctius, nec curaretur diligentius, ac si illi soli & non alteri (nihilbet se communicaret) Hoc idem complectitur Passio Redemptoris: Erat omnia in omnibus: quidquid enim in ea Christus pertulit, totum tibi contulit, & pro tuis peccatis ita in particulari, ac si solus fuisset in mundo, nec fuisset amplius pro te, nec offerretur quantum est ex parte sua maiori effectu pro te, nec te diligeret affectuosiore, ac si pro omnibus immolaretur.

Hic congruenter intelligendum est quod dum Christus passus est, non tantum considerant & precoribus habuit omnes homines conuictum & generaliter, eorumque peccata cumulatim sed quod particulariter te, & te, & me sibi proposuerit, itaque peccata propria, meaque similiter, ea omnia & singula eorum considerans cum omnibus suis circumstantijs & qualitatibus ita in particulari & distincte ac diu sum, ac si illa sola fuissent in mundo, & pro illis solis pati debuisset, atque ad eorum redemptionem, quae tota hac certitudine & singularitate pendit, mortem accepit tamque Patri suo merito consecrauit: quem tanta pro nobis patientem considerantes, hoc illi dicere possumus, cum D. Aug. eadem contemplatione distento: *Cum cunctis praesidens, cunctorum curam agens, se gressus meos semper asque consideras, Et super custodiam meam vigilas, veluti si totius creatura tuas soli Et terra oblitus, tantum me solum considerares, Et nihil tibi cura sit de alijs. Tuus es, totum me semper consideras, ac si nihil aliud considerandum haberas.*

Hae igitur omnia quae consideras in Passione Domini, considera in SS. Sacramento, & insignem miraberis inter, utrumque proportionem, atque hinc colliges quam congrue dicatur memoriale Passionis Domini, posito quod in illo mysterium uocetur omnium principale. Decretum Dei sapientia cibum homini praeparare, in quo totus Christus omnibus traderetur hominibus, totaque eius diuinitas eo modo, ut singulis nihil minus traderetur quam omnibus, nec omnibus simul quidem amplius quam singulis, totumque sic daretur singulis, ac si alteri non esset concedendus: Sumus unus, sumunt mille, tantum illi, quod unum illi, cecinit D. Thom. Et licet singuli distinguantur conditionibus, singulis quantumlibet diuersis ac varijs totus traditur Christus, totum eius corpus, anima & diuinitas.

Vnde dicere possumus quod sit Pro multis. Quia licet pro omnibus sit, est tamen pro multis, utempe varijs ac differentibus quia unicuique iuxta particularem suam conditionem in eorum datur Christus, ac si pro illo tantum fuisset institutum.

Cumque pariter virtutem habeat satisfaciendi pro peccatis, posintque homines in eo remissionem assequi peccatorum, ita sicut peccatum consistit in multis & diuersos peccatores: ita in SS. Sacramento multa sunt, diuersae ac variae formae virtutis pro omnibus satisfaciendi, & pro singulis tanta excellentia ac dignitate, ac si tantum pro illo peccato debuisset satisfacere: quia rationem habet sacrificij & talis sacrificij, ut tam illud quod offertur quam persona illud offerens, in quantum representat personam Christi, valorem habet & dignitatem infinitam: quia est ipse filius Dei sub Sacramento quem in incremento hoc iuamus sacrificio. Et velut infinitum ac indivisibile, cui traditur in illo, taliter illi traditur, ut nihil in Deo sit, quod diuino hoc Sacramento non contineatur, vel per virtutem Sacramenti, vel per realem ac indivisibilem concomitantiam, ut aiunt Theologi, quae est in ipso ad animam & diuinitatem Christi, & ita totus traditur illum accipienti, quasi ceteris nihil in illo esset largiendum. Quod si Passio dicitur beata, partim quia causa est nostrae beatitudinis, partim quia complectitur in se virtutem Dei, quam operatur per modum beatitudinis: teneam quemadmodum in illa nihil est, quod beatis non communicetur, ac si solus ipse eos deberet gaudere: ita similiter pluribus uentis potest diuinum hoc Sacramentum vocari beatum: partim quia fons est gratiae, per quam nobis perueniendum est ad beatitudinem: partim quia ut probat D. Thom. proprius effectus huius Sacramenti hic est, ut qui illud recipit aeternam consequatur beatitudinem.

Et quemadmodum per Passionem suam Christus nobis beatitudinis portas aperuit iuxta illud D. Paul. *Novi testamenti mediator est, ut morte intercedente. Et. v. p. r. m. s. s. o. n. i. c. m.*, accipientes qui vocati sunt aeterna hereditate: ita similiter per hoc SS. Sacramentum, Christus nobis exliantitas patefecit, & uentus in illo nobis in pugnis suam beatitudinem: prout verba consecrationis eius etiam indicant: *Hic est Calix sanguinis mei, novi & aeterni testamenti: per quem status capitur gloriae, & in ipso totus Deus nobis conceditur, ut in omnibus & singulis sit tantum quantum est.* Ratio haec optime quadrat statui illi.

114
115
116

117

illi felicissimo: nam quemadmodum in illo se totum Deus communicat, sic & in SS. Sacramento nihil sibi reservat, quod homini non largiatur. Et sicut in celo Deus est *Omnia in omnibus*: Ita hic effici possumus de Christo, ipsum esse omnia in omnibus, cum nullum sit bonum, à cuius consecutione possit homo in hoc caelesti excludi, communi: & sicut Christus ita passus est, ac si pro me unico passus fuisset, totumque sanguinem suum effudisset: ita similiter se tradit homini, corpus suum, animam & divinitatem, totumque sanguinem suum pretiosum, ac si singulis dedisset: si namque Christus Dominus voluisset tui solius gratia instituire SS. Sacramento, non tibi plura dedisset, quam modo tribuit, nec te fetuentius amasset, nec viciniores habuisset ut tibi sauceret, nec oculis suis proximiores quam modo sis: etenim se totum tibi portegens, nihil habet quod tibi vltius configaret. Et eo modo quo Passione Christi in vitam Dei restitumur, nempe spirituale, quam per peccatum amisimus: ita quoque Christus nobis hic caelestem suam communicat, quæ cum vita sit Dei, etiam eandem in nobis complectimur: *Et qui manducat me vivet propter me.*

§. 7. Constringit se Deus in SS. Sacramento venire in pane arcto. & pluvia brevi secundum Isaiam, quo amissam per peccatum vitam Dei nobis restituet.

1. Jo. 10. **P**ezuidit vates Evangelicus lacrymas ac moerorem quem excitare poterat hominibus tunc ex peccato proveniens: cum illos gemma speliasset, qua in rebus spiritualibus possidere non poterant presiosorem, hanc autem esse dicimus gratiæ vitam, est enim vita Dei per participationem quæ in hoc genere non inferioris est dignitatis quam in natura vita naturalis: bonum hæc est quod homines cæteris omnibus proponunt & cuius iacturam etiam à longè precusam lacrymis deplorant irremediabilibus. ut autem lacrymas abstergetet quas hominibus causare posset privatio vitæ gratiæ, incipit Propheta verbis demulcere eos consolatorijs, nova quædam proferens gratissima: *Pluram nequaquam plorabis, miserens miserabitur tui*: verba hæc magnitudinem extollunt consolationis & multam Dei erga nos testantur misericordiam, *Ad vocem clamoris tui statim et*

audieris, respondebit tibi. Hoc scito, in tibi valentem, laetaberis Deum, ut quam primum petitionis tue vox insonuerit tibi sit responsurus, nec simpliciter, sed hoc quod postulas solamen prestaturus: hoc enim est respondere Dei et alias expellimus: & qualiter fiet hæc consolatio? Et qua ratione lenimè hoc malorum quæ patimur siue vitæ gratiæ concedetur? *Et dabit tibi Dominus panem arctum & aquam brevem, & non faciet auolare à te ultra desiderium tuum.*

Leuamentum & malorum nostrorum subidium in eo consistit quod Deus nos hoc concedit: datur panem arctum & aquam brevem seu modicam. An in hoc summa nostra futura felicitas? Hic in Vtique: quia hunc maxima bonorum sequitur pars abundantia: *Et erunt oculi tui videntes præceptum domini & dabitur pluvia seminum tuo abundantius seminaveris super terram, & passis terræ erit ubertis, & pinguis.* Sermo hic est de SS. Sacramento: panis etenim est. Christo ipso testante: *Ego sum panis vivus qui de celo descendi.* Quinimo ad litteram de illo locutus ait: *Hic est panis qui de celo descendit.* Dicitur ergo panis quia sustentat & nutrit: quia sicut se Christus tradit in illo per modum cibi sui proprium est vitam naturalem conferre: ita & huius proprium est Sacramento vitam gratiæ spirituales conferre quam recepimus in Baptismo. Hac ratione D. Thom. D. 2. q. 7. probat convenientiam ob quam Christus hoc SS. instituit: *Sicut ad vitam spirituales oportet esse baptismum qui est spirituales generatio, & confirmatio, qua est spirituales augmentum, ita oportet esse Sacramento Eucharistia quod est spirituales alimentum.* Rationes hæc producuntur, in qua necesse est ut præcedat generatio, necesse per quam homo vitam recipit corporalem, & sequatur augmentum eiusdem per quod perlicium & aliud alimentum per quod conferatur. Est igitur SS. Sacramento Eucharistia quod vitam conferunt spirituales, & propter hoc vocatur à Propheta panis. Dicitur quoque aqua quia animam à foribus abluat peccatorum, cum tenuis peccatorum sit etiam eiusdem operatio. Et aqua brevis, & panis arctus, partim quia in illo Deus omnia sua comprehendit mirabilia. *Memoriam scilicet mirabilium suorum,* compendium quoddam compositum prodigiorum suorum: ut solemus dicere, brevis quoddam memoriale compositum SS. omnium eorumque virtutum ac signorum in brevis quædam ac summa, quam instituit, solemnitate. Partim quia se Deus hic quasi coarctavit quantum potuit. Hoc Osee indicavit: *Deficiam*

IV. *ad eum ut vesceretur.* In Hebræo Verbum *At cum Thei*, duo significat velut sibi opposita. Primum extensionem significat omnino possibile: atque ideo 5. Pagina illo termino vitur quando indicat extensionem Brachij, sicut domus Deus Moyse præcepit: *Extendit manum*: & quando Moyses exposuit qualiter Deus brachium suum extendit potentissimum contra inimicos suos, sic ait: *Extendisti dexteram tuam*: q. d. summam ostendit potentiam qua se contra inimicos suos protegeret. Ita hic extremum Deus omnipotentia suæ extendit: quia ulterius non se poterat extendere, quam dando se homini totum in cibum: ut in hoc communi dederit Deus quidquid illi dare erat possibile, nec amplius extendere potest manum suam, aut omnipotentia suæ brachium. Quamvis enim summe illud extenderit in mysterio Incarnationis, quando quidem in illo consue accesserit, ut homo fieret, & Divinum esse suum illi naturæ creatæ communicaret: hic tamen multo amplius se extendit: quando quidem ut iam diximus, SS. Sacramentum quædam sit Incarnationis extensio: certum ulterius ascendere non potest Deus quam seipsum singulis hominibus tradere in cibum, sicut in Incarnatione se dedit unione hypostatica naturæ illi singulari: *Declinavi ad eum ut vesceretur.*

Secundum significat etiam coarctare se & constringere ita ut hic se Deus videatur, quantum potuit, coarctasse. Multum se Deus coarctavit in mysterio Incarnationis, quia in eo ita se coarctavit, ut omnem suam omnipotentiam, immensitatem, infinitatem, sapientiam, & reliqua attributa, quibus magnitudinis eius ac divinitatis exponitur incomprehensibilitas, omnia hæc in parvo corpusculo coarctaverit, quod assumpsit: ut homo fieret: nihilominus multo se hic artius constrinxit: quando quidem Deus cum tota sua incomprehensibilitate, Divinitate & magnitudine, se statuerit sub exigui panis ac vini accidentibus ut se nobis traderet in alimentum. *Declinavi ad eum ut vesceretur.* Ita in se Deus ingreditur sub forma panis arcti te solaturus. Ita D. Dionysius Alexandrinus in epistola quam conscripsit contra Hæresim archiam Paulum Samaritanum, in qua hæc verba D. Pauli eodem sensu proponit: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo, sed se ipsum excinavit formam servus accipiens.* Communis Sanctorum interpretatio mysteriū complectitur Incarnationis, in qua Verbum Dei licet verus esset filius Dei propter formam Dei, qua

ea ipsa est, non illam habens usurpatam, sed sibi propriam, ex qua Patri est per omnia æqualis, se contraxit factus homo ut servi formam acciperet. Porro D. Dionysius extendit hæc verba ad SS. Sacramentum, in quo Dei Verbum, ita se contraxit ut formam servi acciperet, & ait: quando verius dicere possumus Christum accepisse formam servi, quam ea nocte qua SS. instituit Sacramentum: tibi tanque servi fundus est officio, dum se ut servum pedibus prosterneus. Apollon. eorum pedes abluunt. Plura dico, formam servi accepit, figuram formamque assumens panis, & hoc ut ita se coarctaret, quo fieret cibus hominum: *Ut vesceretur*: Amor etenim quo homini afficiebatur ad huius formæ impellebat eum assumptionem.

Hanc cape similitudinem: Princeps nobilissimus amore prosequabatur ardentissimo puellam non inferiori sanguine nobilem sed stricto carcere conclusam: ad illam ingressum meditatur & optat, qui illi erat impossibilis si proprio contactus habitu tunc tentaret: intellexit adesse familiam, continuo ingredientem & egredientem: quid agit ut suam interitum assequatur? Vestes assumpsit famuli ut hoc stratagemate sibi conciliet ingressum. Anima nostra illa est puella quam intine diligit Princeps & vni genitus æternitatis. Sed hoc corpus erga talis concluditur. Desiderat ille ad eam intrare: novit autem magis familiariter imo quondam in hoc corpus panem ingredi. Hoc enim vescimur, mane, meridie, ad vesperam, in æstate, in hieme, cunctisque temporibus: nostrum quippe est ordinatum alimentum: ad hoc igitur habitum induit huius famuli, ut hoc modo ingressus illi pareat in animam nostram illi que se coniungat atque unum cum illa fiat: eo fine se contraxit ut formam assumeret panis & ita contractus se nobis præbet ad lenimen: non igitur gratior esse potest hominibus consolatio, quam scire quod Deus has excogitet inventiones ut ingressum in nos sibi parat: cum enim Deus vita sit animæ, per hoc illi restituitur ea cuius per peccatum fueramus palli naufragium.

Ne vero tibi persuaderes tunc tibi aliquando defutura consolationem, addit Propheta: *Et Semper non faciet auolare à te ultra doctorem tuum*: non hic Christianus enim exaltes hoc Sacramentum aut stus novum terminum non terminandum. *Ece ego biscum est vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi*. quoniam illum hic videbis oculis tuis, fidei, tibi que audies illud quod nobis dicit: *Et erunt oculi tui sicut meos, & accipiemus suum.* O sol-

VII. Similam dine ex- plicatur erga nos. Christi amorem. VII. Similam dine ex- plicatur erga nos. Christi amorem. VII. Similam dine ex- plicatur erga nos. Christi amorem.

III. obis hic
dupli-
or ex-
mum.
Of. 11.
177. 3.
III.
Chri-
stus
hic
sume
atundit.
26
VI.
dem &
cōtari.
III.
p-
etiam
almo-
m.

tem plane beatam! O bonum quo nullum eminentius, videre te oculis tuis presentem preceptorem tunc! Quis est iste preceptor? Christus Dei filius primogenitus aeternitatis: *Ducem ac preceptorem genibus d. d. te.* Quinimo hanc Christus sui probavit in discipulis nuncupationem: *Vos vos atis me magister & Domine, & bene dicitis: sum etenim.* Huc usque nemo magistrum hunc viderat: huius quippe desiderio tenebatur veteres illi Patres, *Abraham exultavit ut videret diem meum.* Nunc autem illum oculis nostris conspiciemus: qua propter hac summa dotatione felicitate lacrymas nostras abstergamus. *Beati oculi qui vident qua vos videtis &c. Dico enim vobis quod multi Reges & Prophetae voluerunt videre qua vos videtis & non viderunt.*

Joan. 13.

Joan. 8. 5

Luc. 10. 23

27

Isai. 25. 9

IX.

Quae sit pluvia brevis.

X.

Insuper Vates Isaías celestis huius memor conuiuij à Deo in monte Ecclesiae suae praeparandi, postquam declaraturus nobis quod Deus in cibum daturus esset totam Diuinitatis suae pinguedinem, dixerat conuiuium futurum pinguium & mellillatorum, subiungit, quod in ipso die huius conuiuij, nobis velut indice digito sit signaturus, quod in illo sit Deus noster: *Es dicit in illa die: ecce Dominus Deus noster iste.* Et Quis iste sub his latens accidentibus? Dominus Deus noster: an hic sistant bona nobis ad ipso praestanda? Minime, respondet Propheta: hinc enim pluvia descendet fertilissima, nedum tibi sed toti tuae generationi ac posteris, pluvia inquam bonorum gratiae copiosissima. *Et dabitur pluuia semini tuo, ubicumque seminaueris in terra.* Bona gratiae tibi velut impetus pluviarum obuenient. Olim emittebat illam Deus breuem admodum & limitatam; offerebant antiquitus tot sacrificia, tot holocausta, vitulorum, agnorum, vaccarum, columbarum, turturum aliorumque animalium, concubebant Ierosalem in templum: & nihilominus patcam supra modum hanc illis pluuiam effundebat. Nunc autem ecce quam copiose pluuia descendat gratiae, in qualibet parte, qualibet via progressus fueris, maxima inuenies illam abundantiam. Si matrimonium cogites, ecce matrimonij Sacramentum tibi gratiam infundet, si Sacerdotio iniciari desideres, ecce ordinis Sacramentum gratiae causa, si eiusdem optes augmentum, ecce confirmationis Sacramentum, si perditam per peccatum studeas resarcire, ecce poenitentiae Sacramentum. Extrema similiter vinctio gratiam confert, quando tibi iam ad vltimam tenenti lineam subuenit cum illa Mater Ecclesia, quatenus reliquias tibi peccatorum aufert, quae toto vitae tuo decursu posses commisit

se, & commissa confessoria non spernisti in Sacramento poenitentiae, vel per ignorantiam non nesciebas illa fuisse peccata mortalia, vel obliuione naturali, qua nunquam eorum facta recordaris: de quo alias: an non igitur copiose Dei gratia ministratur? Vltimo tandem se Deus maxime profusum & liberalem ostendit in SS. Sacramento: *Et panis singum terra erit vberissimus & pinguis.* Hic tribuitur gratia & tanti quidem messe facienda ut ipsamet eius detur origo, nempe Christus Dominus in alimentum vitam spirituales. Panis pinguis, quia in eo omne Dei bonum conceditur, & bonum hominis, Diuinitas & humanitas Christus: Et sicut illi Pater aeternus esse suum Dominum est per communicans, vitamque Dei, ut viuat illam que ut propriam possideat: ita similiter ut nos eadem vita viuamus, nec non per illam recuperemus perditam gratiae vitam. haec omnia nobis in hoc SS. Sacramento communicantur: sic enim Christus nobis asseruit: *Sicut misit me vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me.* Hoc dato habemus quo vitam solemus calamitatem, nostrasque terreamus lacrymas: quandoquidem hoc pane uictu & aqua breui Deum possideamus ita contractum & coarctatum & se nobis tribuat in alimentum sub cibo panis, ut ita eius vita possiamus.

§. 8. Perfekte nos Deus commutat ea vita quam nobis confert in SS. Sacramento, non minus quam olim Aegyptum, illam ingrediens in nube leui.

Filius praecipuus instituenti SS. Sacramento tum ille fuit quem ipse Christus nobis declarat, scilicet. ut vitam nobis daret quam illi Pater tribuerat nempe vitam Dei, vitam gratiae & nobis supernaturalem, illi vero naturalem. *Sicut me misit vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me.* Nemo factum aliquid aggressus heroicum & insignia nisi finem aliquem sibi praefigat particularem per cuius intuitu se operi accingit. Axioma est Philosophis indubitatum quod dictio haec: *Propter causam* indicet finalem quae moueat, efficiat ut eius intuitu operetur: & cum hoc opus sitque Deus nullum edidit aut grauius aut indignius, in quo omnipotentiae suae dedit testimonium: *Fecit potentia in brachio suo: brachium Dei fuit Verbum diuinum: etenim: Omnia per ipsum facta sunt: & ita cum opus sit in quo extencum de-*

se, & commissa confessoria non spernisti in Sacramento poenitentiae, vel per ignorantiam non nesciebas illa fuisse peccata mortalia, vel obliuione naturali, qua nunquam eorum facta recordaris: de quo alias: an non igitur copiose Dei gratia ministratur?

Vltimo tandem se Deus maxime profusum & liberalem ostendit in SS. Sacramento: Et panis singum terra erit vberissimus & pinguis. Hic tribuitur gratia & tanti quidem messe facienda ut ipsamet eius detur origo, nempe Christus Dominus in alimentum vitam spirituales. Panis pinguis, quia in eo omne Dei bonum conceditur, & bonum hominis, Diuinitas & humanitas Christus: Et sicut illi Pater aeternus esse suum Dominum est per communicans, vitamque Dei, ut viuat illam que ut propriam possideat: ita similiter ut nos eadem vita viuamus, nec non per illam recuperemus perditam gratiae vitam. haec omnia nobis in hoc SS. Sacramento communicantur: sic enim Christus nobis asseruit: Sicut misit me vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me. Hoc dato habemus quo vitam solemus calamitatem, nostrasque terreamus lacrymas: quandoquidem hoc pane uictu & aqua breui Deum possideamus ita contractum & coarctatum & se nobis tribuat in alimentum sub cibo panis, ut ita eius vita possiamus.

§. 8. Perfekte nos Deus commutat ea vita quam nobis confert in SS. Sacramento, non minus quam olim Aegyptum, illam ingrediens in nube leui.

Filius praecipuus instituenti SS. Sacramento tum ille fuit quem ipse Christus nobis declarat, scilicet. ut vitam nobis daret quam illi Pater tribuerat nempe vitam Dei, vitam gratiae & nobis supernaturalem, illi vero naturalem. Sicut me misit vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me. Nemo factum aliquid aggressus heroicum & insignia nisi finem aliquem sibi praefigat particularem per cuius intuitu se operi accingit. Axioma est Philosophis indubitatum quod dictio haec: Propter causam indicet finalem quae moueat, efficiat ut eius intuitu operetur: & cum hoc opus sitque Deus nullum edidit aut grauius aut indignius, in quo omnipotentiae suae dedit testimonium: Fecit potentia in brachio suo: brachium Dei fuit Verbum diuinum: etenim: Omnia per ipsum facta sunt: & ita cum opus sit in quo extencum de-

claravit amoris erga nos : In finem dilexit eos, e-
tenim ad summum ascendit gradum eius amor,
potestque Deus quæcumque vult exercitum e-
stat per hoc brachij sui patere omnipotentiam.
Cum igitur excellens adeo sit & insignis, finem
sibi Deus præstitit, à quo mouere or ad illud:
& quæsimus hic ? Natura suæ valde conformis

II. Quis fore
re asse-
rimus
SS. Sacra-
mentum
III. Hinc co-
stat me-
diu hunc
diabolum
de vita
deus
IV. V. Sacra-
mentum
est a pro-
prietate
V. Quomodo
Deus
consequa-

nimirum quo se in summo gradu, communicat,
nobisque propriam tribuit vitam, & vitam qui-
dem Dei, nec quicquam maius aliquid alteri po-
test tribuere quam vitam suam. Ita vt si quis
posset alteri propriam vitam largiri, & illam ei
concederet, omnibus liquet non posse maius illo
bonum eligere quam dum vitam illi concedit :
cum ita sit quod Deus sit summum bonum &
quia vt tale ex se summe communicabilis,
communicans nobis vitæ propriæ bonum, ope-
ratur naturæ suæ conformiter : hic igitur filius
sui ille quem sibi SS. instituit Sacramentum
præfixit

Hoc supposito patet mendaciam diaboli quo
primævis nostris persuasit parentibus quod Deus
illis interdixisset fructum arboris vitæ, ne forte
si illo vescerentur, sancti potuerunt iuxta vir-
tutem arboris, nempe vitæ: egressum in He-
braeo legitur Verbum pluralis, quod arbor erat vi-
tæ, quæ fructus ille vitam illis largiretur,
quæ plures essent, qualis est vita Dei: cum enim
sit omnium causa, pluribus æquiualeat vitis: vt
que Deus erat inuidus, molestè ferebat si quis a-
lius hæc fulgeret excellentia: nam vt illam illi
non adipsententur, mandatam dederat ne fru-
ctum arboris illius degustaret: quia illo vescen-
tes vt Dij evaderent: *Eius sicut Dij*. Si ea sit Dei
natura vt summe se communicet, hæc autem
summa communicatio manifeste pateat, in eo
quod Deus hominibus propriam communicat
vitam: & hic sit finis quo mouetur vt maneat
sub specie cibi, vt ita homines comedendo illi
participent: lucet claris exploditur Diaboli mē-
daciū: quoniam vt homines vitam assequantur
Dei, illis ipse præcepit vt hoc pane, celesti pas-
cantur: est etenim vera arbor vitam comedenti
tribuens. *Vincens dabo edere de ligno vite quod est
in medio Paradisi Dei mei.*

Statuit in medio Paradisi, quia omnibus æ-
qualiter communicatur: quomodo quidem institu-
tum sit vt omnibus ex eo gustare liceat. Mathe-
maticus ait punctum esse in medio circuli: re-
re, quare omnes lineæ à circumferentia ad pu-
ctum protrahæ sunt æquales: & dum omnibus
æquali profusione ac liberalitate porrigitur SS.

Sacramentum, optime dicitur quod arbor sit
plantata in medio paradisi Ecclesiæ, vt ita nemo
se ab eius manducatione exulet, & omnes illa
patti, vita fruatur Diuina. *Nisi manducaueritis
carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem,
non habebitis vitam in vobis. Qui vero illam gu-
stauerit ne dubitet vitam æternam consequetur.*

*Qui manducat meam carnem, & bibit meum san-
guinem, habet vitam æternam.* Si scire optentis
qualiter vitam sumus consecuturi Dei, Christus
Dominus modum vobis exponit, nimirum quo
iple tam à Patre accepit Verbum Diuinum se vitam
humanitati Christi incorporauit vitæ illa Di-
uinæ suæ personæ, & per hoc illam dedit ei vitæ
tamquam ei Pater dederat, nimirum vitam Dei:
conuertitur igitur ad eius consecutionem, vt
Christus in nobis incorporaretur: cum autem hoc
fieret, modo non possit vitæ hypostatica, fiat
per modum victus & cibi, vt se incorporans ei
à quo comeditur, communicet ipsi eibus totam
suam substantiam, & per hoc Christum habebi-
mus in vobis, qui Diuinam suam substantiam
ac Diuinitatem vobis tribuens, etiam vitæ com-
municabit à Patre acceptam. *Sicut misit me vi-
uens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui
manducat me vivet propter me.* Eo igitur modo nobis
vitam communicat Dei, Diuinos nos efficit, &
quidquid in nobis est humanum & carnale com-
mutat: dum enim vita mutatur hominis, totus
homo transmutatur.

Ne silentio tegamus insignem illum Ista
locum, proposito nostro non incongruum. *Eccle*
*Dominus ascendet super nubem leuam, & descendet
in Ægyptum, & mouebuntur simulacra Ægypti.*
Si solum Iherusalem historiam prædicat Prop-
heta destructiorem Ægypti per manum Assy-
riorum iuxta expositionem D. Thoma, vel me-
lius Romanorum ex opinione Lirani: ne vero
quisquam hanc victoriam de Ægypto lande tri-
buat Assiris, sed potius potentissimo Dei bra-
chio, quo deuicti sunt Ægyptij, deico au: *Eccle*
Dominus ascendet super nubem leuam, &
Dominus exercituum ipse bellum inducet Ægypto, &
velut voluntatis suæ ministris vt ut militibus
armisque Assyrorum, vt illam euertant: unde ait
quod Dominus in ipsis velut in nube seui pro-
gredietur, quo proni pitudo signetur & veloci-
tas quæ voluntatem Dei mandarent executioni.
Hinc sequetur quod in prædam sibi rapient va-
sa aurea & argentea, omnesque opes Ægypti,
cuncta eius idola & simulacra destruendo, &
omnes prudentes eius supplantando. *Consilia*
V. 1 rios:

V. Quomodo

Ista. 19. 1.

IV. Locus hic explicatus historice.

rios: metus enim quo fugient Assyrios, attoni os illos reddet, suspensos & quasi impotentes ut suis se iuvent consilijs: quam ubi omni destituti subsidio, ad ultimum Regni sui eorum eversionem. Hic sensus est historialis & huic loco communis.

VII. Et in yllie de Incarnatione.

Porto Iohannis noster Cardin. Hugo de Sancto Caro in sensu mystico hoc explicat de Incarnatione, in qua ascendit Deus super nubem leuem humanitatis, carnem assumens ab omni gravitate peccati liberam, & natus de illibata Virgine Maria descendit in Aegyptum id est in mundum: dicitur, ascendit super hanc nubem leuem carnis suae, quia in omnibus subiecta erat hae regimini patris superioris, vel quia eadem caro & humanitas qua velut nube levi suam abscondit Divinitatem cum illo patet in caelum ascendit? *Qui posuit nubem ascensum suum.* Et quid fiet? *Et mouebuntur simulachra Aegypti:* dum etenim Christus ingressus est hunc mundum collapsa sunt omnia idola, & omnia daemonum oracula obmutuerunt, ingressu eius finem accepit idololatria: inde etiam tres Reges magi instructi oraculo Balaam intellexerunt natum in mundo filium Dei qui magicam omnem artem esset eversurus: atque in huius signum accurrerunt in Bethleem natum puerum & Deum adoraturi.

VIII. In o & de SS. Sacramento.

Porto hanc allegoriam extendentes iuxta praedicta Sci. SS. Sacramentum esse quandam extensionem mysterij Incarnationis, aliter fas est etiam de eo locum huic intelligi. Ascendit igitur in illo Christus super nubem leuem accidentium panis & vini: nubes congrue dicuntur: hanc enim nubes opposita soli lucis eius impedit radios, ne ad oculos nostros perveniant, estque in illa totus sol velut absconditus: ita sub velo ac nube specterum Sacramentalium latet Christus velut occultus, & absconditum corpus eius, anima & Divinitas, quandoquidem oculis nostris nihil praeter accidentia pateat: inmet d. m. Ascendit ergo Christus in illis velut super nubem leuem: quia tanta est huius mysterij sublimitas, ut intellectum praeteruolet spiritus Angelici. *Ascendit super Cherubim & volavit.* Nullus erga creatus intellectus modum capit ineffabilem, quo Deus sub illis occultatur speciebus nisi hunc illi fides explicet. Similiter effari licet quod ascendat quia in rei veritate opus hoc amoris ita ascendit, atque potentiam suam in caelum exerit, ut Deus non possit ulterius, atque ascendendo in hac nube subleuet in hoc SS. Sacra-

137. 11.

mento quando illum recipit: *Descendit in Aegyptum* descendit, quia magis inferius descendere non potest humiliatio Dei, quam dum descendit in peccatum tale quale tuum est & meum: descendere enim ut habet figuram sedem in loco ab eo execrabili qualis hic est, summum est humilitas Dei fastidium: *Descendit in Aegyptum* quoniam etenim turpius confusio Aegypti quam cotinum chymicis, inueniuntur, fraudibus & machinationibus plenissimum.

Et quid inde nobis commodi? Quod tunc II. summo usque deorsum commouatur: *Ascendit* huiusmodi enim lucem nobis Deus ut am commouatur, totam nostram commouet: si namque vita eius fuerat hominis terreni, affectibus carnis & sanguinis dediti: cum illum receperit, vita est hominis Divini Dionisque clari conditionibus, clarior qui bona tantum desiderat Dei, cuius & ducitur inspirationibus: & sicut vita praecipuum est in homine, ita dum hanc mutatur, totus mutatur homo, ut iam nulla sint in eo hominis reliqua, sed Dei cogitationes, Dei amor, Dei verba, & quidquid in illo est Deum redoleat. *Et mouebuntur simulachra Aegypti:* nam sicut Christus intrante in hunc mundum cuncta cotuerunt Idola: dum Christus sub his speciebus cor tuum ingreditur, omnia oportet ut cordis tui simulachra collabescant.

Huic alter respondet eiusdem Prophetae Is. I. eius ubi similiter locutus de SS. Sacramento sub simbolo panis illius arcti & aquae breuis (ut supra meminimus) sic ait. *Et contemnuntur simulachra argenti tui, & vestimentum cyathis aurum tui.* Quisne Idolum in corde suo fouet & adorat: quid enim aliud esse iudicis aurum hominis auari & cupidi diuitiarum, nisi sculptile, quod erigit, in eis reueretur, & adorat tanta supplex humilitate, ac si Deus suus esset: quomodo miser ille suum, in eo faciat suam vitam? Leno carnis voluptatibus immerisus, quid simulachrum alterius sultus in corde suo erexit, sic ut immemor Dei eiusque legis transgressor, eius gratia labatur in Idolatriam? Quomodo si res in se discitur, dicat quoniam illi confirmauerit quod eam adoret, quo amorem suum quo illi affectus, testaretur. Honoris dignitatem inuenit ut Deum suum, simulachrum est quod in corde suo veneratur: quandoquidem ad illam aspirans nec sibi parcat, & quidquid cogitat, agit & loquitur eo dirigatur qualiter ad eam sit ascendurus, licet a tergo rejiciat quidquid illi Deus Diuinus suus & humanus praecipit.

pit legibus. Quid plura? Quisque manum suam in sinum contiahat, & in tallar hoc inueniet, quod cum cor eius esse debet templum Dei vnum, factum sit habitaculum & spelunca demoniorum.

XL. Cuncta hæc idola necesse est vt constringantur & euertantur, dum Deus hac nube leuatus cor ingreditur: nam dum illi ingressum in se perauit: illum recipiens sub illa nube contactum totus homo immutabitur, atque de terra tenebrosa peccatorum in ciuitatem mutabitur solis, splendoribus Diuinis & supernaturalibus virtutum illustriamam: *Ciuitas solis vocabitur*: & quemadmodum in ciuitate cui sol præfidel, quicquid in illa est, totum rutilat lucidum clarum & venustum: ita similiter anima ad cuius pectus dicitur Christus sacramentatus quicquid habuerit, claritate splendebit mirifica: quia in illa splendor clarificet augmentorum gratia, qua dirabitur secum habens eius originem: pulchritudine splendore radijque gratia erit donata namque Spiritus S. quibus adornabitur efficiens vt quicquid in illa est, vt tale respundet: ita vt procul reiectis canis ac sanguinis idolis, & terrenorum abdicatis affectibus tota in Deum sit transformanda intellectus Diuina luce collustrabitur ad clarioris de Deo eiusque mysterijs cognitionem, voluntas in eius amore marlescet feruentius, memoria studijs occupabitur diligentius pro beneficijs recepis, dum illi Deus vitam suam concedit: ve ita per illam viuamus, appareat non modo terrenus, humanus & carnalis, sed celestis, sed Diuinus, sed spiritalis.

§. 9. *Pater nos Deus reducat ad vitam quam in illo vinebamus antequam nos creasset, se nobis præbet in cibum in SS. Sacramento, suam nobis communicans.*

M. Oderius quidem auctor satis acriter interpretatur verba illa D. Petri quibus Christi professus est Diuinitatem cum qua Pater æterni sibi vitam communicauerat per actum æternæ generationis, quo per hoc declarat ipsum esse vere filium Dei, cui proprium est procedere à principio viuenti, vnto illique conuncto leuatum vitam quam illi communicat, per quam constituitur viuens vt ipse Pater à quo generatur. *Tu es Christus filius Dei viui*: dicens filium Dei viui significare voluit, ex mente huius auctoris, quod vitam haberet à Patre suo viuente

te: filius Dei viui id est habens vitam à Patre viuente: atque in confirmationem huius expositionis quam tenet literalem adducit hunc vitam locum D. Ioan. *Sicut Pater habet vitam à seipso, sic et filius habet vitam à seipso*. à Patre. Itaque ipsa vita Patris sui ea est quam habet Christus Dominus noster, in quantum est filius eius verus & naturalis.

Porro infinita Dei misericordia quæ nostram attendit miseriam, vt videt nos vitam destitutos quam in Deo habueramus antequam nos crearet nobis (nam cum creasset nos in statu iusticie originis, parentes nostros, secundum certiorum opinionem, nullo posito impedimento vite quam tribuit illis infuderat habitu & respitatione: *Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terra, & inspirauit in faciem eius spiritum vitam*: liquido constat quæ illam in eis conseruauerit) eo quod peccatum nos vitam priuauerat: continuo de remedio cogitauit & determinauit vt illam recuperarem, nec per alium inferiorem quam ipsum Deum, qui fuit Verbum Dei, filius eius uirgenitus, qui vitam habens à Patre suo vt propria dec reuit Pater vt in mundum ueniret factus homo, vt nos ex illa participarem in remedium uenit & repationem vite nostre perdidit: eo fine Christus descendit in mundum: *Ego ueni ut vitam habeant, & abundantius habeamus*. Factus est homo & in illa ineffabili unione hominis cum Deo, communicauit Christus illi homini vitam quam à Patre suo acceperat: atque per hoc medio reuerfa est vita Dei ad naturam humanam cui Deus uniebatur.

Veruntamen cum cæteris hæc non tribueretur: quia hæc unio hypostatica singulis hominibus non fuit concessa: decreuit medium aliud præstantissimum quo omnes hanc eandem assequerentur vitam per unione cum singulis, idque contigit dum Christus sub speciebus cibi maneret in SS. Sacramento: vt ita dum singulum eo modo incorporant, quo cibus comediti incorporatur, per hanc incorporationem, eandem Dei vitam accipiant, quam natura illa humana Christi habebat ex unione hypostatica: *Per vitam habent*. Hoc medio necessitati subuenit quam patiebamur & vite prospexit quæ nobis deerat: fuit itaque Christus Dominus medius, quo restituti sumus vite quæ per peccatum amiseramus: cum enim ita esset quod procedere de Deo, quædoquid illam habebamus ex eius intimitate que habitu & respitatione prodijt qua Deus illa prima nostris parentibus infudit: alius præter Deum

III. Hanc creationem: *Formauit Gen. 2. 2. 7. 1. 2. 1. 2. 1.*

III. Ipsa iam perditam, *10. 19. 10.*

IV. Non singulari nature Christi sed nobis singulis.

hanc eandem non poterat largiri vitam : atque in eum finem Christus venit. Divinis his adinventionibus, quatenus velut eo medio illam a Patre suo haberemus.

§ V. Similitudine hoc beneficium explicatur.

Gravi subiacet calamitati respublica, & extrema laborat necessitate, dum frumentum non habet conveniens ac necessarium vitæ humanæ conferenda: unde cogitur aliunde sibi illud acquirere, semperque sollicita viam ne debita illi prouiso deficiat. Quod si subsidium ac vitæ vicualia mari debeant aduehi, calamitas illi duplicat & increfcit sollicitudo: quia licet iam sufficiens habeat, & de pretio cõuenierit, imo soluerit, grauioribus subiacet fortunæ calibus: etenim licet mari illam iam commiserit vt ad terram propriam deuehat, eminentiori exponitur periculo petendæ, vacuisque manibus redeundi. Tam fluctus marisque tempestates eminantur interitum: iam vix decumant nauim impetu oppugnant vehemenitissimo, inuertunt, lacerant, cunctaque in abyssum demergunt vt nihil illi superstit, & si quando hoc exeat periculum, in aliud incidit non minus timendum, nempe quo formidat ne pyrata mare percurrens prædæ cupidus, illi aggrediatur manique fortis sibi conquirat, cuncta depredetur, nauim abducit percatque fame respublica, non toleranda certe hæc est ei calamitas, qui his lubia et miser infortunij. Attamen quantum illi præstaretur beneficium, quantaque foret eius erga illum misericordia, qui hoc illi frumentum tutum asfereret & ab omnibus exemptum periculis in patriæ illius portum adduceret. Nemo verbis hoc illi præstitum posset explicare beneficium.

¶ VI. Applicatur.

Homo in creatione sua vitam habuit Dei, illam perdidit per peccatū, nec per se ipsam recuperare poterat: quia in tota natura creata nulla huic restaurantæ sufficientia erat: mentis: grauiissima profecto necessitate langueret genus humanum & iam dum ex Dei misericordia via illi aperitur, qua posset illam obrinere, nempe dante illi filium suum vnigenitum hominem factum, in aliud incidit non minus periculum: nimirum quod pyrata diabolus omnimode committens esset ne descenderet ad nos, quod satis manifeste patet in ijs omnibus medijs quibus vsus est ne Christus finem hunc ita nobis commodum assequeretur, & cum vitam humanam nobis tutam reddat alimentum cibi vt vita hæc nobis confirmaretur qua maxime indigebamus, statuit vt Christus illam assecuraret sub specie

cibi; & ita voluit vt veniret in mundum velut per canales deducta ab æterno Patre in medium Ecclesiæ Catholicæ, eo modo vt nemini posset deficere, quam nec tempestates, nec turbantes pelagi huius mundi possent demergere, idcirco remansit Christus in SS. Sacramento vt eandem vitam quam a Patre æterno accepit per actum eius æternæ generationis, singuli consequerentur homines per refectionem S. Communionis.

Olim Holofernes euerfurus urbem Bethulæ, dum eius studeat circumvallationi, modoque inquit intentioni suæ maxime conuersus, adierat. Mergit illos aquam haurientes ex vicinis vrbis fontibus, quam si illis adimeret, omnem illi spem salutis abiret: hoc igitur egit, inerti iussu aquæ ductum illosum, quo cives in tancas compulsi angustias vt iam se inter mortuos annuerent, & nisi fossas prodigisset, mulier illa virago & sanctissima Iudith, præxi illa sane casti illos defensura, caput Holoferni amputator, nemo dubitat quin de eorum salute vitæ actum fuisse illa itaque vitam civium conseruauit, illa maximum oppidanis præstitit beneficium, ab illo capiens manifestissimo periculo, ruinam clarè inque vrbis integram illi restituens, & quasi in uiam illis inspirans viam, cuius iam omnes spem abiecerant.

Infudit Deus hominibus vitam suam per canales Adam & Eua: nam inspirans primo parenti nostro in formatione illis luti ex quo illum produxit propriam illi vitam communicat: hoc enim significatur dum dicitur inspirale in faciem eius: respiratio namque ex istius procedit visceribus, & redoleat illud quod in stomacho latet, ita vt ex illa prodeat: quasi exhalando id quod in stomacho habes: & cum quodam in Deo est vita sit, haquet quod educendo respiratioe id quod in illo est, vitam esse oportet. Et ita vitam Dei accepimus per creationem primi Parentis, inde nobis quasi per canales dimanant. Studeuit diabolus vt pyrata feroctissimus illam nobis deprædaret, vires exeruit, egitque vt tubos illos effrangeret, quibus nobis velut ab ipso Deo deducta profuerebat, euerit illos, & de cardinibus suis per peccatum euulsit: unde nobis omnibus vitam abstulit. Per canales illos Deus nobis infundebat aquam iustitiae originalis, resignationis & subiectionem patris inferioris rationis, & alia Diuina atque supernaturalia dona illi statim perfectissime propria: Vt autem hæc dissoluta sunt, nos quoque donis illis

bonitque spolari sumus, & nominatim viã illã, quam Deus nobis per illos communicasset, si in rectitudine sua illi permansisset, & ita quasi impossibile fuit illis ea nobis restituere: quandoquidem velut mortui iacebamus in ordine ad vitam gratiæ & iustitiã originalem, Quod igitur tanto maiõ remedium? ut tubus quidam statueretur, quo nobis hæc vita communicetor eo modo, vt quantumlibet conetur diabolus eamque studeat deprædari, impedire non possit quo minus ad nos defluat, illam que possideamus, nec vires illi sint quo tubum hunc aut effringat aut evertat.

Hic est Christus Dominus noster: sic enim ait: *Ego v. ni vi vitam habeant & abundantius habeant.* Recipiat canalis hic totam vitam à Patre, nec aliquid ex illa ei desit, eamque communicet nature in qua se hominibus manifestat, vt homo, atque opera talis exerceat, vt ita illam integram habens in se possit communicando hæc ipsam naturam in cibo & victu, eandem vitam communicare ipsam recipienti. Hoc agit Christus in SS. Sacramento: est enim propria eius caro sanguisque pretiosus sub his latens speciebus: *Caro mea vere est cibus & sanguis meus vere est potus.* Et eum caro sit & sanguis habens Dei vitam, incorporatus recipienti, iudubie hanc illi vitam communicabit, quod his verbis declarat: *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducant me vivit propter me.*

IX. Claustra nos vi- tas tri- buit quã à Patre recipit.

X.

34 D. August. pro more suo eleganter prosequitur hoc argumentum: *Humana caro* (inquit) *quã Christus erat peccato obnoxia, & ideo mortua, carni eius* *manducata* (loquitur de carne Christi) *& in-* *corporata unumque cum illa essetia vivit de spiri-* *tu eius, sicut vivit corpus de spiritu suo.* Attendẽ quid anima in corpore operetur: etenim vitam illi tribuit quando illi vivit: hoc idem ergo operatur mundissima ac purissima caro Christi in animam licet nostra ex infirmitate peccati mortua sit quoad vitam Dei: nihilominus dum nostræ carni vivit illique incorporatur, vivumque fit cum illa, ex eo quod illam comedens illi vivatur & incorporatetur velut cibus comedenti, eadem vita vivit quam illa possidet, atque per eam vitam recuperat bonam & æternam, quam per peccatum perdidit. Idem confirmat D. Cyril. Alexand. exponens quod si cum Christo vivamur velut palmes vitæ, certissime vitæ eius sumus participaturi, sicut & palmes vitæ excipit vitis cui copulatur: *Quis enim dis-*

10. 10. in 10. 10. 10. 10.

bitam (inquit ille) *Christum etiam sic vitam esse, X. nos vero palmes, qui vitam inde nobis acquiritur.* Unde Christus? Cumque ita sit hanc vitam cum Christo fieri in SS. Sacramento, manifestum est vitis dici- quod in ipso vitam eius acquiritur, quæ cum tur, nos sit vita Dei, vitæ est æterna, vitæ bona, nec talis vero pal- qualis erit hæc communis catio sed abundantius vitæ. *ma: Et vi abundantius habeant.* Abundans vita in bonitate & æternitate ea est quam hic nobis communicat in subditum extremis nostras calamitatibus opportunum: quia vitæ nostra in duobus erat valde deficiens: vitæ brevis: *Brevi vivens lob 14 v. tempore* & omni privata bonitate, & omni repleta iniquitate: *Repletus malis miseris,* ait patientiæ speculum lob, de vita hominis. Veni igitur ego, inquit Christus vt hominis vitam obtineam in seipsis bonam & æternam, nec necesse sit eam ab alijs emendicare: ad hoc recipit in se ipso vitam à Patre, hæc autem æterna est & bona, eo modo quo illam Pater in se possidet: & ita receptam in se nobis illam communicat: vt illam ab ipso recipiamus, eo modo quo illam ipse à Patre acquisivit: *Qui manducat me vivit propter me.*

Hunc effectum esse dicimus SS. Sacramenti, quo transimus ad vitam Dei in quo melius quã in nobis ipsis vivamus. Eramus in Deo antequam nos crearet, iuxta modum illum omnino sublimem eminentiæ eius ita Theologi: vnde in ipso excellentiam habebamus Iesum illius vitæ: *Quod factum est in ipso, vitæ erat.* creavit nos statimque in propria essentia, sed semper cum aliqua illius vitæ communicatione: iacturam eius nobis peccatum intulit: nunc autem Christus in hoc Divino conuiuio postulat, vt iam creati ac redempti, pretioso eius sanguine ad eandem Dei vitam reuertamur, quam ante creationem in ipso possidebamus: *Et qui manducat me vivit propter me:* eum enim esca sit, Dei vitam in se complectens, evidens est quod illam comedenti vitæ communicetur: cum proprium sit ei esca, patienti proprios humores & qualitates communicare: eumque cibus sit quo Deus continetur, vitam nobis tribuit Dei, atque vt vitæ vivamus cælesti, quali in cælo beati perfruuntur.

XI. Vita vivere Dei, effectus est SS. Sacramenti.

§. 10. 88. Sacramentum Lac est rationale & sine dolo, quod D. Petrus hortatur nos desiderare, ut vita viuamus rationali qua Deus vivit.

63 35

AD inestimabilem dignitate iuxta D. Th. testimonium extollunt hominem beneficia quibus Deus illum effecit Christianum suumque per gratiam filium: *Immensa Divina largitatis beneficia exhibita populo Christiano, inestimabilem ei conferunt dignitatem* quia eo ipso, quo creat illum filium suum certo quodam modo tenetur illi Deus almeiurum concedere dignitatis conforme ad quam illum promovit: omnium autem suprema ad quam homo poterat aspirare ea erat ut esset Filius Dei. Ut enim filij stemma sequuntur & inclutam Patris progeniem, Deus autem nobilitate cunctos supercedat, liquet quod illius ad supremum nobilitatis gradum extulerit. Summum ac maximum vocavit hoc donum D. Petrus Apost. utque declararet ceteris hoc solum prevalere. Dei donis, dixit in plurali maxima & pretiosa ea esse quae per Christum nobis collata gloriamur: *Per quem maxima & pretiosa promissa donavit.* Si quaeras, in quo huius doni magnitudo consistat, respondeat: *Divina simus consortes natura.* An ergo consortes nos facere Divinae suae naturae pretiosius donum est, quam nos creare filios suos secundum quod filius Patris parturipat naturam? Si igitur unum est tantum donum, qua ratione in plurali dicit maxima & pretiosa? Ratio est, quia iam excellens est hoc donum ut dum a Deo homini conceditur, compendium illi tradatur donorum omnium dari possibilem: & ita declarat hoc in plurali, quo capiamus hoc summum esse dignitatis culmen, ad quod cum, creans filium suum per gratiam, poterat promovere. Si iam excellens igitur & alta sit ea dignitas, ad quam nos extulit, titulo potitur homo iustitiae, quo a Deo postulet alimentum, aequalis perfectionis & dignitatis cum statu illo ad quem iam est promotus: cumque sit iam participative & per gratiam Deus, non inferius esse debet alimentum, & ita habere debet in se vitam Dei: ut eo modo se conferret in illa vita quam illi tribuit, vita nempe Dei, dum illum in filium suum assumit. Rationem hanc alias prosecuti sumus dum ageimus de consociatione

tate mensa cum dignitate ad quam iam illius ascendit.

Nemo negat quin Pater filio vitam suam participaverit, & eam quam habet filius, a Patre participaverit. Si Deus igitur nos assumat ut filios suos, sequi nostrum declarat Patrem, clarissimum est quod nos vita sua participes efficiat. & ita vitam Dei nobis tribuat. Si igitur vitam Dei per alio quam ipso Deo conferentem vitam nostram sustentemus, oportet ut etiam alimentum tribuat quod in se vitam eiusdem Dei complectatur. Haec nobis tribuitur in SS. Sacramento, in quo Christus nobis vitam largitur quam a Patre accepit: *Et qui manducavit me vivet propter me.* Concinne dicit hoc D. Petrus in epistola sua prima Canonica, ubi secundum expositionem D. Tho. & annotationem D. Tho. dicitur agitur de hoc SS. Sacramento: *In quo non videntes credimus, credentes autem exultamus letitia inenarrabili.* In possibile est homini mentali in hac vita videre Deum: *Namque videtur homo & videt.* Quocirca dicit Apost. quod Christum in propria specie non intueret, sed sacramentatum, quem oculis fidei sub illis cognoscimus accidentibus, sub illa credimus laetare Deum qui communicantibus vitam suam infundat & cum tali suam vitam, gaudium non caput ineffabile & voluptas demittet interprecabilis: idcirco addit quod is illum credere, nolque est credere Christi verbis fidei adhibere verissime nobis assumatis sub speciebus cibi atque potus, carnem suam & sanguinem se nobis praebere cum tota sua Divinitate & omnipotentia: *Caro mensura est cibi & sanguis mensura est potus: causa sit nobis ineffabilis gaudij etenim exponi non potest quanta suavitate ac gustu nos Divinum hoc recte communitum, hoc fide sumptum in cuius solemnitate Ecclesia signa dat letitiae manifestiora, quibus delectat illam, quam in illis adfert consideratis qua pendit festis illis honorem celsum sponso suo Christo Domino prius perditum.*

Quando reus falsis testibus condemnatus ignominiose & probrois acclamationibus ad locum deducitur supplicij; honor eius non levi ter laeditur, usque dum rei veritas innotescat: porro cum primum mendacium patet hostibus illius, fama illi restituitur gloriose ac honorificis omnium acclamationibus, & per ipsas plebes summo deducitur honore, per quas merito dedecore profectus prius trahatur; hic auctoritas qua nulla maior, amicorum eius gloria

I. Maximū Dei donū est, ut simus filij Dei.

ad Pet. 1. 4.

II. His competit aequale nutrimentum.

dum (ponit & latria filiorum, cum euidenter iam constet de iniustitia praeteritae ignominiae & iustitia honoris iam restituti. Quando senior illi malevoli iniuste in crimen adulterij vocarunt Susannam, quorum iniqua accusatione commissa iam mortis reatrahatur, quam gratiter parentes eius iniqua haec affixit sententia, quae in summam eius cessit ignominiam. Veruntamen quando Deus illorum iniquum detexit scelus, famamque illi restitit iniuste ablatam, quis explicet quanto fuerint parentes eius gaudio delibuti, quantoque honoris eius triumphum solemnitate celebrant.

Inique supramodum contra Christum egerunt Iudaei falsi aduersus testes: *Insupererunt in me testes iniqui, ita soam hanc mouerunt accusationem: Cum multis falsi testes accessissent.*

Perversa haec armati infortatione non toleranda infamant eum ignominia, mortis profertur sententia, tollerent supplicium ut vir malefactor & omnium nequissimus: *Cum iniqui reputatus est.* Tanto sententiam dedere core exequi sunt, tamque molestis eum vexarunt iniurijs, ut omnino illum deformarint & vix quis eum agnosceret: ita fatum Iudas: *Nonne reputauimus eum.* Quae inimicos eius obrueere poterat tristitia, dum tam infami eum profundo cecidit ignominia, porro transijt turbis hic, & dispersa tempellate, eius iustitiae atque innocentiae effulsit serenitas: si namque propter eam patiebatur, nullius tamen culpa reus, sed meat tuasque soluebat: auctor ferocis adeo persecutionis, malitia taxatur & passio Iudaeorum: vnde nunc illi haec fama refertur atque in hac solemnitate honori pristino restituitur, quem saeuiente illa tempestate illi ademerant & sicut ut tunc infamemur nunc per publicas mundi vias Diuinitus fertur acclamationis us praecone proclamante, quod si mortuus fuerat, causa non sit quia viuos occidit sed et occisos viuificaret novisque Dei vitam repararet peccatis nostris interemptam, nec similiter ignominijs affectus criminum reus quoniam uoluita delectatus: quam ergo in suis filijs suis fidelibus inquam adferre debet laetitiam dum Christum tanta videtur gloria sublimatum & duplici fauore honori restitutum? Ita testatur D. Petrus: *Et exultantes oculis vestris laetitia inenarrabili.*

Fideles Christi filij credentes sub illis accidentibus totum conseruet Christum, eius animam, corpus, sanguinem, & Diuinitatem, oculis fidei eum inuenient in SS. Sacramento tanta

solemnitate celebratum, quodque in ipsa, fama illi reparatur integritas, quam perfida Iudaeorum illi sustulerat iniquitas, repleti gaudio & laetitia delibuti in explicabili in medium profuerunt eius festa celebratur ea fide instructi qua credunt, quod cum verus sit Deus & communicet sub illis accidentibus panis recipienti illum, vitam quam a Patre accepit, hic Dei vitam amissam recuperet, & conditiones attrahens cibi eiusque ex certis diuinitatem, in cogitationibus suis, verbis & operibus, Diuinitus magis appareat quam humanus cum videat a Deo sibi dari cibum qui eandem eius continet, ut conseruet eam qua gaudet, filij Dei.

Haec omnia laetius prosequitur idem Apostolus his verbis: *Quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, si tamen gustastis, quoniam suauis est Dominus.* Vnde idem profectus quod antecedente capitulo tractauerat de SS. Sacramento ut constet ex eodem textu, illud appellat lac rationabile, & sine dolo, nec non ad maiorem confirmationem quod de illo loquitur, addit illa verba de psalterio ubi Propheta Regius de illo canit ad literam, ut credimus D. Dionys. & D. Cyril. Alexand. alijsque multis sanctis *Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus,* quibus verbis interprete D. Aug. loquitur literatim de SS. Sacramento: *quoniam psalmi Ecclesiasticus titulus eidem suffragatur: Esalmus David quando Hierar. c. 5 immutauit vultum suum coram Abimelech.* Hic Deus vultum suum immutauit & transfigurauit illum panis ac vini occultans accidentibus. Ait igitur D. Petrus: *Renati estis nona generatione in filios Dei: Operiet vos noster denuo,* ait Christus, per Baptismum, est etenim porta nos introducens velut filios Dei per gratiam in Regnum Ecclesiae: & iam ut tales in illa nati, velut infantes modo geniti, ut in hac vita vobis communicata viuatis, lactis indigetis alimento: Puer etenim ut viuat & crescat lac postulat, & quale lac illud de quo Apostolus: *Sine dolo, SS. Sacramentum.*

Hunc titulum adscripsit illi D. August. *Lac Tract. 30 nostrum Christus humilis est: & nulli humilior ad 1. Ep. & contractior Christus apparuit quam sub ac. Iann. ostentibus panis & vini in SS. Sacramento: & D. Cyril. Alexand. multas illi accomodat lactis proprietates quibus declarat ipsum lac esse quod fides est: fides interit & vitam dat Dei: & expouit Ap. I. Pa. stol. lac esse simplex sine dolo, sed in quo vera sit suauitas Dei que dulcedo, eius vera substantia & vera vita, cum vita sit Dei, & haec eadem quae realiter*

VIII. Loc. hic explicatur de SS. Sacramento, addit illa verba de psalterio ubi Propheta Regius de illo canit ad literam, ut credimus D. Dionys. & D. Cyril. Alexand. alijsque multis sanctis *Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus,* quibus verbis interprete D. Aug. loquitur literatim de SS. Sacramento: *quoniam psalmi Ecclesiasticus titulus eidem suffragatur: Esalmus David quando Hierar. c. 5 immutauit vultum suum coram Abimelech.* Hic Deus vultum suum immutauit & transfigurauit illum panis ac vini occultans accidentibus. Ait igitur D. Petrus: *Renati estis nona generatione in filios Dei: Operiet vos noster denuo,* ait Christus, per Baptismum, est etenim porta nos introducens velut filios Dei per gratiam in Regnum Ecclesiae: & iam ut tales in illa nati, velut infantes modo geniti, ut in hac vita vobis communicata viuatis, lactis indigetis alimento: Puer etenim ut viuat & crescat lac postulat, & quale lac illud de quo Apostolus: *Sine dolo, SS. Sacramentum.*

Hunc titulum adscripsit illi D. August. *Lac Tract. 30 nostrum Christus humilis est: & nulli humilior ad 1. Ep. & contractior Christus apparuit quam sub ac. Iann. ostentibus panis & vini in SS. Sacramento: & D. Cyril. Alexand. multas illi accomodat lactis proprietates quibus declarat ipsum lac esse quod fides est: fides interit & vitam dat Dei: & expouit Ap. I. Pa. stol. lac esse simplex sine dolo, sed in quo vera sit suauitas Dei que dulcedo, eius vera substantia & vera vita, cum vita sit Dei, & haec eadem quae realiter*

X

realiter

realiter

realiter

realiter

realiter

realiter

realiter

realiter

realiter verèque illi tribuitur semota omni fraude & dolo illud recipienti: *Lac sine dolo*. Quorumdam est opinio D. Petrum miris hic meminisse primitivè Ecclesiæ, dum recenter Baptizatis tribuebatur SS. Sacramentum, quinimo in Ecclesia orientali testis D. Dionysio Areop. & D. Hieron. qui hoc sumpsit ex Tertulliano, consuetudo viguit ut pueris noviter Baptizatis vinum consecratum & lac porrigeretur.

Infans alimentum requirit naturæ matris suæ, quæ cibum illi præbet, quem tamen in propria specie dare nequit: quia vescitur illa pane, carne & cæteris alimentis, quæ conveniens esse non possunt cibus infantulo. Quid remedij? Cibum illa comedat, decoquat & digerat eique eius in lacte substantiam tribuat & hoc modo vitam sustentet infantulo. Per Baptismum efficiuntur *Quasi modo geniti infantes* in fide. Filij sumus Dei, & ipse suis nos nutrit vberibus: *Ego quasi nutritus Ephraim*: in sensu litterali populum intelligit Christianum, quia Ephraim dicitur augmentum: & ita ad conservationem nostram alimentum requiritur naturæ Dei quod eandem habeat vitam, sitque ipse Deus, qui nobis tradat in epulum. Cæterum cum Deus in propria natura alimentum sit forte & pingue, stomacho nostro debili non respondens, viget ratio ut primo disponatur, & in ipso calore naturalis Divini amoris quasi decoquatur: ad hoc igitur Christus manet sub illis speciebus, & in SS. Sacramento amoris eius decrevit (quia in eius institutione de Deo triumphavit) ut fieret cibus proportionatus, nobisque traditus sub speciebus panis & vini atque in illo quasi præparavit epulum substantiæ Dei ignis Divini amoris: ut licet cum substantia esset Dei, esse deberet forte ac pingue eius alimentum, quale stomachus noster artus & limitatus ferre non poterat. tamen sumere possemus ut alimentum facile, prout puerulo per facile est alimentum sumere ciborum nutritis illum nutritis iam convertit in lac liquidum & candidum, virtute caloris naturalis quo illos in cibum convertit sumendum puero facillimum. Lac itaque à puero receptum, substantia est cibi, quem nutrit comedit, aptata stomacho pusionis caloris naturalis, quem ille in ipsam convertit, ut eo modo puer vitam abimento cibi quo vescitur, conservet.

Lib. cit. e. vi. de pie defunctis. Lib. de corona doli. in c. 51. Ipsi.

X. Alimentum esse debet naturæ conforme. Ose. II. 3.

XI. Ex quo probatur SS. Sacramentum.

XII. Sed cum forte sit, digeritur & aptatur nobis.

Non potest Deus in propria substantia limitatum nostrum artumque ingredi stomachum, cumque daturus se esset ut anima propria illi vita gauderet, atque in illa conservaretur, opus

fuit ut nobis se traderet sub specie cibi, nobis admodum patilis, eo modo ut hac ipsa substantia vesceremur sub alimento nobis recepto facillimo: eo sine ignis Divini Amoris hanc Dei substantiam quasi digessit, & velut lac sumptu facile in SS. præbuit Sacramento; in quo velut nutritus Deus nos suis vberibus: *Ego quasi nutritus Ephraim*, exhibetque formam Divinitatem omnipotentiam, maiestatem, magnitudinem tantumque Christi humanitatem sub speciebus panis & vini, lac quod facile homines deglutiant: *Lac sine dolo*. Itaque calor Divini amoris qui de Deo triumphum egit in hoc SS. Sacramento, hoc ita præparavit, ut eadem hæc conforme fieret alimentum vitæ hominis spiritualis. Olim Eliaz puerulum iam defunctum reoccurtus ad vitam calore sui corporis usus est naturaliter non se defuncto vivens hunc illi communicavit, & quamprimum illum suscepit, ad vitam redemit perditam, quo datur intelligi quod Deus vitam animæ spirituales peccato amissam communicaturus ut illam tunc disponentes videret esse calore Divini amoris, qui flagrat in corpore vivo Christi Domini in SS. Sacramento: nam illum sibi contingens in SS. Communionem vitam assequitur Dei in ipso manentem. Hoc est *Lac sine dolo*.

Alij legunt: *Rationabile vel spirituale*, ut est iuxta D. Thom. naturæ nostre proportionatum, in illis aptum in cibum panis & vini potum. D. Chrys. Basilius & D. Theophrastus interpretantur *Ratione vivit*. Ad differentiam sacrificiorum antiquæ legis ex parte animalium irrationalibus, & in quo Divinum spiritus hoc sacrificium cæteris eminet, quod nimirum in eo oblatum sit quid *Ratione vivit*. Auctor vero dicitur quidam modestus & doctus censet allusionem lacis hic fieri ad primum cibum quem homo sumit, ubi ipse, sicut enim irrationalis, mendax & dolo-natus, quo homo in iumentis degeneravit. *Comparatus est iumentis insipientibus. & similis factus est bovis illis*. Obtulit illi diabolus in eo Divinitatem tantumque Dei, illumque hac promissione ad se attraxit & fraudulenter decepit. Qui namque dare debuerat illi Divinitatem, illum velut animal reddidit insipientis, & abijt ut vitam illi daret Dei, imo qua vivebat, illi abstulit & in mortem præcipitavit. Lac autem SS. Sacramenti *Rationabile est & sine dolo*: pollicetur enim Divinitatem eamque tribuit, quandoque tamen illud recipiens in Deo maneat & Deus in illo: *In me manet & ego in illo*. Vitam promittit Dei, vitam æternam, & promissa complect: *Qui manducavit*

hunc panem vinet in aeternum. Cibus ergo qui tanta veritate continet & dat quod promittit, nuncupetur *Lac sine dolo*, quandoquidem verissime vitam Dei communicet: *Qui manducavit me vivet propter me.*

Malz. 10. Subtiliter notavit D. Greg. Nyssenus declarans quare oculi sponi dicantur lacte loti: *Oculi eius sicut columba super rivulos aquarum, qua loti sunt lacte.* Erat quod inter humida & liquida hoc habet lac singulare quod reliqua velut specula lucidissima figuram representent obiecti illius propofiti: si namque coram hydria aquae ad eius marginem figuram colloces Regis, illam tu inspicies iudicis veie & realiter ibi adillare Regem: lac autem nullum representat obiectum sibi propofitum. Hinc insignem confequuntur laudem oculi Christi sponi Ecclesiae quod dicantur lacte loti: quod datur intelligi, nihil eorum quae possidet, aliter posse representari, quam in se continet: ita ut nihil sit in eo fraudulentum, nihil dolum, nihil errorneum, & quod eorum omnium eviscerem non demoustrat veritatem: vnde cum lac symbolum sit veritatis eo quod obiectum nostro non aliud offerat quam in se habet, optime quadrare potest Divino huic cibo: si lac nuncupetur sine dolo, & merito nobis hoc proponit D. Petrus, ut desideremus illud appetamus & queramus: quia nobis non sponde, nec tribuit minus eo quod in se completur, Divinitatem sc. vitamque Dei: *Qui manducavit me vivet propter me.*

§. II. Sicut per buccellam arboris vita Paradisi diabolus in homine mortem produxit animi spirituales: ita Christus in cibo SS. Sacramenti vitam illi tribuit spirituales.

49. 39. D. Thom. nonnullas profert rationes quibus probat eum Christum corpus suum a sanguinem hominibus tradiderit sub speciebus panis ac vini: & una inter illas haec illius est, ut necessitati consulere generis humanitatem iuxta illam sibi in remedium postulabat dari a Christo Divinum huic cibum in alimentum. Huic diabolus semper adlaboravit, ut pro vitio: usui opera Dei destrueret. Cospexit Dei principale opus fuisse creationem hominis propter vitam suae inspiratione adornatae: enim erat illa rectitudo, qua illum creaverat perfectissimum, & velut praesidem

dominumque creaturarum omnium absolutum: *Ecc. 9. 30. Feci Deus hominem rectum.* Exponeus autem D. Anselmus in quo consisteret illa rectitudo sic ait: *Creatus Deus hominem rectum, id est eum rectitudine voluntatis.* Et D. Thom. profectus grat. & hanc rectitudinis declarationem qua voluntas effulgebat, ait: quod in statu iustitiae originalis, p. 133. & in quo Deus hominem condidit, iuxta communem sententiam, habuerit homo potentias 1. 2. 3. 4. 5. suas inferiores subditas rationi & voluntati, per quam illae regebantur: & cum ratio perfectè subiecta esset Deo velut Domino & creatori suo, hinc sequebatur hominem illa rectitudo voluntatis: vnde in homine omnes eius potentiae quiete interiori & pace gaudebant, ut nulla earum ab eo defecterent quod illi Deus proponebat: atque per hoc vita vivebat perfecta, nullius indigens in hac namque dignitate constitutus supilis admodum fuit, multamque habuit proportionem cum vita Dei: ut autem in ipso illam relictam cognoscerent creaturae ad hanc pervenit illum reliquis digniorem, ut omnes velut illi cuiusque vicario universalis dominij Dei obtemperarent, & ipse velut earum omnium Dominus illis imperaret, eas regeter & dispoheret. Itaque voluit ut omnes in homine cognoscerent eminentiam & dignitatem vitae Dei, quam in illo statuerat, ac per eam sibi similem creaverat. Ita declarat hoc Spiritus S. quando creationem describens primi hominis, ut in quo consisteret illa Dei similitudo: *Factus est hominè ad imaginè & similitudinè nostram:* subiungit quasi signum huius similitudinis expressivum vitam digniorem, in eo clarescentem super omnes creaturas earumque essentias, in auctoritate praesidiaria qua ceteris eminebat, secundum illam quae in Deo reucebat, ex universi totius gubernatione: *Et praefit piscibus mari Gen. 1. 26. & volatilibus caeli & bestiis uniuersae, terra omni- que reptili quod moventur in terra.*

Opus igitur hoc vitit diabolus & iniuravit, vitamque hanc in homine praecellentem: vnde Diabolus liuore stimulatus conatus est illam euertere, & opus Dei mortem in hominem introducere, ac vitam hanc destruxit adeo praedantem extinguere: eo sine persuasit & vitam Euae ut fructum arboris vitae gustaret, quam homini Deus in medio paradisi collocaverat. Audiuit sustulit serpentis vocem Eua quam illi proponebat tot circumstantijs ornata bonorum, dulcedinis ac proprij commodi, credidit illa, comedit vtrumque traxit in consortium & perierunt & ne dum promissa illis facta non sunt aduenti, imo

II. Homo ceteris creaturis eminentior.

III. Diabolus liuore stimulatus conatus est vitam hanc destruxit adeo praedantem extinguere: eo sine persuasit & vitam Euae ut fructum arboris vitae gustaret, quam homini Deus in medio paradisi collocaverat. Audiuit sustulit serpentis vocem Eua quam illi proponebat tot circumstantijs ornata bonorum, dulcedinis ac proprij commodi, credidit illa, comedit vtrumque traxit in consortium & perierunt & ne dum promissa illis facta non sunt aduenti, imo

vero omnem illis à Deo datam perfectionem & naturam decem perdidit: nisi per illa Dei vita fraudati sunt, qua illos illustraverat & extularat, ut autem reliquæ creaturæ hanc in illis ruinam perciperent, in quibus illa dignitas vitæ Dei ultra non eminebat, unanimes in illi infurrexerunt, & quam hæcenus illi præstiterant, negarum obedientiam.

Passus est ergo homo illius vitæ iacturam, & per eam introduxit mortem diabolus: ita Spiritus S. Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum: & hanc exponens D. Augustinus, omnia enumerat mala in quæ per mortem miseris contumimus: *Si Angelus de proprio vivens paradiso, non esset auditus, non præcipitaremur in mortem, sed veni de celo lapsus serpens foris, & emisit venenum de proprio, locutus est de suo, gustavit & erit sicut Deus, & illi appetentes quid non erant, amiserunt quod acceperant, se, vim intellectivam, vitam iustitiam, & mortendi possibilitatem. Itaque ex gustu cibi vetiti nos mors apprehendit & eucælio vitæ quam Deus ex sua nobis inspiraverat. Ut igitur homo hanc recuperaret ruinam & Dei vitam reciperet illo fructu vitæ perditam, cum iam ad ingluviem illius buccellæ inclinatus, minime esset dispositus, atque ad cuiuslibet alterius appetitum præparatus, expellerebat ex mente D. Thom. ut per aliam recuperaret quod per illam perdidit: cumque ille cibus non inferior esset ipsi Dei vita, alia illi esca dari non poterat quæ ipso Deo esset inferior, aut minus quidquam quam ipsam Dei vitam contineret: unde alia illi esca dari non potuit quam Christus Dominus, corpus eius preciosissimum & sanguis Deificatus: nam cum in se contineret vitam Dei: *Et ego vivo propter Patrem*, dum in illo hanc eandem vitam comedit, sequitur per incorporationem cibi, vitam Dei illum obtinet: *Et qui manducavit me vivet propter me.**

IV. Quomodo vita reparari deberet.

V. Per vitam Christi in SS. Sacramento.

Hic est Panis SS. Sacramenti in quo latet Christi Domini corpus, & vita Patris illius, & inde orti debebat vita nostræ iustificationis & vitæ Dei participatio: *Instum iustificationis & vitæ incipere debet à cibo se, ligno vitæ id est corpore dominico.* Hoc epulo panis huius Divini nobis per Deum (testem in illo nobis datur) vita redditur quam amiseramus per dejectionem cibi illius vetiti propositionem, cuius comestione demon nos morti subiecit: *Patres vestri manducaverunt Mannam in deserto & mortui sunt: eum enim Manna non continebat Dei vitam, quam panis hic cælestis complectitur sub suis specie-*

bust, non potuit antiquis nostris patribus illustrare vitam Dei qua indigebant: & ita quantumvis in deserto Manna viderentur Angelus licet innumeros compositis, mortem sustulissent non evaserunt, quia fructum æternæ vitæ non gustarunt, donec buccellam panis huius cælestis manducaverunt: Christus Dominus intelligit enim hic mortis inferno: *Mortuus est pro inferno: secundum quod Christus delectatus ad partem illam sanam veterem Patrum in inferno, illis fuit velut morsus, in quo allectum vitam æternam, ad quam illos restituit vitam Christi à Patre suo acceperat: & cum illam habeamus, atque in hoc cælesti cibo manducetiam incipimus vitam æternam gaudere nempe vitam Dei, secundum quod in illo quoddam acquiritur ius ad vitam gloriam, per illam vitam habemus in possessione, dum SS. Sacramenti Sacramentum. *Hic est panis de celo descendens, ut quis ex ipso manducaverit, non moriatur, & sic cibus mortem destruit, inquit D. Thom. Angelicus, quia nobis reparat vitam illam primam quam à Deo accepimus, sicut enim in illo nobis tribuitur Deus amicum vitam perpetuam in hoc Divino cibo eandem Dei vitam obtinemus.**

Ut autem hoc exponat D. Augustinus, magis declarat quam necessarius nobis esset cibus cui Deum contineret, ut ita vitam illam perditam recuperarem, comparationem sane admirabilem profert animæ cum Deo, atque idem quod agit anima corpori non per dat vitam, agit Deus se animæ illi communicans in hoc pane cælesti, ut vitam illi det spirituales & Divinam, quam in se conservaret ad propriam vitæ suæ defensionem. *Deo eius vita: Si ut enim anima vita est corporis, sed non vivificat sine cibo corporali vita Deus vita est anima, sed non vivificat illum sine cibo spirituali, id est sine verbo Dei: Et sic licet illa natura homini sibi dissimiles dissimilem vitam habuerunt, & alio modo & longe ab invicem commederunt, nec cibus corporis congruatur spiritui, nec cibus spiritus corpori. Requiritur quoque Deus vita propria vivificaret animam, ut se daret in cibum spirituales nempe Verbum Dei hominem factum; quia aliter non poterat Deus illi vitam suam communicare, nec illam vivificare, sicut nec etiam anima vita est corporis sine corporali cibo quo conservetur, ita ut sine illo non vivificetur: unde ut sit illi vita & illam communicet hoc cibo vitæ quo securam habet vitam quam eandem secum*

dat, dum vivit & copulatur corpori quod informat & vivificat: ita servata eadem proportione Verbum Dei vitam tribuit animae se homini incorporans, cui se praebet in specie panis & figura cibi, ut per illum certam illi reddat vitam spirituales quas vivit. *Ab aeterna morte liberat* ait D. Thom. *merita bona sua multiplicat, ad beatam vitam deditur, ad aeternam vitam corpori refertur.* An non effectus vitae Dei multiplicat qui se nobis exhibet in SS. Sacramento?

Hoc primo agit vita, mortem exellit, & concessio quod caelestis hic panis nos a morte libet, & non a qualibet in genere sed aeterna, in confesso est quod in se vitam continet, aeternam quae est vita Dei, & hac communicans vivit. *Hic est panis de caelo descendens ut si quis ex ipso manducaverit non morietur.* Secundo merita multiplicat ad beatitudinem, secundum quod hoc Divino Sacramento charitas augetur & per illum merita, quibus respondent divitiis gradus gloriae in caelo. *Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita* mirum, interprete D. Thom. quia datus eo sine ut vitae sanctae merita augetur. *Sicut enim puer parvulus per cibum nutritur, etiam crescit magnitudine, robore & decore sic fideles per cibum spirituales proficiunt merito bona vitae.*

sic prima veritas Christus: *Ego veni ut vitam habeam & abundantius habeam*: quo significat quod daturus se nobis in cibum ad vitam spiritualis conservationem, ad quam nos morte sua reduceret, in quantum per illam morti vires enervaverat: ita quoque per illum nobis communicaret eiusdem incrementa: etenim effectus hic proprius est cibi qui comeditur videlicet non in se gerit ad al. manum, etiam vitae virtutem adauget: sic auditio psallentem David: *Multiplicabit in anima mea virtutem.*

Tertio tamen panis hic Divinus est efficacia, ut nos euchar. ad gaudia vitae aeternae: hoc eleganter expressit D. Amb. effectum describens, quem operabatur in filiis Israel per deserti gradibus caeleste hoc Manna figura SS. Sacramenti, quod Deus daturus erat nobis peregrinis per miseriam huius vitae solitudinem oberrantibus, quod talem illis virtutem suggerit ut in illa non defecerint peregrinatione, sed eo usque roboraerit donec illos in terram introduxisset promissionis. Audite D. Ambro. *Domini corpus Manna plus: quia sicut ille panis populum per desertum ad terram promissionis duxit: ita hoc est caelestis fideles huius saeculi de fortuna transmittens in*

caelum sublevis, unde viaticum recte appellatur, quia in via reficiens, in patriam usque perducit. Non inferior est illa virtus quam cibis hic caelestis fidelibus exhibet, quoniam multo superiori quandoquidem in deserto mundi huius peregrinantes ita corroboret, ut ad gaudia sustollat aeternae beatitudinis unde viaticum &c.

Ut admirabilem venetor historiam quam de Eha scribente Spiritus, dicitur: Vir hic afflictione nimia turbabatur ex uniuerso quo se relega mulier & Regina Iezabel mortem illi intentaverat: ut autem irritata mulieris infidias nunquam declinaret, quibus vit alioquin sanctissimus potest auxiliari, ex consilio montem peiij, & deserta penetrauit, quae diu perambularet, die quodam solus exultans & imaginatione multa volvens, mortis minas apprehendit & nimio ex itinere fatigatus animo viribusque collapsus est: unde tantis oppressus angustiis pro vita mortem elegit. *Peius anima sua ut moreretur & auferretur mihi Domine, tolle animam meam.* Domine arma proijcio, vita non patiar, heu mors quando venies! Hac igitur afflictione & lassitudine prostratus somno contigit sub vmbra mulpetri, cui confestim apparet Angelus, dormientem excitat & favehem ad esum prouocat: *Surgat & comedat.* Redditur sibi compos, oculos coniecit in locum ubi caput reclinabat, & ecce panis submericius & vas aquae. Ex pane comedit & bibit & quidem bis iuxta Angeli monitum, tantamque hausit ex illo cibo virtutem ac robur, ut si prius ad vnius diei iter se viribus doletet infirmum, modo panis huius viribus confortatus nec conficere potuit quadraginta diebus & totidem noctibus, donec pertingeret ad montem Dei Horeb. *Qui cum surrexisset, comedit & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.* Itaque dicere licet quod virtus illa ac robur ex pane illo submericio quem comedit, illum duxerit ad montem Dei. Testis D. Tho. hanc historiam allegorice ad SS. Sacramentum, cuius figuram panis hic submericius expressit. Elias animam praefigurat, quae vinculis ligata corporis vivit in hac mundi solitudine in eius deserto solitaria, ad interiora poenitentiae secedens, ad quam confugit timore percussa propter concupiscentiae Reginae maledictae quae spiritum persequitur non minus atrociter quam impia Iezabel Prophetam Eliam. *Caro concupiscentiae adversus spiritum: nec quidquam est quod ita hominem prosteruat ac poenitentia & asperitas ieiunij.*

XIII. Et panis submericius est.

3 Reg. 19. 4.

XIV. Applicatur autem.

peccata prouocabant. Labet audire D. Cyprian. *Secundum modum uino isto communi mens soluitur & anima relaxatur. Et tristitia omnibus excluditur: ita & pota o sanguine Domini & potulo saluta-ri, videmus expoliari memoriam veteris hominis, & fieri oblivionem conuersationis secularis, & in-ferum pellit ac tristitia quod prius peccatis argensibus premebatur, Diuina indulgentia laticia resolu.*

VI. Et enim expendit D. Greg. Nazia. anima gra-uis abundans in se tantam presentis alacritatem mentisque gaudium adeo excellens, vt se non continens rideat, tantisque laticia signis exul-teret, vt quodammodo ebrietate videatur absorp-ta Diuina & supernaturali, & eo modo gau-dium illud interius illam commutat, vt modum sibi ponere nequeat, aut inpedire quo minus ex-terius in corpus se diffundat, quod tanta laci-tia patiens reddat, cuius affluentia quasi extra se rapitur, & vitam suam negligit naturalem, Diuinae tantum & supernaturali attendens, quae gratia animae communicat, vt propriae imme-mor uiuat. *Quaecumque enim anima impleta fue-rit gratia, gaudet confestim & ridet, exultatque: hincbat enim ita ut uulgo ebria uideatur insa-nire: sicut enim nomine Diuino non solum anima concitari sed & corpus incandescere interno gaudio prorumpente in exteriora: & hoc procedit ex a-bundantia bonorum quae Deus animae commu-nicat eminentissima. In his superius inexpecti delictijs iudicant ebrietatem, plenitudinem gau-dij inestimabilis, & Diuinorum affluentiam bono-rum. Conspiciunt Iudaei Apostolos hilaritate perfusos inexplicabili, tantaeque uoluptate deli-batos, ut in amittam profillit, ex anima in cor-aeque ex corde in os quandoquidem varijs di-uersisque linguis illam mundo manifestarent: etenim descenderat in illos Spiritus S. bonorum suorum plenitudine internoque gaudio ex tan-ta bonorum affluentia illos recreans, ut ipsi tan-tum sapere non posse uiderentur: cum autem Iudaei caelestis huius gaudij magnitudinem ig-norarent: *Multo uidero deputant quo spiritus re-pleuerat.**

Idem exposuit Philo Iudaeus declarans sacri-ficium summi Sacerdotis Melchisedech in pane & uino figuram huius Diuini sacrificij quod of-ferunt Sacerdotes in Ecclesia sub speciebus panis & uini: & immetia extollens bona quibus anima cumulatur, ait quod ex eorum plenitudi-ne illam Diuina quaedam occupet ebrietas, qua mirandas in illa & caelestes operatur mutatio-nes: cuius haec sunt uerba. *Melchisedech pro aqua*

uinum ebrius potans atque confirmans animas ut occupentur Diuina ebrietate, qua est omni sobrie-tate magis sobria ebrietas inquit est, ex qua con-sonatur anima in uita supernaturali & Diuina, & per consequens nulla est hic moderatio nul-la uita compositio, magis sobria quam illa qua illi Diuina haec infundit ebrietas ad terrena haec & inferiora: cum enim uitam illi communicet Dei, licet abundantia haec subiicere huic ebrie-tati ex gaudio quod ex illis percipit: nihilominus hoc agit ut in modo suo uiuendi, actionibus, uerbis & cogitationibus, nihil prater Deum sciat, Dei tantum sequatur conditiones, ignoret incl nationes ac proprietates hominis, uolupta-tes denique & gaudia spernat mundanorum.

Itaque ex nimia caelestium bonorum abun-dantia, quam nobis Deus depluit ex SS. Sacra-mento, per exteriorem declarata demonstratio-nem summam uoluptatis quibus anima in illis fruatur, unde dicitur Diuino modo ebria: nos se-quitur uita supernaturalis & Diuina, atque in no-bis uita uiuere Dei. Quinimo ut tanti boni ia-ctura non incurteremus, in eius eminentia cu-cta comprehendimus quaecumque possumus imaginari, praenit nos Christus caelestis ani-marum sponus, ad Diuini huius panis nos inui-tans ebrietatem. *Comedite amici, & inebriamini charissimi. Ille prior suauitatem & dulcedinem gustauerat cibi huius caelestis: Comedi fauum cum melle meo, bibi uinum meum cum lacte meo. Vbi Septuaginta spiritum attendentes Propheti-cum quo sponus loquebatur de mysterio Diui-ni huius panis & nouo legis sacrificio, transtu-lerunt: *Comedi panem.* Ita legunt D. Greg. Nyss. *L. x. de* & D. Ambro. q.d. quod qui Diuinam gustauerat *Cain.* & panis huius caelestis dulcedinem, in qua omniu *Abele: s.* bonorum Dei gaudium continebatur, quando-que in eo Deo ipso fruebatur, omnes inuina. *Vt cum* bat ad hanc bonorum plenitudinem, quam no-illo re-men declarat ebrietas ab ipso impositum: ut hoc creentur, pane Diuino pati, hac plenitudine parites gau-derent omnes amici eius ac fideles filij charis-simi.*

Præterea in hoc Spiritus S. exponit quod Christus fecit cum discipulis suis in ipsa nocte cenæ: postquam enim instituerat S. Sacramen-tum, & ipse corpus suum sumperat sanctissi-mum ipsos inuinae Aposto. ut huic cum illo cenæ participarent, ut etiam hac bonorum lartare- tur abundantia, qua ipse lartabatur ex proprij corporis sui sumptione. *Et cum gaudium illud*

V. Hæc autem man (obscuro)

44. 53

VI. Ad hanc nos Christus inuina

Cant. 5. 2.

VII.

VIII. Vt olim in Cena discipu-los.

non

non capiat ubi friget amor Dei, non omnes ad hoc invitabat, nisi tantum illos, qui charitate flagrabant: idcirco namque vocat illos charissimos, eaque ratio fuit cur ad huius coenae convitium non invitaverit nisi tantum illos, quos vestis ornabat nuptialis, id est charitas inflammabat, & ipsis solum ait: *Accipite & comedite: Hoc est corpus meum.* Hoc sensu locum huic Cant. intelligunt SS. PP. Et quamvis D. Hieron. hanc ebrietatem exponat ad quam sponsa invitata animas, alio sensu, non tamen à nostro iam exposito diverso: atque, ebrietas hæc copiosissimam indicat bonorum affluentiam qua Deus animam in hoc caelesti convivio recreat: quæ cum talia tantaque sint nostra perfectè satiant desideria. Loquatur ipse. *Hic ebrietas non eius potentiam mentis, sed copiam rerum omnium significat.* Cui suffragatur psalmista: *Visitasti terram, & inebriasti eam.* Non dubito quin dicat: postquam Deus terram visitavit atque in illam descendit tanta replevit illam bonorum abundantia, ut maiori non potuerit: hoc enim significat, inebriavit eam, nam bonis suis omnibus eam adimplevit.

D. Hier. In r. 14. Of. 60. io.

Gen. 42. IX. Ios. ph fratres suos inebriavit, & ipse factus ebrius.

X. Hoc Christo applicatur.

Gen. 49. Hierem. 31. 25.

XI. Quæ sit hæc ebrietas. D. Avoc. Qu. 44. Gen. 4. sepl. qui valde sapiens commendatur: sed & hoc

veronam pro satietate salere poni in scripturis, qui diligenter advertit, multis in locis invenit, unde est illud: *visitasti terram & inebriasti eam.* Quibus verbis declaratur ut summa Dei laus & abundantiaæ donorum eius ac magnitudo in eorum ac bonorum copiosa multitudo quantum terra ditavit capacitatem, ut amplius nihil superesset optandum, nec alia acceptis maior dum illam venit visitaturos. In laude beatitudinis hoc positum est, & domum Dei commendatur, ideo apparet hanc ebrietatem satietatem significare: nam inebriari, ut inebriantur ebrii, nisi ipsi terra vile est: quoniam maior, quam sanctorum sufficit, humore corrumpitur, sicut sata inebriantur qui non satietate se replent, sed in regno diluvio. Hæc terræ ebrietas non intelligitur quibus terra mergitur velut in diluvio sed abundantiam indicat sufficientiam terræ & satietatem: nam eo modo, qui vinum haurientia illo inebriantur, ut illis abundantia non sufficit ad extinctionem sed illo quasi diluvio mergi desiderant, & hoc illis neque aquam prodehi sicut nec terræ æquum diluvium. Vberitas igitur & bonorum congeries hoc nomine nobis exponitur, eaque est quam hoc titulo insinuat, copiosissimam denotans bonorum affluentiam, qua nos Deus in hoc caelesti convivio vberem afficit.

Itaque nomine ebrietatis satietas indicatur nostrorum omnium desideriorum, in perfectione bonorum omnium optabilitate ut quicumque receptoris illum accesserit, non habeat quod exoptet & ad alia aspiciat bona: omnia enim velut in cumulo hic congeruntur, ut se Deus exhiberit cibum. Elegantiæ non pretiositas. D. Aug. Hoc tantum suo, quia male mihi est propter te, non solum extra me, sed in me ipso, & omni mihi copia, qua Deus meus non est, & gratia est. Quidquid esse potest, quod tu non es, mihi comestum est, & hoc non solum expectat in ipsis quæ foris sunt sed in me ipso idem sentio, & quamlibet rerum abundantiam quæ Deus meus non est, arbitror inopiam: quo significat in Deo plenam nostrorum appetituum inveniri satietatem, atque in eo solo nos habere posse quicumque bona nostrum exercitæ polle appetitum.

Quinimo nomen Dei in Hebreo *Sabbai* nobis idem confirmat: idem enim est quod virtus. Et virtus liberalis: Deus etenim ea nobis omnia largitur secundum tam sufficientiam quæ nostri desideria vacuum expleat: quamvis enim aliquo modo

capacitatis sit infinita, bonorum tamen eminentia, que est in Deo, non est minor, quam in po-
tius multo maior & perfectiori infinitate & ita
ipsa sola sufficit vt totam illam impleat capaci-
tatem, vt necesse non sit extra Deum quidquam
querere, oriam in ipso tota est bonorum assuetra
animæ nostræ desiderabilis. Si igitur in SS. Sa-
cramento Deus addit cum integra sua omni-
potentia, magis iudine, thesauro & liberalitate,
quis dubitat quin nos sit cumulaturus tanta bo-
norum suorum copia, vt titulo possit explicari
ebrietas? Hic Deis illa suis tanta tribuit excel-
lencia, vt anima non habeat quid amplius exopte-
ret recepto namque Deo, quod bonum aliud su-
perest? *Comedite amici & sobriamini charissimi.*
Quid haec bonorum pendendi abundantiam
quam Deus in SS. distribuit Sacramento verbis
quibusdam Diuini quibus expoluit quod ex
fructione famiritatis bonorum omnium in hoc
continet SS. Sacramento, vitam assequamur Dei æternam
Dauid. & perpetuam loquitur ad litteram de eo tecun-
dum expositi nem D. Theodo. *Edent pauperes &
saturabuntur, viuunt corda eorum in seculum se-
culi.* Ex hoc caelesti cibo humiles vescentur ge-
pe filij Dei fideles, atque huius epuli abundantiam
perfecte satiabuntur & in æterna viuunt secula.
Deus solus esse potest vitæ æternæ alim. nri:
nihil etenim aliud essentia suæ mensuram habet
æternitatem, nisi solus Deus, & cum in Deo sit
bonorum omnium satietas, cum ita sit quod se-
torum communicet in illa qua animam implet
dum se in eum exhibet, ex hoc quid illi potest
obuenire? & ex hac perfecta bonorum satietate
quid in illo est nisi vita Dei vitæ perpetua? *Viuunt
corda eorum in seculum seculi.*

XIV. Hic
Dauid.
Mat. 27.
XV. Vita
sum &
me no-
ta boni-
ta.

Nihil ita homines exhilarat ac vitæ securi-
tas: cum enim in bono vitæ cætera quasi bona
comprehendantur, & in possessione eorum si confi-
sant lætitia qua possunt exultare, idcirco nihil
sic eos delectat ac vitæ securitas: vnde viuere
significabit gaudium omni alacritate perfectum:
& in SS. Litteris idem est vitæ ac summa vo-
luptas summaque iucunditas. *Reuerit spiritus
eius, qd summo exilij gaudio ex nuntio quo vi-
ta filij sui Ioseph ei prospera nuntiabatur, sepre-
maque dignitas ad quam iam erat promotus:
vnde sic ait: Sufficit mihi si adbur Ioseph filius
meus viuat.* Nullum mihi aliud superest bonum
quo delecter, præter illud quo intellego vitam
Ioseph filij mei incolamem; & si bonorum om-
nium possessio & vera eorum lætitia tantum sit
in Deo, dum dicit Dauid, viuunt in æternam,

quid aliud indicat quam vitæ viuere Dei, in qua
vera consistit lætitia & bonorum omnium pos-
sessio, viuunt inquam, qui panem hunc cele-
stem manducabunt quo noster perfecte satietate
appetitus.

§. 13. Illa vita quam communicat Deus
in SS. Sacramento, anima nostra vi-
tam corroborat quo Diabolum enin-
cat.

Robat D. Thom. principalem huius SS. Sa-
cramenti figuram fuisse Agnum Paschale, 1. 2. 2. 7. 1.
de quo iam sæpius: & licet plures offeran-
tur rationes quibus nititur, & omnes 1. 2. Ange-
lico eius dignæ sint intellectu: hæc tamen no-
bis maxime quadrat, nimirum effectus admi-
rabilis sanguinis illius Agni, de quo comederunt
filij Israel præfigurantes id cui nos modo
in Diuino hoc participamus Sacramento, & ele-
ganter hoc expendit D. Chyffolto. Hac virtute
pollebat illius Agni sanguis, vt quemcumque fi-
liorum Israel tangeret expellente de Ægyp-
to quo tempore super omnes spargebatur, tantis
illum viribus confortaret contra percussentem
Angelum, qui secum dum communem SS. Sen-
tentiam erat diabolus, qui velut executor Di-
uinæ sententiæ illos occidebat: vt quando illos
internectione debebat, illi adeo confortarentur,
& Angelus ita languesceret, vt illis nequaquam
posset præualere, vnde illi victores, victi: autem
diabolus. Quod attinet ad hunc effectum, inquit
D. Thom. Agnus hic potissimum figura fuit SS.
Sacramenti. Et quantum ad hoc ponitur præcipua
figura huius Sacramenti Agnus Paschalis: quia se-
cundum omnia ipsam representat: quia taliter per
hoc Deus vitam animæ confortat ex eo quod
illi ex sua communicat, que virtutem continet
superiorem, vt contra vires præualcat. Dæmoni-
sam illi qui communicat Deumque recipit tan-
tum insudit robur, vt diabolus nihil sitat suis
viribus quibus illi impugnet quod si præsumat
accedere, capite redit colliso, & hoc multo
maiori excellentia quàm olim sanguis illius Agni.

Si namque sanguis ille quia figura est huius
Sacramenti, quantum ad illum singularem esse-
ctum, coherere potuit percussorem Angelum
ne cuiquam damnium inferret filiorum Israel, ita Chri-
stantum quia gutta aliqua sanguinis illius erat in
asperset, manifestum est quod efficacior rursus SS. Sacra-
si eius virtus roburque fortius contra diabolum: mento
quandio- di. bolo.

I. Agnus
Paschalis
figura est
SS. Sacra-
menti.

II. Eius san-
guis resi-
stebat An-
gelo per-
cutienti.
D. Thom.

III. Eius san-
guis resi-
stebat An-
gelo per-
cutienti.
D. Thom.

quandogidem non tantum adfit in illo pars
quaedam exigua Christi sed totus Christus cum
tota sua humanitate. omnipotentia, Diuinitate &
sanguine pretiosissimo, & si sanguis ille diabo-
lum cohibeat, conlat quod totus Christus enim
fit contra furus victumque prostraturus: ete-
nim per vitam Dei sibi communicatam euadit
homo multo robustior & animosior vt victo-
riam obtineat, quam eorum quilibet quos san-
guis Agni continebat. Capiunt in prelio Phi-
lilijm a filijs Israel Arcam foederis Domini, &
quando Deo placuit, factus est populo suo adiutor
ipsoque Phililijm crudelissime affixit, nomina-
tim autem Bethsamitas qui ceteris audaciores
presumpserant Arcam intueri. Percussit Domi-
nus de viris Bethsa mittibus, eo quod vidissent Ar-
cam Domini: & hec superbia turgereat vires
suas experti viribus aliorum Israel superiores,
nihilominus quando Arcam viderunt ex qua
virtutem cernebant prodire superiorem, qua
prosternebantur & in ruinam agebantur, altius
inclamant & se fatentur infirmos nimis qui se
viribus illius opponant iam enim experientia di-
dicerant ab ea sibi capita distingui nullumque
ex eis posse mortem euadere. *Quis poterit stare
in conspectu Domini Dei sancti huius?* An ergo no-
era illa facinora quibus Israelitas tantopere
torquebant & opprimebant vt stare non auderet
coram eis, & illos qui viribus suis fidebant, sup-
plantabant? Vtique, quomodo ergo nunc dum il-
los vident atque in eorum adstant presentia hanc
non demonstrant arrogantiam, quinimo se fa-
tentur incapaces & debiles nimis vt eorum resi-
stunt viribus? Quomodo si prius illos pedibus pro-
tereabant, nec esset eorum aliquis qui caput con-
tra eos erigeret, quin continuo priuatus illo in
terram non corrueret nunc prodeunt ita contra-
cti & vulnerati mortuis quasi in signum victo-
riae tot eorum millibus & ceteris omnibus velut
timore percussis? Ratio est quia viderunt filios
Israel Arcam Domini conductos, quodque ab il-
lis nunc egredere vt eam ipsi secum haberent
velut igneos radios, quorum vehementia nullus
audebat resistere, qui verò hoc attentabat, non
leuiori mercede quam vite dispendio septuplum
lucet.

1. Reg. 6.
19.
IV.
Virtus Ar-
cae Do-
mini.

V.
Applica-
tue SS.
Sacra-
mento.

O quam Superbus insulabat hominibus dia-
bolus, vt vidit illos Deo desinitos ob peccatum
primi parentis & quasi in capite totus generis
humani, omnes eius filios seminali generatione
descendentes velut Dominus vniuersalis posside-
re videbatur? ita nuncupat illum Christus. *Veni*

Princeps mundi, huius & in me non habet quid-
quam. Si de diabolo sermo sit omnes videbant
nos implantasse ac superasse, quia vires suas in-
feriores hominum viribus esse sentiebant: Pono
prodire Arca testamenti Christi Domini nostri, &
statuitur in medio nostri sub illis accidentibus in
tabernaculo SS. Sacramenti *Surgit Dominus in re, quia
quidem tuam, tu & Arca sanctificationis tue: hanc
dicitur sanctificationis quia sanguis Agni dice-
batur sanguis sanctificans illo conspectus, & quia
hinc quasi de fonte & origine omnis procehit
gratia sanctificans communicata sanctis omni-
bus Ecclesie, dumque se in cibum hominum ex-
hibet, in quo illis propriam largitur vitam, ubi
virtute illos corroborat, animamque eorum con-
firmat, vt Diabolus se posse illis resistere omni-
no diffidas, iudicetque impossibile, & si quando
presumit in arenam descendere caput vellet
diffraclum & elumbem; iam ergo in homine cog-
noscat vires vite illius: nam illi Christus con-
fregit atque de stuprata iam mundi expulsi pos-
sessione. Nunc princeps huius mundi, egredere
foras.*

An ergo ille non erat qui prius ita viribus
preualebat, vt homines pedibus suis prosterne-
ret, qua ratione nunc sic victus languet & pro-
stratus vt etiam pueri, & puella illudant ei cen-
tiores? Dicam, ceruit enim de medio Ecclesie
virtutem prodire Supernaturalem & Diuinam
ex tabernaculo illo SS. Sacramenti, quæ vires
suas longe superat, & communicantem ita cor-
roborat, vt illum totus non audeat inferius ex-
spectare. *Tanquam Leones ab illa Diuina munda des-
cedimus* ait D. Chrysolto Arca est in qua Man-
na repositum est Diuinitatis Christi: & tabula
legis & Virga Aaron SS. eius humanitatis, cuius
virtute ille prostermitur amittitque vires, huius-
que gladius ille quo caput illi detruncauit: nam
sicut nobis illam in ipso tribuit perfectiorem
quam à nobis haufit, quandoquidem illam nobis
reddat vita Dei ornata, ita per ipsam nobis pro-
prium tribuit vitam, ac robur quod in ipso habue-
rat quo diabolus vinceret.

Vt Diuinam honore historiam quam Spiritus
S. singulariter expendit de David, quam supra
retulimus licet alia intentione. Quando David
in arenam descendit duello certaturus contra
Goliath quem in acie prostrauit, vt caput illi de-
truncaret, propriam illi ablutit Machabæam, ac
de vagina eduxit, & humeris abscondit, vt illius
manibus deferens triumphans ingrederetur Ieru-
salem, cum autem gladio hinc quo tantum
poterat

parauerat facinus, non conueniret ut inferiori cuiquam quam ipse Deo consecraretur, cuius virtute roboratus insignem adeo reuerat de hoste victoriam, illum velut munus in tabernaculo templo dedicauit, & Sa. eorum tradidit potestati custodiendum. Illo postmodum Dauid indiget, accedit Sacerdotem Achimelech, eumque ab illo postulat, cui ille: Ecce Domine mi gladius tuus hic, sed multo perfectior, profanum enim eum huc detulisti: sed eum recipere sanctificati, illoque utere quo hostes tuos victor interimas.

Aug. 21. VIII. Gladius hic nostram denotat humanitatem, in qua est lamina ex aere fortissima nempe anima in vagina corporis nostri, vagina debili & infirma. Quid arbitraris Dauidem a Deo postulare quando tenerimo affectu sic eum detulit. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissimum, nisi ut nostram assumeret humanitatem? Cum illo velut gladio diabolus velut alter Goliath hominibus bellum intulit sanguinolentum: ut enim expendit D. A. quoniam diabolus ausus fuit hominem primo impetu ex parte impugnatore superiori spiritus, sed inferiori carnis aggressus est. Adamum enim non impugnat per se ipsum, sed mediam assumpsit. Ena qua mentem assuerebatur victoriam. Ojim hostes populi Dei in festo nimis bello illum deuincere conati sunt, sed cum hoc propriis diffident viribus, elephantes in campum producerunt, in quo velut in castro praemuniti Dei populum aggressi sunt, adeoque vehementer bellum incruentum humi elephantis indultis, ut nisi Eleazarus festinus accurrisset vastamque hanc elephantis molem diruisset, extremas Dei populus passus fuisset angustias. Elephas hic quo diabolus cruento nos lacessit praehio, nostra signat carnem quantum ad partem inferiorem & ita nos per illam coarctabat: ut quasi actum esset de nobis: *Omnia caro corrupta via sua*, nisi summus Sacerdos Christus adfuerit hac machinam euerteret. In hoc apparuit Christus ut opera dissoluat Diaboli: ita D. Ioan. ut omnes diaboli machinas dissolueret, quas in carnis nostre elephante composuerat. Hoc igitur gladio postulat Dauid ut Deus se praecingat, ad est ut Verbu Dei carnem assumat si que vitat hypostatice, facta que est in Diuina eius persona mirabilis hae vntio & carue nostra se accinxit. Postquam autem

in illa diabolum, infernum mortemque superauit, in tam eminentis victoriae trophaeum, quam de Giganteis reuerat hostibus, illam obtulit, statuitque in tabernaculo SS. Sacramenti. *Cara mea vero est tibi & sanguis meus est vere est potus*. Illam Ecclesiae sacerdotibus commendauit: *Cuius officium committi voluit solum Presbyteris*. Hic nobis illa restituit ministerio Sacerdotum: in illam in SS. Communione nobis exponitur: *Quibus congruit ut sumant & dant cate-* la restituit, ita perfectiorem ut illam nobis tradant ab tuitur sed omnibus libetam peccatorum sordibus quibus perfectior inficiebatur, & thesauro Diuinitatis plenam & in SS. Sacrament. *In quo inhabitat omnis plenitudo Di-* *nitatis corporaliter*. Per hoc tanta nobis accel-

cit fortitudo, ut ipsos valeamus superare inimicos quos per ipsam ille superauit, illaque insignem edere facinora, quae ipse in victoria sua profectus est machera hae nobis traditur, qua illos vincamus, illa nos summus Sacerdos Christus corroboret. *Tuus Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*: agiturque ut omnes nostros prosternamus hostes visibiles & invisibiles, externos & internos, illique euadamus fortiores: licet enim in nos assurgat tota inferni potentia, nihil proficiet, aeternae cedet, confundetur & euerteret. *Accipite & comedite hoc est Corpus meum*. Gladius hic quem mihi dedisti, hae humanitas quam de vobis assumpsi ecce perfecta sanctificata & infinitis gratiae donis affecta, dignitate sublimi ad statum hunc euecta: *Accipite* vos illa armate, eam vobis incorporantes in cibum vobis illam praebete: eo fine, *accipite & comedite*: ut enim cibus est in quo vita Dei continetur, ita ut ipsum in se Deum concludat, eadem virtute eodemque roboremur. *Sicut Pater Ioan. 5. 26* *habuit vitam in semetipso sic dedit & filio habere vitam in semetipso* ita Communicanti percul dubio propriam communicabit virtutem. Et sicut per illum Christus Diabolum superauit eique caput confregit, ita indubie eandem secum trahet diabolus rumam ac perditionem in praehio tentationum virtute ac viribus illius qui hunc sibi gladium assumpserit humanitatis Christi in SS. Sacramentor: tales etenim hae Communicanti vires suggerit.

Nec mirens panem hunc caelestem vocari: *48* gladium: quando eundem inter alias eius figuras numeretur panis ille subinericius, de quo visio. Huius finem reuertit Gedeoni miles quidam gregarius, gura est quem vidisse se testabatur descendem in tentoria Madianitarum exercitus aduersariorum subin-

in illa diabolum, infernum mortemque superauit, in tam eminentis victoriae trophaeum, quam de Giganteis reuerat hostibus, illam obtulit, statuitque in tabernaculo SS. Sacramenti. *Cara mea vero est tibi & sanguis meus est vere est potus*. Illam Ecclesiae sacerdotibus commendauit: *Cuius officium committi voluit solum Presbyteris*. Hic nobis illa restituit ministerio Sacerdotum: in illam in SS. Communione nobis exponitur: *Quibus congruit ut sumant & dant cate-* la restituit, ita perfectiorem ut illam nobis tradant ab tuitur sed omnibus libetam peccatorum sordibus quibus perfectior inficiebatur, & thesauro Diuinitatis plenam & in SS. Sacrament. *In quo inhabitat omnis plenitudo Di-* *nitatis corporaliter*. Per hoc tanta nobis accel-

cit fortitudo, ut ipsos valeamus superare inimicos quos per ipsam ille superauit, illaque insignem edere facinora, quae ipse in victoria sua profectus est machera hae nobis traditur, qua illos vincamus, illa nos summus Sacerdos Christus corroboret. *Tuus Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*: agiturque ut omnes nostros prosternamus hostes visibiles & invisibiles, externos & internos, illique euadamus fortiores: licet enim in nos assurgat tota inferni potentia, nihil proficiet, aeternae cedet, confundetur & euerteret. *Accipite & comedite hoc est Corpus meum*. Gladius hic quem mihi dedisti, hae humanitas quam de vobis assumpsi ecce perfecta sanctificata & infinitis gratiae donis affecta, dignitate sublimi ad statum hunc euecta: *Accipite* vos illa armate, eam vobis incorporantes in cibum vobis illam praebete: eo fine, *accipite & comedite*: ut enim cibus est in quo vita Dei continetur, ita ut ipsum in se Deum concludat, eadem virtute eodemque roboremur. *Sicut Pater Ioan. 5. 26* *habuit vitam in semetipso sic dedit & filio habere vitam in semetipso* ita Communicanti percul dubio propriam communicabit virtutem. Et sicut per illum Christus Diabolum superauit eique caput confregit, ita indubie eandem secum trahet diabolus rumam ac perditionem in praehio tentationum virtute ac viribus illius qui hunc sibi gladium assumpserit humanitatis Christi in SS. Sacramentor: tales etenim hae Communicanti vires suggerit.

Nec mirens panem hunc caelestem vocari: *48* gladium: quando eundem inter alias eius figuras numeretur panis ille subinericius, de quo visio. Huius finem reuertit Gedeoni miles quidam gregarius, gura est quem vidisse se testabatur descendem in tentoria Madianitarum exercitus aduersariorum subin-

populo nicias

Gedeonis.

populo Dei, adeo fortem vt potuerit destruere, & euellere quicquid obuium sibi occurreret nec sustinere donec tabernaculum suum solo adhaereret. Congruentiam hic aduerto mirabilem quoad efficaciam Diuini huius panis, qui cunctos suos subijciit & prosterat inimicos, in Lycam de illis omnibus tribuens ei victoriam, qui hunc comederit, ex Diuina virtute quam illi communicat in ea vita, quam illi concessit nempe vita Dei. *Qui manducat me viuet propter me.* Erat Gedeon populi Dei dux & protector, suaque contra Madianitas educebat legiones: in signum autem futurae victoriae, visus est panis ille subcinericius descendere in tentoria Madianitarum, cunctaque euertere: euidens iudicium à Deo datum quo militum animos roboraret, talia in pane illo notantes prodigia: & postquam hæc ita facta quis narrasset: vnus de grege milis Gedeonis hæc ita interpretatur: *Gladius Gedeonis est hic.* Panis hic adeo prodigiosus gladius est Gedeonis, cumque ita fortis sit, vt signa consumant, animam resuscitant, à parte nostra stabit victoria & inimicos, clares, ruina manet & interitus, omnes etenim vt tabernaculum solo prosterentur. Hoc signo illorum corda Deus confortauit, ne animam abijcerent, donec victoriam obrinissent, vt de facto delectis hostibus eam consecuti sunt in ultissimam.

Ind. 7.

XIII.

Panis est & gladius.

O Panem Diuinum! O Caeste Sacramentum quod cor hominis confirmat illa Dei vita ipsi communicata. *Panis cor hominis confirmat.* Panis subcinericius eo quod sub eius accidentibus Deus vnus & Christus lateat eadem vita quam à Patre accepit eam communicanti concessurus, qua cunctis suis preualeat inimicis. Panis est quia species ralem illum sensibus representant: sed gladius fortis & potens, qui vires nobis contra inimicos tribuat potentiores quia in eo lateat humanitas, Gladius Gedeonis Christi, hæc diuicit diabolum, inuulauit mortem, infernum depradatus est, eumque ita compellit, velut qui vvas exprimit, vt antiquorum Patrum animas restituerit. *Morsus tuus ero inferno:* q. d. Futurus sū inferno buccellatantæ fortitudinis, vt eum cogā euomere quas continet SS. Patrum animas: sicut dum aliquis comedit quod ei vomitū provocat. Et illud: *Ero Morsus tuus* non actionē denotat sed passionem, q. d. ero Morsus talis inferno, vt me recipiens factū hominē in stomacho suo, in quo sūt SS. Patres, cogā eū illos euomere, velut is qui vi cibi ad vomitum etiā inuitus provocatur. Expōitio hæc adscribitur Ruperto.

Off. 3.

Hæc igitur humanitas Christi est mater, cuius anima ad inferos descendit, quæ nec momento quidem temporis Diuinitas deseruit, nec se ipsam nec corpus in sepulchro desinuit, licet forte per an ma per mortem à corpore recessisset, quod & feruiliat exposuimus: hæc inquam humanitas illa prætrahit facinora & curtidie alia præclara facta in SS. Sacramento, sub cuius speciebus vnica semper manet Diuinitas, ob cuius vnionem dicitur in eo esse per concomitantiam. Hic vnus diabolus, virtutem animæ turbat caelestem qua illum prosterat, vt illi nequeat preualere, gratiarum ditæ incrementis, donis cumulari supernaturalibus & vitam communica: propriam. Vt ergo tam insignia clarent, facinora, non minus quæ aliquid quam Christi gladium attendamus. *Gladius Gedeonis est hic.* Nunc igitur liceat potestissimos patiamur Madianitarum exercitus internos & externos, nostræ studentes diuinitatis, animæ quiores simus, gladium hic habemus, Christum inquam nobis vitam dantem à Patre suo acceptam, quæ nostræ virtutem confirmet, cuius robore nobis victoriæ polliceri possumus, contra potentissimum inimicum diabolum eum prosteremus viresque eius collidemus: ubi namque vita viuui Dei, eius semper vita destruitur. Ad illum igitur accedamus. *Atque manducate: hoc est Corpus meum.* Ex frequenti Communione omnia nobis subiequent auxilia & præclariora dabunt gloriæ incrementa.

§. 14. Ignorantia nostra tenebras Christi dissipat lucem infundens intellectu, qua Deum distinctius cognoscit in SS. Sacramento.

Dispositio congruentior: qua noster illuminetur intellectus ad cognoscendum Deum multo clarius, eâ quæ quam declaratur Psalmographus nuntium qua Deo appropinquamus, vnde noster intellectus in eius cognitione magis illustratur. *Accidit ad eum & illuminauit animi.* Cum autem in SS. Sacramento Deum habeamus nobis vicinorem, hic enim se singula eum recipientibus vnit, hinc in illo intellectus hominis magis preparatur vt eius altorem intineat cognitionem, dissipat prius ignorantia suæ tenebris. Notandum circa præceptum Diuini de panibus propositionis: nec summo iudicio effectum hunc præfigurari SS. Sacramentum, nuntium quod in vna parte templi in qua pa-

ues illi erant, voluerit vt staretur candelabrum aureum cum lucernis quatum splendore panes illi illuminabantur, vt tanto claris innotescerent. Quorum illustratio symbolum fuit illius quam in nobis panis hic Diuinus producit, vt tanto claris Deum cognoscamus in illo tenem cum tota sua maiestate, omnipotentia, sapientia & magnitudine.

II. Panis. Propositio. Quia SS. Sacramenti.

III. Cur dicitur facerem.

IV. Alia ratio.

non sit substantia panis, sed corporis SS. Christi Domini. Et ita SS. Patres Antiqui, exposuerunt panes illos propositionis vmbra[m] fuisse & figuram huius panis caelestis quo Christus Ecclesiam suam in mensa Altaris honorauit, qui speciem habet & accitencia panis nostri vsualis, tamen interius corpus continet Christi Domini quod nobis sub illius panis datur accidentibus. Ita D. Cyprianus: Panis iste quem Dominus D. Cyr. discipulis porregebat, & non effigie sed natura unctus, omnipotentia Verbi factus est caro, & sicut in Coena persona Christi humanitas videbatur & laetabat Dominus, Diuinitas, in Sacramento visibilibus Diuina se insudat essentia.

Statuit Deus vt Panibus illis proponeret candelabrum aureum cum lucernis, vt significetur illa illuminatio qua collustratur intellectus Panibus lumine Diuinitatis sacramenti, quod omnem candela expellit caliginem & ignorantiae obscuritatem: huius ap-communicat autem illi claritatem ac splendorem, in secura certaque Dei cognitione: ita vt tur. in S. Communione multarum rerum ac mysteriorum Dei notitiam homo percipiat, quae prius ignorabat. Aduertit hoc D. Cyril. Alexan. D. Cyr. etenim explicans verba D. Ioan. in quibus agit de Iuda, de proditorio eius scelere, infansitque animae eius successu, & sine quo vitam clausit omnium infelicissimo: Cum accepisset ille Buce- cellam, exiit continuo, Exiit continuo (inquit D. Cyril.) vt de Christi negotiaretur venditione, festinans eam ad suum deducere: verebatur enim ne si vel paulisper moraretur, panis ille Diuinus quem de Christi manibus acceperat, intellectum suum illustraret, scelusque agnosceret, a quo ex eius grauitate motus ad poenitentiam continuo contractum rescinderet, & ita suspenderetur mortis Christi executio, quam diabolus omnibus conabatur viribus accelerari: neas ducerem vobis eius hae verba subtrahere. Id factum est quia verebatur ne panis ille Diuinus, quem Iudas acceperat, ipsum illuminaret, vt tandem cognosceret peccatum suum, & facti poenitentem venditionis pactum renouaret, aut rescinderet, & sic mortem Christi quam diabolus modis omnibus procurabat, maturare, ille per poenitentiam suam retardaret. Abijt ad diabolum opus nobis pecunia malis putans, quodque motus est, nihil à benedictione (id est Euchariſtia) aditus, cum post panem omnino se parauerit, sicut moram, cum benedictionis virtutem timens, ne scintillam in animo eius accenderet, ac inde illuminaret, & ad meliora traxerit, magna praecipitem se.

50

V.

VI.

Idem Iudas exiit.

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

diabolus) celebrare. Itaque demon inimicus Christi perpetuis immeris tenebris, cuius habitatio perenni premitur caligine, iudam fortius instigavit, ut in finem adduceret venditionem Christi, de qua iam cum Iudæis convenerat: veritus ne lux, quam eius intellectui panis hic caelestis infunde et, ipsum à contractu faceret resistere, & peccati poenitentis quod eius virtute cognoverat, dissolveret quidquid de morte Christi concluderat, & ipse peruersa sua fraudaret intentione. Et si testimonium inimici sit omnium fortissimum ac praequantissimum, cum sit in certificationem illius qui illum ut talem iudicat, licet diabolus ex timore Divinae huius lucis testimonium perhibeat, de ea quam Divinus hic cibus recipienti communicat: procul dubio multum per illud virget ut cognoscamus illuminationem quam caelestis hæc eica nostro infundit intellectui.

VII.
SS. Sacramentum illuminat.

Quod si testimonium hoc minime satisfaciat placeat illud quod nobis dare possunt duo illi discipuli profecti in Emaus qui tertius ac medius Christus apparuit: & quamvis illis congressus sermonem inferret de transactis à paucis diebus in Hierusalem, illorum tamen oculi tenebantur, ne illum agnoscerent, donec proximi Castello & pariter in eo residentes hosiã coenã expectarunt, in qua Christus panem SS. suis lumen manibus benedicens ac frangens illis comedendum porrexit, quo tempore Christum agnouerunt illuminati sunt, atque luce illa quam cum illo pane illis tribuit, cognoscere poterunt quod usque modo ignoraverant. Si causam nosse desideres cur nunc illum cognoverint & unde lux illa claraverit eorum illuminans intellectus, ex opinione D. Chryso. D. August. & aliorum SS. Panem, panis ille consecratus hanc eis lucem infudit, quem iam acceperat; & hoc liquido constat: quia ut colligimus ex actibus Apost. fractio panis illius erat illi propria, qua Christus SS. Eucharistia Sacramentum fregit, quod prosequitur D. August. & his verbis clarius explicat: *A Christo facta est permissio, videlicet impedimentum in oculis discipulorum usque ad Sacramentum panis, ut veritate corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum.* Confirmat autem hoc Theophilactus quando declarans virtutem quam tribuit intellectui creato lux quam illi communicat in SS. Sacram. sic ait: *Lux illa qua discipuli tendentes in Emaus illustrati Christum cognoverunt processit ex eo quod frangens panem*

Citatur ab Henrico l. A. e. Ezech. 4. 11. Ad. 2.

D. Avg. Lib. 3. de Consens. Euzang. 25.

VIII. Probatur exemplo.

illum Sacram illis exhibuit Communionem: *Magnam & ineffabilem vim habet. Deus ter. Ter. eamque sumentibus aperitur oculi: itaque visum illis apertum sunt omnia quibus Christum cognoscerent. In fractione panis. Quia lumen quod nosset intellectus collustratur ad Dei cognitionem, maxime resplendet in pane caelesti SS. Sacramenti, in quo latet Corpus & Sanguis Christi.*

Hinc vocavit illum D. Chryso. lumen supernaturale & Divinum, ob excellentem de Deo cognitionem quam tribuit communicanti. ad hoc conceptui suffragantur D. Hieron. nam suis. *Regulariter secutus de hoc Sacramento meminit. In celeberrimi illius continui quo Patriarcha Ios. Ioseph fratres suos honoravit vocatque celestes illum tum fuisse in meridie: Illi vero portabant manna, se coe donec ingrederetur Ioseph meridiem: audiverunt enim quod ibi comesturus esset panem. Quando sol plenissimo lumine mundum illustrabat, lucemque suam omnibus revelabat partibus, in ipso splendore. Diei tunc Ioseph cum fratribus epulam esse, quo signatur quod in convivio illo quo verus Ioseph Christus fratribus suis hominibus instituit ex ratione naturæ humanæ que in ipso est, daturus illis esset in cibum panem illum caelestem Corpus sc. suum ac sanguinem, lux illa resplendet Divinae eius cognitionis in mentibus conuivatis: tum, ab illis procul abigendo ignorantia tenebras, eo modo quo sol de mundo in meridie omnem præclitæ ruginem: *In plena luce* sic loquitur D. Hieron. *aliquo meridie bibitum à Ioseph cum fratribus suis & complebitur plenus quando inebriabitur terra benedictione Domini.* Ad declarandum mirabilem huius Divini cibi in Communicantibus effectum à mentibus eorum ignorantiae noctis repellendo, & luce Divinae cognitionis illustrando, dicit quod illud conviviũ Ioseph, figura illius quo. Christus discipulis suis præparavit: peractũ fuerit in meridie: quando namque verus Ioseph Christus discipulos suos ad caeleste invitavit convivium, licet tempus quo celebravit illud, fuerit vespere imo nox: *In qua nocte trahuntur, quantum ad oculos corporales, attamen si meatibus oculis consideres, instituit illud velut in meridie ob plenam cognitionem quam à Christo hauserunt: media illa luce plena quam illis in hoc convivio communicat.**

Nascitur Christus media nocte: *Cum medium silentium cõtinuerent omnia, & nox in suis confusurum miser haberet, sed quantum ad cognitionem de*

X. *Clarius quomodo scaturit in mensuris in meridie.*
 de Deo in eius auitate, quasi in meridie nascitur, ob lucem quam perfectissimam ad sui cognitionem mentibus infudit mortalium. Mante sol oritur & quasi vmbra tenebrosa ab illo fugientes velut a motibus precipitantur in campos valleque in quibus enati dilatantur quando vero ad occasum tendit velut locum repetens quem ante defecerat: *Alia cadunt de montibus vmbra*: Verumtamen dum sol in meridiem ascendit merique cursu voluitur, quasi in se omnes colligit vitbras, vt illas non patitur dilari, eoque modo totum orbem pleno cellulit lumine, vt vix in arboribus vmbra videatur & meo iudicio, non illis permittit vt vmbra habeant, eo quod luce sua cuncta colustret. Si naturam veri solis iustitia Christi Domini consideremus, nonnullas videbimus promissionum, figurarum & oraculorum vmbas nobis illum indicantes: etiam etenim velut vmbra totum mundum occupantes. Si occasum huius diuini Solis attendamus mortem nimirum eius, totam terrae superficiem, tenebrarum vmbrae dolebimus absorptam: *Tenebra facta sunt super vniuersam terram*. Porro si mentis oculos conijcimus in caenaculum in quo Christus SS. instituit Sacramentum, iam gaudebimus omnes figurarum antiquarum dissipatas vmbas, manducato iam Agno Paschali & castulis agrestibus amaris, iam confractis baculis, quos tenebant in manibus Agnum comelluri, & combustis igne diuini amoris, qui adeo tutulus ferrensque apparuit in instructione huius SS. Sacramenti, & tandem absolutis iam ceremonijs & preceptis legalibus, quia iam harum omnium figurarum venit complementum & lux meridiana in hoc pane caelesti respiciens, in quo iuxta iudicium D. Greg. Nyss. sponsus & celestis Christus requiescit velut in meridie: quia panis hic meridianus sicut de mundo vmbrae eliminat figurarum veteris legis, & in illo omnia implevit, quae illic signauerant: ita similiter luce sua, mentibus nostris lumen infundit, & de pulis ignorantiae nostrae tenebris, intellectum illuminat quatenus lucernis candela labri auzi altissimae de Deo cognitionis, quam homo percipit in SS. Sacramento, possit diuinam sapientiam cognoscere eius magnitudinem, omnipotentiam, & virtutem infinitam quae tantum hinc innotescit, vt illum nec vmbra impediatur nec vlla ignorantiae tenebrae obnubrent.

Hoc dico ex D. Bernardo dum loquitur de perspicacitate visus, quam fides communicat,

quae constanter tribuitur in Sanctissimo Sacramento: *Luceos habet oculos, cognoscat filium Dei latentem, cognoscat in ligno pendentem, Ser. 2. de cognoscat mortem, proinde etiam agnoscat Epiphani. sub accidentibus latentem, Et sicut fides in via respondet veritas patris, sic & communicationi fidei huius Sacramenti respondet vera & aeterna participatio Dei. Talis est illa lux quae nobis hic conceditur, vt mentis oculos communicantis reddat perspicacissimos vt cognoscere valeat in Christo Diuinitatem, & tunc potissimum, quando nobis illa proponitur magis occulta ad vera suspensa Virginis Mariae, in arbore Crucis a ramis eius pendens atque in ea velut homo moriens, nec non accidentibus panis & vini contexta, quando sub illis accipitur: ipse namque mentis oculos illustrat ad cognoscendum Deum.*

Argumentum propono perelegans D. Anast. *Lib. 10. Hoxan.*
 Syrus quo ponderat illud de primis nostris parentibus iam preceptum vetui fructus transgressus: *Aperti sunt oculi amborum, cumque cognouissent se esse nudos* etc. & humiter credit ex singulari beneficio Deum illis oculis aperuisse quo nuditatem suam agnoscerent: confert autem hoc illi cuius supra meminimus, dum Christus duobus discipulis in Emaus oculos aperit quo Diuinam eius cognoscerent personam in fractione panis quem ambobus distribuit: *Audi quid facit postquam surrexit a mortuis, Cleopha & qui cum eo erat, Luca, ad Emaus ab Hierusalem, sicut Adam & Eva separati, Et lucem vtram non vidimus, Iesus appropinquans ambulabat eum, Et oculi eorum adhuc tenebantur ne eum agnoscerent, atque hic quidam sunt videns desens. Sed a dextere quod loquitur: Factum est autem cum ipse recumbere: cum eis accipiens panem benedixit, Consecrauit: Et fragens dedit eis: aperti sunt autem oculi eorum & cognouerunt eum. Itaque cibum acceperunt certum, acque in illo maiori certitudine aperuit illis oculos, ac virtutem viresque adepti sunt quibus illum cognoscerent, quas protoplasti parentes nostri amiserant in cibo fructus interdicti, vt autem oculi illis aperirentur quo propriam agnoscerent nuditatem, opus fuit vt Deus ex singulari beneficio illos eis aperiret. Porro Diuinus hic panis tantam continet virtutem & excellentiam vt luce sua illuminet intellectum, vt aperiens oculos suos obtinere possit sublimem & claram de Deo cognitionem, quando accedit illum in communiione sumpturus.*

Lib. 10. Hoxan.

Gen. 3. 7. XII.

Beneficiu fuit Dei: quo primis parentibus aperit sunt oculi.

§. 15. *Ut significaret Deus quod in SS. Sacramento nostris semper subveniret necessitatibus, decrevit ut panes propositionis semper coram eo collocarentur: fuerunt enim eius figura, & velut memoriam eius ad hunc effectum excitantes.*

Dilecti sunt panes illi propositionis, *Panes facies* ut diximus: quia statuit Deus ut semper in conspectu suo velut oculis suis obijcerentur, & Oleaster rationem explorans huius præcepti cur semper in mensa & in templo servaretur coram Deo, ait: ut semper quasi nostræ memor foret necessitatis, & per hoc ostenderet quam paratus esset, & quam ad manum haberet paratum nostræ necessitati remedium: eo modo quo mater piissima cui nota est filiorum necessitas: nam ut illi subveniat requiritur ut panes illis abundanter administret, mādāt ut multus illi panis offeratur, quatenus illum coram se habens facillime & abundantissime possit eorum necessitati subvenire, eisque satisfacere. Hoc idem Deus instimat: cum enim per specula sit illi perpetua nostra necessitas eique compatiatur, ut illi opuletur & abundanter nobis succurrat, ita ut nostro satisfactum sit appetitui, semper præsentem sibi vult hunc panem, quo declarat quam paratus sit sanare nobis atque de necessarijs providere non miserè, non avarè, sed abundantissime, cum semper præsentem habeat sibi panem totale remedium nostræ necessitati, sic ut nunquam nobis deficiat, quandoquidem nolit ut vel momento temporis à sua tollatur præsentia.

Iam exposuimus qualiter panes illi propositionis: vel *panes faciemus* figura fuerint SS. Sacramenti, & quasi declarando quod cum illo Deus subvenire velit omnibus nostris necessitatibus, statuerit ut illud quod figura eius esse debebat, declararet dispositionem & promptitudinem qua nobis in illis succurreret, illum semper habendo nobiscum, seque nobis in illo exhibendo sub specie cibi, quia per illud nobis dicere voluit: quandoquidem illum in ipso habeamus, notum nobis esset, qua promptitudine calamitatibus nostris prospiceret, quandoquidem in illis panibus huius Divini figura nobis asserere voluerit qua promptitudine, de remedio no-

bis prouideret, & hoc non ad unum aut alterum diem, non ad unum aut alterum annum, sed *ut que ad consummationem sæculi: deinde quod tanta foret subsidij copia nobis tribuenda, quam declarabat extensa continuatio qua precipiebat panes illos in conspectu suo conseruandos: in qua cognoscendo totus quisque Christus sub speciebus laei & sacramentalibus, assuetum nosceremus qua nobis in hoc SS. succurrat Sacramento.*

Hinc declarat D. Cyprian. verba illa in quibus nos Christus docuit à Deo petere panem nostrum quotidianum, de SS. Sacramento accepit hic esse panem quotidie nobis à Deo flagrandum: *nam nostrum quotidianum est nobis vultus.* Partim ut declarat cum sit quotidianus illaque quotidie nobis præbeat, euidens esse figuram quod Deus illum habeat coram se vberissimum, quo nobis superestruerit consular & necessitati nostræ subveniat: partim quia videntes quod nunquam quotidianus illi deficiat, nequam timentis, nobis defuturum ubi dicitur dicitur namque potest alie ius rei detinere subsidium, quam semper videmus perierit: em & hoc momento deficientem. Placet eius audire verba, *panis vitæ, Christus est & panis hic unus non est, sed noster est. Et quomodo dicitur panis noster? Quia intelligentium & credentium vultus est, & sic panem nostrum vocamus, quia Christus noster (qui corpus eius comimus), unus est. Hic panis vitæ nostræ alimentum quod ut tale nobis quotidie Deus porrigit, qua de causa dicitur quotidianus, est Christus Dominus noster sub his speciebus panis, cumque Christus vita sit: Ego sum vita veritatis & vitæ, idcirco dicitur panis vitæ.*

Tantum hic adverte panem hunc non esse omnium, quia panis noster solummodo est, panis fidelium filiorum Dei: & ita dicitur quod Deus, à quo panem hunc efflagramus, sit Deus noster: quia Deus Pater est fidelium, & tantum illis servatur hic vitæ panis, qui cum fide, quod hic sit Christus, eum recipiunt: illi namque soli capere Dei vitæ possunt quæ in illo ipsi tribuitur. Et hunc à Deo quotidie petimus, quo significamus quod sicut quotidie confitemur que egerimus propter vitæ spiritualis, & nullus ut hunc panem Divinum illi potest perfecte satisfacere, ita necesse est ut illum quotidie postulamus, ut dicit nobis Deo quotidie, in illo omnem vitam securitatem. Et sicut ad vitam necessarium est ut non diu suspendatur alimentum sanis & tunc

In c. 25.
Exod.
F.
Cur panes propositionis coram Deo semper collocarentur.

De hoc panis noster...
Causa...
Causa...
Causa...

edignitatem, ita similiter indicat nobis Christus quod ad vitam spiritualem, vitamque Dei, multum non sit differendus accessus ad illum sub specie panis & vini, illum scilicet in sacra Communionem recipiendum, quia hoc modo certius nobis asserimus vitam spiritualem gratia Dei illam nutritis: quandoquidem in illo Christus possessione exhibeat vitam aeternam illi recipienti: Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in aeternum: sicut similiter vult ut sibi certam timeat mortem qui illum non receperit: Nisi manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem, non habebit vitam in uobis.

III. Vnde ut intelligeremus quomodo cum Divino hoc pane perseveraret perpetuis nostris necessitatibus remedium & quodidie i que abundantanter nobis spirituale nostrum in eo ligetur alimentum, decemur ut in templo in conspectu suo semper panes illi seruetur, mirabile eius symbolum: si namque in eo quod figura tantum eius fuit, voluerit Deus tantum monstrare banum, tantumque, quantum posset, nostrae succurrere necessitati, ut certum habeat quod in figurato tantae excellentiae, tantaeque bonorum abundantiae praerogatiuis ornato, certorem in illo cognoscere debeamus securitatem quoad nostrae vitae confirmationem: cum ex nulla alia re possimus nobis satisfacere quam de summa Dei liberalitate nobis in necessitatibus hic auxiliantis dum se nobis praebet sub speciebus cibi corporalis.

IV. Experta est sponsa SS. (personam referens animae Christi in Eucharistia summentis) ubertatem & magnitudinem bonorum quae illi in ipsa communicat, cuiusque iudicaret quod esse non posset minor hae bonorum abundantia, quam Regis digna potestate, qui cum omnibus quae possidet iuotum subuenit necessitatibus: sponsum suum titulo honorat Regis, quando ab eo se fatetur in deliciis eius introductam esse cellaria: *Introduxit me Rex in cellaria sua.* D. Ambros. Sustinet quod loquatur de SS. Sacramento, & de affluentia qua Deus in illo eius medetur necessitatibus: vnde legit: *Introduxit me Rex in cubiculum suum.* In Graeco habetur: *In promptuariis suis & in cellariis suis.* hic tanque anima omnem repetit affluentiam in omni genere bonorum, delicias, ienimenta, consolationem, situitatem, donorumque eius gustum optatissimum: est enim velut abundans promptuarium, in quo velut in proprio throno & maiestatis suae Palatio, cunctis manibus ac perfecta liberalitate promptoque animo Deus

animae, in quibuslibet eius adest necessitatibus auxiliator.

Norat Origenes quod sponsa hoc loco titulu Regis ascribat sponso, licet in multis occasionibus alijs via fuisset terminis quibus suum de sponso exprimeret: indicium illum appellans fratrem suum, dilectum suum, aliaque nomina maioris affectus indicia: quoniam cum in toto Lib. Cant. agat Spiritus S, de mutuo amore Dei cum anima, in persona Salomonis, & amor non admodum erat titulus maiestatis, & ideo noluit Cantica praeferebere Regem Salomonem, sed tantum dixerit: *Cantica Cantarum Salomonis:* Sicut fecit in duobus libris Procehorum & Ecclesiastes, quod D. Bernard. Lugemose notat: *ubi Rex cum amore coniugitur, nullum proprium vel leuissimum signum timoris aut maiestatis exhibendum.* Quomodo ergo sponsa legem hanc hic non observat, sed non obstante amoris sui prosecutione nomen illi adscribit Regis, nomen inquam maiestatis? Ut declaret quod, cum ageret de bonis immensis quibus ab illo cumulabatur, de donorum affluentia, quibus ex dono eius affluabat, & de summa magnitudine qua vita suae spiritualis alimentum illi suggererat in SS. Sacramento, quod in qua esse non posset de inferiori iuan Regis potentissimi & dirissimi magnitudine copia illa immensa tantarum diuitiarum quibus illam ditabat in SS Sacramento, infinitam suam ostentans liberalitatem, quoad ubertatem eorum omnium quae sibi inueniebat in illo Regali promptuario, in quo Deus ad omnipotentiae suae & supremae maiestatis ostensionem, bona continet quaecumque & thesauros omnes comprehendi possibiles, quos omnes animae consignat ut proprios, dato quod se ipsum tradat: in quo palam fit quanto excessu Deus hic adfuit nobis quae necessaria sunt ad ministrans: *Proprietaria* (ait Origenes) *Regem hic nominat eum qui alias vel dilectus, vel fraternus, vel alio nomine nuncupari solet, ut ostenderet per hoc nomen praedictis cubiculum utpote Regium immensis opibus repletum quibus scilicet repleri, dicitur, & in brian potest ac solei anima, quae a Divino Rege invitata in illud introducitur.*

Inquirunt SS. Doctores causam cur Christus Dominus aetate adeo tenera tranfertur voluerit in Aegyptum: quae andoquidem, sicut alias se Guius a morte liberauerat: quia nondum venerat hora figura eius potuisset & tunc eadem facilitate non se fore quod cecidit in Aegyptum se de manibus eripere Regis Herodis, mortemque evadere, cum nec scriptum tumuliter gerit.

Ho. 1. & 4 in Cant.

D. B. R. N. Ser. sup. Cant. & 83.

V. Ut declaret bonorum illius in SS. Sacramento affluentiam.

Origo.

VI.

IV. Hicico sponsam nominat Regem.

Cont. 1. lib. 6. de Sacram. ca.

milite hora eius venisset. Et huius occasione singulari inquirunt rationem cur illo fuerit quandoquidem constat quod non sine pregrandi & singulari merito in Aegyptum transfugerit. Stupenda plane proferunt eiusque declarationi congrua. Sed ratio: D. Leonis Pontificis nostro congruit proposito, nimirum quod sicut

Serm. 3. de Epiph. c. 3. in Aegypto Patriarcha Ioseph tanta prudentia

VII. Atque ut alter Ioseph nostri subueniret.

extrema fame laboranti mundo succurreret, omnia Aegypti horrea copia replens tritici vberissima, qua populum a fame vendicaret & consequenter a morte illi imminente, sicut de facto illum asseruit, patem illi subrogans abundantissime quo sibi consulerent. Ita Christus verus Ioseph in priori praesignatus, ut affluentiam declararet copiosissimam, qua nostras omnes suppleret necessitates animae ministrans alimentum abundans, nosque per illud a morte liberans spiritali, quae mortem minabatur vitae gratiae, in SS. Sacramento pane Divino de caelo in hunc finem concessio: ut hoc declararet in primis vitae suae signis, primisque gressibus, quibus mundum perambulans, rediit in Aegyptum, quo nobis constat quod non minori abundantia quam Ioseph fami nostrae subueniret, nostrae auxiliaretur necessitati vitamque assereret, tribuens nobis ad hoc in tritico illo & pane caelesti omnium bonorum suorum vberitatem: *Is qui primum subtraus fuerat in Ioseph quando Aegypti fami per panis custodiam occurrit, voluit prima suam aetate sua demonstrare se enim panem esse, & sic cum eum cibum a ferre qui omnem penuriam aboleret faciat asseruit, a nobis inducat abundantiam, & bonorum omnium copiam offerat.*

Manifestum est quod qui veniebat sanguinem suum pro mundi redemptione in aetate perfecta profuturus, declararet recessu suo in Aegyptum ministerio parentum suorum in aetate adhuc teneriori, abundantiam qua nostrae subueniret fami ac necessitati, remanens sub specie panis, maiori multo copia ac magnitudine quam olim Ioseph Aegyptum subleuauerat recondita tanta tritici abundantia. Sic argumentatur D. Leo: *Qui sanguinem suum pro mundi redemptione fundendum in aliam differret aetatem,*

VIII. Ita D. Leo conchidit.

Aegypto se parentum ministerio subuectus intulit, reperens sicut Hebraea gentis amicum cubicula, Principatum veri Ioseph, maiore prudentia potestate disponem, ut illam diuitem omni inedia famem, qua Aegyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de caelo panis vitae, & cibis rationis auferret, nec sine illa regione pararetur singu-

*laris hostia Sacra, in qua primum uersum Aysaluiserum Crucis signum & Pascha Domini fuerat praeformatum. Et ad memoriam reuocatur Hebrais alimentum sufficiens panis ex prudentissimo Principis Ioseph Regimine, quo nobis copulat proficiscendo in Aegyptum, quod magis longe vberitate nostrae prouideret necessitati, panis caelesti, sub cuius specie nobiscum maneret, quandoquidem existens vitae huiusmodi in omnibus constantibus assereret, qui illum repperissent: eumque esset cibis rationalibus iuxta illud D. Petri: *Laet rationabile: manens intellectum nutrimentum, ignorantiae tenebras effugaret, animamque diuitijs repleret caelestibus: quatenus omnigenis suffulta remedijs perfectius proderet quam Aegyptus ex recondita per Ioseph panis abundantia: unde verus noster Ioseph Christus Dominus in primis gressibus in mundo datus proficiscitur in Aegyptum, in signum quod Ecclesiae sanctae ciuius id est fidelibus pauca ministraret Diuinum in quo possent famem ledere honorum satietate quae in illo gultaret, & simul certius vitae possessionem assequeretur: cum enim sit panis vitae, & non nisi aetate liquet quod confirmare nos possit in illa una qua maxime indigemus ad maiorem usum salutem, & quod subueniendo fami, quae terretur morte huius vitae, prouidentia & satietate quae totum nostrum expleat appetitum: nihil sit quod hoc Diuino Pane pastos nos priuare possit bono vitae illius quae maxime nobis est necessaria.**

Duo maxime necessaria iudicantur hominibus ad vitam qua frungetur conseruationem. Primum est Deus quo praesente vitam sibi adeo securam Diuinitas polliciti sunt, ut se perditos semper sicut adiuuare boni ex viis discesserint ut ipsi gentiles, licet verum noster Deum non cognouerint, hoc tamen sibi peritiam tribus seruit quo in seculo illo conseruati non possunt & praesentem certam vitam habere possessionem, & quamuis verum sit quod errant in deliquit. Primum vero Deo, tamen hoc conclusimus, licet perire Barbari quod sine Deo qualiscumque ille esset, et impossibile foret seipsum sustinere: unde procurrerant, quo necessitati consulerent, qua Deum habere tenebantur, cum sibi illo modo asserere quo illis erat possibile. Unde de hoc ait Irenaeus, ne Deus eorum excederet rebus, conati sunt in illis idolum eos sumere quod ut Deum suum adorabant, cognoscentes illud clausi trabalibus: *Conspiciuntur autem clausi ut non mouerentur. Quo facto patentes declarantur optime sibi notum, Deum esse.*

esse qui ipsos de extremis posset necessitatibus eripere, vitamque illis seruate incoluimem: quandoquidem in confusione cunctaque mala tauerint, si Deus eorum adibus excederet.

XI. Filij Israel in deserto gradientes solo Aaron comite murmurant, quia Moyses montis verticem ascenderat cum Deo familiariter adurus, nec moram seruant nimis longam qua Moyses redire procastinabat, vellet eorum iam in memore vnde sibi mortem formidant infallibilem verumtamen in se reuerſi scientes quod de presenti afflictione solus Deus eos posset liberare, eorum necessitati remedium exhibens, ad Aaron confugiunt, aiuntque: Domine mi hoc tibi notum sit fratrem tuum Moysen omnem nostri abieciſſe memoriam, vnde nos desertis palam est quod spem omnem vitæ nobis ademerit: quocirca tu nobis succurre idque Deos nobis dando auxiliares: seculis enim illis certus nos manet interitus: *Fat nobis Deos qui nos praecedant: quos si nobis dederit securi sumus, nec illa nos de vita sollicitudo torquabit: de quibus alio loco latius.*

XII. Secundum hominibus maxime necessarium ad vitæ fulcrum panem esse indicatur. Aperte satis hæc veritas probatur ex eo quod narrat Spiritus S. de Aegyptijs: dum enim tempus adfuit sterilitatis famisque septennalis, quam Ioseph illis rationatus fuerat, in septem illis vaccis spicisque aridis, quas Pharaon viderat, vt vitam sibi vitam conseruarent hoc in primis conati sunt vt sibi de pane prospicerent: idque adeo diligenter executi sunt vt nihil illi anteposuerint, sibi persuadentes licet omnia bona, diuitias & thesauros haberent imaginabiles, si tamen illis panis deesset, quantumvis prædicta illis superpetere, se nihilominus inter mortuos iudicaret, quo declararunt solum panem eorum posse satiare famem, & grauis licet eos premeret necessitas, si panis sufficiens illis esset, non erat cur tantopere tristerentur: vnde non tanti fecerant thesauros, facultates, imo & libertatem, quanti solum panem: quandoquidem pro eo tantum habendo cetera tradiderunt, cum sine illis viuere possent sine pane vero nequaquam: *Dederunt pretiosa quaque pro cibo ad resocilandum animam: itaque ea quæ maxime pretiosa habebant vt ostenderent quanti facerent locum illud quod ex pane sibi pollicebantur, vilipenderunt: cum illa dederint vt pretium panis ad vitæ sustentationem: vt enim dicit Salomon: *Inisimæ id est fundamentum vitæ hominis panis sine quo non**

XIII. Probatur in Aegyptijs. *Thre. 1. 11*

Est. 29

potest seruatura vita erigi.
Quinimo proverbium est apud nos, omnes dolores esse bonos cum pane, id est licet nos afflictos lugeamus cunctaque nos opprimant mala, si tamen panem habeamus quo illis resistamus, non erunt mala absolute, sed aliquid boni habebunt, quo significatur, si panis nobis sit sufficiens ad vitæ conseruationem, non posse absolute nobis esse mala, quæcumque se nostris opponunt commodis: etenim per vitam omnia vincimus & vincemus si panem habeamus quo vita sustentetur. Itaque Deus & panis nobis maxime sunt necessarii ad vitæ fulcrum. Porro si inquiramus vtro eorum magis indigemus qui nostræ subueniat necessitati, fatentur omnes Deum præeminere: quamuis enim panis absolute sit necessarius qui nostram exsatiat famem vitamque conseruet, attamen si Diuinam suam Deus manum apposuerit, sine illo viuere nobis est possibile: quia *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei:* Porro sine Deo viuere clamant omnes impossibile: *In ipso viuimus mouemur & sumus.* *Es. 17. 28*

Esse vita, motus, & quidquid in nobis est ab eius dependet manu: ita vt si vel semel illam subtraxerit, quidquid in nobis est ad nihilum redigetur: *Auertens autem te faciem, turbabuntur, & in puluerem suum reuertentur.* Si Deus a nobis vel vultu auertat, nec esse nec viuere nobis sperandum, sed certo sciendum nos in idem nihil reuocandos ex quo producti sumus. Quæ cum ita sint, tamen modo iudicio magis panem quàm Deo fidimus: quandoquidem panem habentes Dei non recordemur: *Unguissatus est dilectus & recalcitrauit, dereliquit Deum factorem suum.* *Ho. 29.* Immo si panem habeat & vitæ necessaria, desiderio suo satisfaciat, famemque satiet qua languet, ilico terga vertit Deo.

XV. Vt igitur homo in vno eodemque subiecto fatietatem assequatur & bonorum cumulum vitæ suæ necessarium, vt ob vnum non cogatur relinquere alterum, atque ea gaudeat affluentia quam sibi indicaret necessariam ne propter panis satietatem deberet Deo terga vertere: iudicet Christus Dominus SS. instituit Sacramentum in quo sub speciebus cibi ac potus seipsum homini communicat vt omnimode eius prouideat necessitati perfecteque fami prospiciat, quo vitam suam seruet perpetuam, dum Deum habet vt auctorem eius & conseruatorem: similiter & panem hunc celestem, quasi qui illum habeat sub illis accidentibus quæ nostris sensibus offeruntur.

6. 16. *Est hoc supremum omnium mysterium quod Christus operatur: nam per carnem qua nostra mortis fuit principium, ab illo assumptam, atque in SS. Sacramento concessam, nobis vitam largitur.*

S 16 **P**ro epilogo huius argumenti, producimus argumentum D. Basilij quo probat in hoc maxime Deum mysticam suam demon-

I. strare omnipotentiam, quod operetur iuxta beneplacitum voluntatis suae, creaturas mediaque sumens quaecumque voluerit ad operis suae executionem: ita ut saepe per ignem frige faciat, per gelu comburat, ut patuit in Aegypto, & amaritudine dulcoret, ut olim factum est in aquis contra Mara: omnes etenim creaturae à Divina assumptione potentia ad opus quod intendit, aliam in se continent virtutem & superiorem excellentiam naturalem. Ut illam ostendant in operibus quae limites virtutis excedunt naturalis quam à Deo acceperunt, & consequenter explicat D. Basilij illud

Pf 147. 16. Davidis: *Qui dat murem sicut lanam*: quo significatur, quod siquidem nix effectum virtutis suae naturalis habeat tantum limitatum ad indagandum, quodque secundum illam nequeat ascendere ad effectum superiorem calefaciendi, nos illa cooperiendo velut lana: nihilominus manibus omnipotentiae Dei tradita, qui velut

II. Dominus creaturarum omnium absolutus cum illa facit quicquid sibi bene sederit, ad aliam extollitur superiorem nempe calefaciendi ac si lana esset: *Inexpugnabilem hinc (sic) hinc) & infirmam Dei potentiam exprimit, qui nondum existentes essentias producit, & existentes mutat, licet omnia immota natura sensibus ligentur.* Non dicit quod simpliciter mutet rerum naturas, sed eas mutat perfectionem illis superaddens superiorem ut secundum illam quam illis dedit eius omnipotentia, per cuius manus transierunt, operari possint effectus qui naturalem superant virtutem in qua illas creavit: & crebro ut suos in fiducia consolidet, quam par est ut in illo collocent, aliqua facit ad illorum utilitatem, quae videntur v. rati contraria, qua naturaliter limites constituit ordinis naturalis in rebus naturalibus.

Educit Dominus populum suum de Aegypto, traducit illum per desertum, per vias non tritas

& iniurias, tandem in tam horribilem vastatione deventi solitudinem in qua terrae siccitas aridissimam illi excitavit sitim ad cuius refrigerium nulla suppetebant aquae, praeter amaram illam vulgo dictas Mara ad instar fellis, ut attendentes illi vitam assereret fiduciam qua poterat delicta perambulare, in quibus nunquam alibi deberet in vitae necessariis, Moysen ad se vocat, & ostendit ei lignum, mandatum in aquis demitti, quo reddita sunt oleo suavioris. Iam demitto affirmare quod quare D. Augustinus, vnum lignum illud virtutem haberet naturalem sitim cerandi aquas, & hoc tantum dico, dato quod lignum esset ex natura sua amarissimum ut fel, secundum illam tamen non poterat effectum operari qui naturalem suam excederet amaritudinem: unde concessio quod eo modo aqua illa reddiderat dulcissimas, certum erat hoc nequam provenire ex virtute sua naturali sed alia superioris: Deus etenim Divinam suam adhibens illi manum, ad effectus illud exulera quae limites eius naturae excederet. Præterea si nemo in aquis id quod D. Augustinus & Gregorius Nyssenus enim tanta fuissent abundantia ut ex illa totus beret populus ultra sexcenta milia praeter mulieres, pueros, & infinitam pecorum multitudinem, fieri non poterat ut virtus naturalis ita limitata videret ligni huius, tantam potestatem quam abyssum indolcorare amaritudine insipidissimam: deinde cum multi scrutarent fontes, omnesque lignum non tetigisset nisi vnum tantummodo in quem Moyses Virgam intinxerat, non poterant aliorum fontium aquae reddi dulciores si virtus alia non naturalis, quam lignum continebat, non interveniret: & in opere confirmabatur quod ad excitandam fiduciam qua poterant filij Israel Deo credere, vellet illud declarare qualiter lignum illud virtutem haberet eminentiorem, quia potentia Dei manus tetigerat, ad effectus virtutis suae naturalis contrarios, & digniores, ut erant illi quibus amaritas aquae, reddere poterant dulciores.

Idem ostendit in serpente aereo ignis virtute confuso: illum etenim fundi iussit ut eius solummodo contutus venenenum tolleret mortale aegre Deum ardentissimum, quo serpentes illi igniti in sicca caecum quoscumque mordebant. *Qui percussus a serpente non eum vivit.* Unde serpenti, illi ignis talis virtus quae tollere poterat venenum quo pectora eorum serpentes illi obdurecunt de caelo descendentes velut flammae igneae voraces, quod omni infundebant occurrentibus hoc serpentes illi habeat, quomodo

X. Caro nostra quomodo sit nobis causa rite

deo contraria ipsi quae videbantur in eo. nec enim aliud notabatur in illo praeter actiones hominis mortalis: vitam dare voluit non munda, liberans eum a feruitute diaboli, a quo tam dure & crudeliter opprimebatur. Credo firmiter quod caro hominis, eius appetitus & complacencia causa fuerit nostrae mortis ipsaque per se opus efficere non potuerit adeo excellens: attamen carnis euecta ad esse Diuini suppositi Verbi, virtutem habet adeo effica em, vt quauis ex se mortem producat, tamen toti possit mundo vitam largiri. Hoc meo iudicio D. Ioan. illis verbis declarauit. *Quod factum est ipso vita erat: quae concinne ponderat D. Ambrosius notans diuersimode legi iuxta variam interpunctionem, ex qua varij sensus eliciuntur. Quidam sic legunt. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso, factum est nihil quod factum est. Et noua sententia legitur quod sequitur: In ipso vita erat. Alij punctum scribunt post illud: Sine ipso factum est nihil: & hoc nouam inchoant sententiam. Quod factum est in ipso vita erat. Prima lectio communis est, eamque securi sunt (inquit D. Ambrosius) Doctores Alexandrini & Aegyptij: vbi inter illos Monachos multi doctrina vt pietate praecellegebant: & secundum illam sustinere voluisse dicere D. Ioan. omnia quaecumque esse habent, esse facta per Verbum Dei in creatione, eiusque gubernatione cuncta conseruati, ita vt sublata eius virtute in nihilum cuncta redigerentur: Auertere autem te faciem tuam, turbabuntur, & in puluerem suum reuertentur. Timebant autem secundam lectionem: Quod factum est in ipso vita erat: quia hoc modo agebat Arius, illamque allucebat in errorem sui confirmationem, quod nimirum quicquid in Christo erat, factum esset & creatum. Verum tamen mea sententia (sic D. Ambrosius) si prima bona sit, est & secunda, tantumque abest vt Ario faueat, quantum eius confutat errorem ac Diuina declarat mysteria, & potissimum permixtum illud opus Christi in SS. Sacramento. *Salua sit fidelibus illa distinctio: ego non uerborum legere. Quod factum est in ipso vita erat, & nihil habet quod teneat Arius. Aduerte inquit a Ioan. non dictum: Verbum factum, sed illud quod in Verbo factum fuit. Aperi aures paululum & audis dicentem: Quod factum est in ipso vita e at. In ipso inquit, factum est, non Dei Verbum factum est.**

XI. Diuersa lectio horum verborum.

XII. Verbum non est factum sed in ipso facta sunt cuncta.

omnia de. Iarati varijs scripturae locis potissimum autem probat alijs eiusdem D. Ioan. Verba quae sunt velut explicatio eius quod hic dicit. *Quod factum est in ipso, quod audimus, quod vidimus, quod tenuimus, quod percipimus, & manus nostrae tetrauerunt de Verbo vita, & vita mansit in ipso. Quod factum est in ipso, nostris apparuit actus, hoc quod vidimus in ipso, fuit caro nostra, haec enim in ipso facta est in tempore per temporalem generationem in purissimo ventre SS. Virginis, formata de purissimo sanguine vteromilius: haec caro quam in illis assumpsit Dei Verbum factum homo, haec ipsa est quam videmus, manibusque nostris contrectamus, & ipsa quae in ipso facta est, & ipsa caro, quae ex se principium exstitit nostrae mortis, euecta ad esse hypostaticum Verbi, nostra vita est. & vt talis vix apparcat. Et vita apparuit: caro ergo quae in Christo apparuit, vel Christus in carne, ipse est nostra causa vita.*

Itaque non fuit factum in ipso Verbo esse Diuinum, nec persona Diuina: haec etenim sunt ab initio, sed in ipso facta sunt in tempore carnis nostrae: sanguis nolter, humanaeque natura. Et hoc quod in nobis est malorum principium, immo mirabilem ac mortis, quomodo esse potest causa vitae nostrae, ac summi boni possessionem? Quae hoc totum promouit, ad statum supererem in persona Verbi, in qua talem illi vim tribuit, vt esse potuerit vitae hominum principium causaque vniuersalis. *Quod factum est in ipso, vita erat: Caro facta est in ipso, vita est. Non dicit absolute quod caro nostra sit. Vita, sed quae in ipso est, haec virtutem habet & vitam, quibus nobis vitam concedat, & hoc quomodo esse debet? Tantum manendo in Christo? Nemoquam, sed se ipsum nobis dante vt hoc modo illa fruamur. Hoc facit in SS. Sacramento, in quo dunt nobis in cibum potumque exhibet carnem suam ac sanguinem: *Caro mea vere est cibus, sanguis meus vere est potus: cum hoc id nobis traicit quod in ipso vita est, habetque vimque illam nobis tribuendi: Sui manducat me vivit propter me. Atque in hoc manifeste patet quid sit SS. Sacramentum extensio vram in se & impletio incarnationis Dei, in qua licet vt homo redderet Diuinos Verbum Dei factum est homo, illique naturae singulari Christi communicauit proprietates vitaeque Dei: ita similiter haec vt nobis Dei vitam largiretur, in ipso nobis carnem suam & sanguinem concessit: licet etenim in nobis fuerit causa mortis, in Christo tamen facta.**

facta vita est, & hæc digne communicanti communicata, virtutem hæbet & efficaciam, illi dandi proprietates, conditiones vitamque Dei, quantum cum illis ad æternæ vniuersæ gaudia perueniat,

vbi Deus in omnia sæcula eam in gloria electis suis communicat, ad quam nos petebat Dominus noster Iesus Christus Amen.

HOMILIA V.

DE SS. SACRAMENTO,

IN QUANTVM RATIONEM HABET SACRIFICII
ET IN ILLA AGITVR DE MISSA.

Hic est panis qui de celo descendit. Ioan. 6.

Thom. Catholice Theologiae Doctor duo declarat in SS. Sacramento, quibus redditur excellens, & eiusdem patet magnitudo beneficii quo nos Deus dignatus est in æternæ necessitatis nostræ remedium. Hæc nos urgebat necessitas, vt nobis concederet, nosque conseruaret in vita spirituali gratiæ, per quam Deus nos propria vitæ efficit participes: & quemadmodum cibus corporalis vitam suscitât corporalem: vt in spirituali cibum haberemus quo nutrireretur, seipsum nobis sub specie alimenti exhibuit in hoc diuino Sacramento: & secundum hanc rationem (inquit D. Thom.) est & vocatur Sacramentum, sub cuius speciebus Christus vitam communicat quam à Patre accepit, vitam scilicet Dei: quatenus nos in ipso eandem haberemus, & alimentum illi conformem, quo in hac vita quam nobis committat, sustentemur. Sicut *me misit vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me vivit propter me.* Similiter Deo tenebamur soluere propter grande debitum, & integram rependere satisfactionem gratitudinis beneficiorum quibus nos quotidie superabundanter cumulatur. Et quantum verum sit Christum pro nobis integre satisfacisse se Deo Patri offerendo pro cunctis hominibus velut caput Ecclesiæ, quo perfectissime pro eo satisfecit quod illi peccatum abstuleramus: nihilominus necessitas exigebat, vt quisque haberet quo illi satisfaceret pro eo quod

peccatis personalibus, quantum est ex parte suo, Deo quotidie detrahit, summam æquivalentem quam Deo solueret & in gratitudinis offerret: pignus: ad hoc inquit D. Tho. nobis diuinitus hoc concessit Sacramentum, in quantum rationem continet sacrificii, quatenus pro singulis oblatibus, Deo pro hoc possent debito satisfacere illumque recognoscere vt auctorem diuinum & naturalem bonorum omnium quæ illis largitur, hoc sacrificio protestati, quod eum vt talem cognoscant & reuerantur: *Idem Christus pro nobis quotidie immolatur, vt qui semel moriendo mortem demerit, quotidie residua delictorum per hæc Sacramenta relaxet.*

Quod confirmat argumento D. Ambr. dicens nobis fuisse admodum conueniens vt sacrificium illud toties repetere quod Christus Dominus in passione morteque sua Patri dedicauit in nostrorum solutionem debitum illi perfecte satisfacturus: & cum in SS. Sacramento Passionis eius memoria renouetur: *Hæc quotiescumque fueritis, in mei memoriam facitis: ideo Christus in illo nobis reliquit rationem sacrificii ad hanc peragendam satisfactionem: Sicut quod ubique offerunt, unum est corpus, ita & unum est sacrificium. Christus semel in Cruce hostiam pro omnibus obtulit, ipsam offerunt & nunc: sed quod nos agimus recordatio est sacrificii illius, nec causa sua infirmitatis repetitur, sed nostra, quæ quotidie peccamus.* Est diuinum hoc Sacramentum memoriale quoddam in quo idem illud reiteramus quod Christus nobis gratia in Passione sua precepit, secundum effectum qui communicatur fideibus

D. Tho.

II. Quæ ex D. Ambr. constat.

Lnc. 22, 19